

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

Sborník z mezinárodní vědecké konference

Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace

Kroměříž, 3. –5. září 2024

Editoři: Ing. Michal Hora, Ph.D., Vysoká škola ekonomická v Praze
Ing. Miroslava Vašeková, PhD., Ekonomická univerzita v Bratislavě

Recenzenti: prof. Ing. Libuše Müllerová, CSc., Vysoká škola ekonomická v Praze
prof. Ing. Miloš Tumpach, Phd, Ekonomická univerzita v Bratislavě
doc. Ing. David Procházka, Ph.D., Vysoká škola ekonomická v Praze
doc. Ing. Vladimír Králíček, CSc., Vysoká škola ekonomická v Praze
doc. Ing. Jaroslav Wagner, Ph.D., Vysoká škola ekonomická v Praze

© Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica - 2024

ISBN 978-80-245-2535-8

Sborník z mezinárodní vědecké konference

Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace

Kroměříž

3. – 5. září 2024

MEZINÁRODNÍ VĚDECKÝ VÝBOR:

Předseda:

doc. Ing. David Procházka, Ph.D.

(Vysoká škola ekonomická v Praze)

Členové:

prof. Ludmila Cizevska

(Státní technologická univerzita Žitomir)

prof. Anatolii Kovalev

(Oděsská univerzita)

prof. Vladan Pavlovic

University of Priština (temporarily settled in
Kosovska Mitrovica, Serbia)

doc. Ing. Ladislav Mejzlík, Ph.D.

(Vysoká škola ekonomická v Praze)

doc. Ing. Jaroslav Wagner, Ph.D.

(Vysoká škola ekonomická v Praze)

prof. Ing. Miloš Tumpach, PhD.

(Ekonomická univerzita v Bratislave)

**doc. Ing. Mgr. Zuzana Juhászová,
PhD.**

(Ekonomická univerzita v Bratislave)

ORGANIZAČNÍ VÝBOR:

Ing. Michal Hora, Ph.D.

(Vysoká škola ekonomická v Praze)

Ing. Miroslava Vašeková, PhD.

(Ekonomická univerzita
v Bratislave)

Ing. Zuzana Kubaščíková, PhD.

(Ekonomická univerzita
v Bratislave)

Content

1. Comparison of size criteria for classification to size groups for accounting units according to the Accounting Act until 31. 5. 2024 and from 1. 6. 2024.....	7
<i>Milan Gedeon¹, Kornélia Lovciová²</i>	
2. Reporting of Anti-Corruption Information in the Biggest Companies in Slovakia in 2017 and 2022	12
<i>Renáta Hornická¹, Renáta Pakšiová²</i>	
3. Non-profit organizations and New Accounting Act.....	18
<i>Marek Jošt</i>	
4. A mechanism to increase confidence in sustainability information in the context of audit	24
<i>Veronika Kňázková</i>	
5. Current changes in the accounting of budgetary organizations, subsidized organizations and municipalities.....	29
<i>Alena Kordošová</i>	
6. Specifics of the statutory audit of the combined financial statements	34
<i>Petra Krišková¹, Ján Užík², Lenka Užíková³</i>	
7. Transformations of business companies according to the new Act on Transformations.....	39
<i>Kornélia Lovciová</i>	
8. Financial reporting of insurance contracts.....	45
<i>Jitka Meluchová</i>	
9. Current trends in risk management in financial accounting.....	53
<i>Jitka Meluchová¹, Ján Vlčko²</i>	
10. The impact of the application of the prudence principle on financial statements prepared according to Slovak accounting legislation.....	60
<i>Martina Podmanická</i>	
11. An overview of EU regulation on ESG reporting	67
<i>Renáta Stanley</i>	
12. Models of consolidation procedures in a consolidated entity of non-financial institutions in case of changes of control.....	72
<i>Zuzana Užíková¹, Zuzana Juhászová², Yuliia Serpeninova³</i>	
13. Changes in the VAT Act effective from 1.7.2024 and from 1.1.2025	78
<i>Miroslava Vašeková</i>	

INTRODUCTION

We present to you the proceedings of the scientific papers presented at the International Conference "Global Harmonisation of Accounting and Auditing". The conference, now in its 24th edition, is one of the most important platforms of long-term cooperation between the Department of Financial Accounting and Auditing and the Department of Management Accounting of the Faculty of Finance and Accounting at the Prague University of Economics and Business and the Department of Accounting and Auditing at the University of Economics in Bratislava.

The aim of the conference is to present and discuss current research topics related to accounting, auditing and sustainability reporting in the Central and Eastern European region, integrating both global trends and local specificities.

We would like to thank all those who contributed to the preparation and organisation of the conference, especially the members of the Scientific and Organising Committee and the reviewers. I hope that, in addition to the professional discussion of the papers, the conference will, as usual, have a positive social dimension for the participants.

On behalf of the Conference Scientific Committee

Prague, 19 August 2024

doc. Ing. David Procházka, Ph.D.

Department of Financial Accounting and Auditing
Faculty of Finance and Accounting
Prague University of Economics and Business

Comparison of size criteria for classification to size groups for accounting units according to the Accounting Act until 31. 5. 2024 and from 1. 6. 2024

Milan Gedeon¹, Kornélia Lovciová²

¹ University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic
E-mail: milan.gedeon@euba.sk

² University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic
E-mail: kornelia.lovciova@euba.sk

Abstract: *In the directives of the European Union for accounting, accounting units are divided for the purposes of financial statements according to size criteria into small, medium and large. Those size criteria are property, net turnover, average number of workers. The amendment to the Accounting Act introduced changes in the classification of accounting units into size groups. The aim of the contribution is the analysis and comparison of the size criteria for classifying accounting units into size groups according to the Accounting Act with effect until 31/05/2024 and from 1/6/2024 together with a comparative analysis of the definition of the size criterion „net turnover“, as it also occurred here a change in the Accounting Act and the correct definition and determination of net turnover is also a necessary requirement for the correct classification of the accounting unit in the size group.*

Keywords: *accounting act, directive, net turnover, size categories, total amount of assets*

JEL codes: D23, M40, M41, M48

1 Introduction

Changes in the field of size criteria for the classification of accounting units that account in double-entry bookkeeping, in Act no. 431/2002 Coll. on accounting, as amended, was caused by its amendment, i.e. Act No. 105/2024 amending Act no. 431/2002 Coll. on accounting as amended and which amend some laws (Amendment to the Accounting Act, 2024). Due to the membership of the Slovak Republic in the European Union, it is necessary to transpose the legislation of the European Union into Slovak legislation. Based on the provisions of the COMMISSION DELEGATED DIRECTIVE (EU) 2023/2775 of 17 October 2023 amending Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council as regards the adjustments of the size criteria for micro, small, medium-sized and large undertakings or groups, which increases the size criteria defining individual size categories of accounting units (Directive EU 2023/2775, 2023), the provisions in the area of changing the size criteria for the classification of accounting units have been modified with the aim of enabling accounting units to use the adjusted amount of these criteria as soon as possible and thus not be subject to the stricter requirements that apply to larger accounting units due to inflation (Dôvodová správa, 2024). The development of inflation in recent years is the main reason for adjusting the size criteria for the division of accounting units, which, as we know, is connected to the scope and structure of the financial statements and mandatory published information (Cvečková, 2024), as well as the scope of published non-financial information in the annual report, which completes the overall picture of the accounting unit (Mokošová, 2016).

2 Methodology and Data

The aim of the contribution is the analysis and comparison of size criteria for classifying accounting units into size groups according to the Accounting Act with effect until 31. 5. 2024 and from 1. 6. 2024.

Part of this contribution and supplementing the goal of the contribution is also the issue of correct determination and definition of size criteria. The subject of the analysis and comparison of size criteria is primarily net turnover, as its definition was supplemented by the amendment to the Accounting Act with regard to the subject of activity and the type of accounting unit. The starting point for the processing of comparative analyzes is Act No. 431/2022 Coll. on accounting, as amended, effective until 31. 5. 2024 as well as with effect from 1. 6. 2024. The results of both comparative analyzes are processed in the form of clear tables.

3 Results and Discussion

Accounting units that account in the double-entry bookkeeping system have the obligation to classify themselves into size groups according to the fulfillment of individual criteria (Accounting Act, § 2 par. 5). Pursuant to the Accounting Act, accounting units are classified into one of three groups:

- micro accounting unit,
- small accounting unit,
- large accounting unit.

In Slovakia, business companies, cooperatives, natural persons who run a business and are self-employed are required to classify themselves into size groups, if they prove their expenses spent on achieving, securing and maintaining income for the purposes of determining the income tax base, and land associations (Accounting Act, § 1 par. 1 let. a) point. 3, § 2 par. 5).

3.1 Comparison of size criteria for classification to size groups for accounting units

The total amount of assets and net turnover for classification into the size criteria of micro accounting units, small and large accounting units according to § 2 par. 6, 7, 8 of the Act on Accounting increases, while the size criterion, the average recalculated number of employees, remains unchanged. The results of the comparison of size criteria for the classification of accounting units according to the Accounting Act with effect until 31. 5. 2024 and from 1. 6. 2024 are shown in Table 1.

Table 1 Comparison of size criteria for classification to size groups for accounting units according to the Accounting Act with effect until 31. 5. 2024 and from 1. 6. 2024

Accounting Act	Micro accounting unit § 2 par. 6 letter a) and b)	Small accounting unit § 2 par. 7 letter a) and b)	Large accounting unit § 2 par. 8 letter a) and b)
Total amount of assets until 31. 5. 2024	$x < 350\,000\text{ €}$	$350\,000\text{ €} < x < 4\,000\,000\text{ €}$	$x > 4\,000\,000\text{ €}$
Total amount of assets from 1. 6. 2024	$x < 450\,000\text{ €}$	$450\,000\text{ €} < x < 5\,000\,000\text{ €}$	$x > 5\,000\,000\text{ €}$
Net turnover until 31.5. 2024	$y < 700\,000\text{ €}$	$700\,000\text{ €} < y < 8\,000\,000\text{ €}$	$y > 8\,000\,000\text{ €}$
Net turnover from 1. 6. 2024	$y < 900\,000\text{ €}$	$900\,000\text{ €} < y < 10\,000\,000\text{ €}$	$y > 10\,000\,000\text{ €}$

Average recalculated number of employees	$z < 10$	$10 < z < 50$	$z > 50$

Source: own processing

When testing the size criteria in connection with the classification of accounting units into size groups, which has the effect of determining the scope and structure of the compilation of the financial statements, the increased criteria will be applied on 1. 6. 2024 for the immediately preceding accounting period ending on 31. 12. 2023 (Accounting Act, § 39zc par. 1).

3.2 Determination of net turnover

The definition and determination of the size criterion according to the Accounting Act, the total amount of assets, remains the same, while the total amount of assets for classification into a size group means the amount determined from the balance sheet in the valuation adjusted for depreciation and correction items.

According to the Act on Accounting with effect until 31. 5. 2024, net turnover included revenues from the sale of products, goods and services after deduction of discounts. The net turnover also included other revenues after deduction of discounts of the accounting unit, the object of which is the achievement of other revenues such as revenues from the sale of products, goods and services.

In the case of the definition and determination of net turnover, a change occurs as of 1. 6. 2024, through an amendment to the Accounting Act. The amendment to the Accounting Act from 1. 6. 2024 supplements the definition of net turnover in the Accounting Act, depending on the subject of the accounting unit's activity. (Table 2)

The amended Accounting Act adds which revenues in the case of a bank or a branch of a foreign bank are included in the net turnover and which revenues in the case of, for example, an insurance company except for a health insurance company or a reinsurance company, etc.

Other accounting entities that are not a bank, nor an insurance company, a branch of a foreign bank or an insurance company except for a health insurance company, an insurance company, a captive insurance company, a captive insurance company, the Slovak office of insurers, a branch of an insurance company from another member state, a branch of a foreign insurance company, a branch of an insurance company from another member state and a branch of a foreign reinsurance company, include in the net turnover revenues achieved from the sale of products, goods and services after deduction of discounts and also include other revenues after deduction of discounts of the accounting unit, the object of which is the achievement of revenues other than revenues from the sale of products, goods and services, that is, there was no change in the definition of net turnover for other accounting units. (Table 2)

Table 2 Defining net turnover depending on the subject of the accounting unit's activity

Type of accounting unit and its subject of activity from 1. 6. 2024	Provision of the Accounting Act from 1. 6. 2024	Revenues included in net turnover from 1. 6. 2024
Bank and branch of a foreign bank	§ 2 par. 15 letter a)	income from interest, income from securities and equity participations, income from fees and commissions, net profit or net loss from financial operations, other operating income
Insurance company except health insurance company, reinsurance company, captive insurance company, captive reinsurance company, Slovak Office of Insurers, branch of an insurance company from another member state,	§ 2 par. 15 letter b)	revenues from insurance services

branch of a foreign insurance company, branch of an insurance company from another member state and branch of a foreign reinsurance company		
Other accounting units	§ 2 par. 15 letter c)	revenues achieved from the sale of products, goods and services less discounts; net turnover also includes other revenues after deducting discounts of the accounting unit, the subject of which is the achievement of other revenues such as revenues from the sale of products, goods and services
Type of accounting unit and its subject of activity until 31. 5. 2024	Provision of the Accounting Act until 31.5.2024	Revenues included in net turnover until 31. 5. 2024
All accounting units	§ 2 par. 15	revenues achieved from the sale of products, goods and services less discounts; net turnover also includes other revenues after deducting discounts of the accounting unit, the subject of which is the achievement of other revenues such as revenues from the sale of products, goods and services

Source: own processing according to the Accounting Act with effect until 31. 5. 2024 and from 1. 6. 2024

Conclusions

Since the Slovak Republic is part of the European Union, it is necessary for it to implement the requirements and provisions resulting from the directives approved and adopted by the European Union and the Council. Act no. 105/2024 amending Act no. 431/2002 Coll. on accounting as amended and which amend some laws, the Slovak Republic transposed the provisions of Commission Delegated Directive (EU) 2023/2775 of 17 October 2023, which amends Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council, as regards adjustments to the size criteria for micro-enterprises, small, medium and large enterprises or groups in the Slovak legislation. The purpose of incorporating provisions from the delegated directive into the Accounting Act was to increase the size criteria for classifying accounting units into size groups.

The result of the comparison of size criteria for classifying accounting units into size groups is that the size criterion total assets and net turnover increased from 1. 6. 2024, while the size criterion average recalculated number of employees remained unchanged.

Another significant change brought about by the amendment to the Accounting Act from 1. 6. 2024 is that the scope of the definition of the size criterion net turnover has been expanded and supplemented, compared to the definitions according to the Act on Accounting until 31. 5. 2024, with regard to the type of accounting unit and the resulting object her activities. The definition of net turnover for banking entities and entities providing insurance services is supplemented with regard to the subject of their activity, but the definition of net turnover of other entities has not changed. The total amount of assets and the average recalculated number of employees are assessed as before.

The increased criteria will be applied for the first time already for the accounting period ending on 31. 12. 2023. The new criteria will be used for the year 2023 and the original criteria will be used for the year 2022. Based on the increased criteria for classifying accounting units into size groups, we can assume in application practice that a greater number of micro accounting units can be classified into the category of micro accounting units, whose scope and structure of the financial statements is characterized by simplified reporting of information.

References

Act No. 431/2002 Coll. on Accounting, as amended.

Amendment to the Accounting Act (2024). Zákon č. 105/2024, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Retrieved from: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2024/105/20240601.html>

Cvečková, M. (2024). Novela zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení účinnom od 1. júna 2024 – najvýznamnejšie zmeny. Retrieved from:

<https://www.danovecentrum.sk/odborny-clanok/novela-zakona-c-431-2002-z-z-o-uctovnictve-v-zneni-ucinnom-od-1-juna-2024-najvyznamnejsie-zmeny.htm#>

Directive EU 2023/2775 (2023). COMMISSION DELEGATED DIRECTIVE (EU) 2023/2775 of 17 October 2023 amending Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council as regards the adjustments of the size criteria for micro, small, medium-sized and large undertakings or groups. Retrieved from: [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302775](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302775)

Dôvodová správa (2024). *DÔVODOVÁ SPRÁVA*. Retrieved from:

<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=538479>

Mokošová, D. (2016). Effectiveness of international reporting. In: Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace. Mezinárodní vědecká konference. Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace : sborník z 16. mezinárodní vědecké konference : Vranov nad Dyjí, Česko, 13. - 15. září 2016. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, pp. 143-147.

Reporting of Anti-Corruption Information in the Biggest Companies in Slovakia in 2017 and 2022

Renáta Hornická¹, Renáta Pakšiová²

¹ University of Economics
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic
E-mail: renata.hornicka@euba.sk

² University of Economics
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic
E-mail: renata.paksiova@euba.sk

Abstract: *Non-financial and sustainability reporting also includes reporting information related to corruption and anti-corruption measures. Transparency and ethical conduct of business entities is an integral part of sustainability and therefore a critical part of non-financial reporting. The paper aims to analyze the reporting of information on corruption and anti-corruption measures in the annual reports of 20 selected large accounting entities in the Slovak Republic. Using text analysis and contextual analysis, the paper examines whether or not selected accounting entities report information related to corruption and anti-corruption measures. The results of the research show that the level of reporting of information related to corruption and anti-corruption information in the Slovak Republic is still very poor, namely out of 20 surveyed big enterprises, 4 reported in 2017, and in 2022 the number increased to 7.*

Keywords: *ESG Reporting, Anti-Corruption Information, Companies, Sustainability, Non-financial Information*

JEL codes: M14, G34, K22, Q56

1 Úvod

V posledných rokoch sa výrazne zvýšil dôraz na transparentnosť a etické správanie vo firemnom výkazníctve, pričom protikorupčné opatrenia sa stali kritickou súčasťou nefinančného výkazníctva. Význam podávania správ o protikorupčných praktikách vyplýva z potreby zabezpečiť zodpovednosť podnikov a posilniť dôveru medzi zainteresovanými stranami vrátane investorov, zákazníkov a regulačných orgánov. V tejto súvislosti je oznamovanie protikorupčných informácií zásadnou súčasťou vykazovania ESG reportingu.

Nefinančný reporting alebo reporting o udržateľnosti si v posledných rokoch získal značnú pozornosť na Slovensku, v Európskej únii a vo vyspelom svete. Na Slovensku sa toto zvýšené zameranie na nefinančné informácie stalo súčasťou ročného vykazovania po novele zákona o účtovníctve od roku 2017, ktorá sa zosúladiť s požiadavkami EÚ (Pakšiová & Lovciová, 2019a). Smernice EÚ, ako napríklad smernica o zverejňovaní nefinančných informácií zahŕňali postupy, ktoré ovplyvnili a podporili zahrnutie nefinančných informácií do výročných správ (Albuquerque et al., 2022). Viaceré štúdie skúmali nefinančné výkazníctvo na Slovensku naprieč rôznymi sektormi. Napríklad Grofčíková et al. (2019) zdôraznili úlohu správy a riadenia spoločností pri zverejňovaní CSR v rámci poisťovní. Porovnávacie štúdie analyzovali zverejňovanie informácií o udržateľnosti v slovenských bankách v porovnaní s tými v Turecku (Zeytinoğlu & Tumpach, 2023). Ďalší výskum bol zameraný na certifikáciu obhospodarovania lesov na Slovensku (Paluš et al., 2018), integráciu princípov udržateľného rozvoja do vzdelávania

(Tkáčová et al., 2021) a vplyv prírodných a klimatických podmienok na poľnohospodárstvo (Adamisin et al., 2015). Gontkovičová et al. (2016) študovali vykazovanie nefinančných zamestnaneckých benefitov v slovenských podnikoch. Okrem toho Pakšiová & Lovciová (2019b) zdôraznili dôležitosť etického manažmentu a CSR v slovenskom potravinárskom priemysle.

Zverejňovanie nefinančných informácií má zásadný význam pre transparentnosť, zodpovednosť a tvorbu hodnôt, zlepšenie informačného prostredia na úrovni firiem a integráciu s finančným výkazníctvom (Andronoudis et al., 2022). Tento trend smerom k integrácii naznačuje posun smerom ku komplexnejšiemu postupom podávania správ (Fometescu, 2022), ktoré poskytujú holistický pohľad na výkonnosť organizácie a spoločenský prínos (Breaz et al., 2022).

Úloha zahraničného kapitálu v nefinančnom výkazníctve v krajinách Vyšehradskej skupiny, vrátane Slovenska, vykazuje pozitívnu koreláciu s úrovňou vykazovania (Lament & Jarolímová, 2021). Environmentálne kritériá vo verejnom obstarávaní ako nástroj trvalo udržateľného rozvoja kladú dôraz na integráciu environmentálnych aspektov do procesov obstarávania (Štofová et al., 2016).

Výskum nefinančného výkazníctva na Slovensku celkovo odráža rastúci záujem o transparentnosť, udržateľnosť a zodpovednosť, zosúladienie s medzinárodnými štandardmi s cieľom zvýšiť kvalitu a relevantnosť nefinančných informácií. Tento vývoj je poháňaný regulačnými rámcami, medzinárodnými normami a uznávaním nefinančných ukazovateľov, ktoré ponúkajú komplexný pohľad na výkonnosť organizácie. Napríklad Zimona et al. (2020) študovali vplyv implementácie ISO 22000 na postupy udržateľnosti dodávateľského reťazca a demonštrovali, ako normy a certifikácie ovplyvňujú transparentnosť a zodpovednosť nefinančného výkazníctva.

Regulačné prostredie pre protikorupčné oznamovanie na Slovensku je do značnej miery ovplyvnené smernicami Európskej únie a medzinárodnými štandardmi. V smernici EÚ o zverejňovaní nefinančných informácií (2014/95/EÚ) sa vyžaduje, aby veľké spoločnosti zverejňovali informácie o politikách, rizikách a výsledkoch týkajúcich sa boja proti korupcii a úplatkárstvu. Cieľom tejto smernice je zvýšiť transparentnosť a poskytnúť zainteresovaným stranám komplexný pohľad na etické postoje a postupy spoločnosti.

Na Slovensku sa novela zákona o účtovníctve (z roku 2017) zosúladuje s týmito požiadavkami EÚ a nariaďuje zahrnutie informácií o protikorupčných opatreniach do výročných správ. Od spoločností sa vyžaduje, aby opísali politiky, ktoré zaviedli na predchádzanie korupcii a úplatkárstvu, načrtli výsledky týchto politik a identifikovali všetky významné riziká súvisiace s týmito otázkami. Tento legislatívny rámec zabezpečuje, aby slovenské spoločnosti dodržiavali štandardizovaný prístup k protikorupčnému reportovaniu, čím sa podporuje porovnateľnosť a zodpovednosť.

Oznamovaniu protikorupčných praktík vo firmách v Slovenskej republike sa doposiaľ nevenovala žiadna štúdia, preto článok porovnáva vývoj vykazovania tejto špecifickej oblasti nefinančných informácií v podmienkach Slovenskej republiky vo výročných správach za roky 2017 a 2022 najväčších slovenských podnikov.

Cieľom príspevku je analyzovať vykazovanie informácií o korupcii a protikorupčných opatreniach vo výročných správach 20 vybraných veľkých účtovných jednotiek v Slovenskej republike v roku 2017 a v roku 2022.

2 Metodol6gia a údaje

Objektom skúmania je vykazovanie informácií týkajúce sa korupcie a protikorupčných opatrení na vybranej vzorka 20 veľkých účtovných jednotiek podľa zákona o účtovníctve. Všetky vybrané účtovné jednotky sú podnikateľskými subjektami. Vybranú vzorku účtovných jednotiek tvorí 20 obchodných spoločností, ktorých hodnota majetku presiahla 20 000 000 eur v roku 2017. S touto vybratou vzorkou sme pracovali aj v roku 2022.

Vo vybranej vzorke 12 účtovných jednotiek pôsobí vo výrobe, 4 účtovné jednotky pôsobia v obchode, 2 účtovné jednotky pôsobia v službách a 2 účtovné jednotky v iných odvetviach.

Údaje o vybraných účtovných jednotkách sme získavali z ich výročných správ (individuálnych výročných správ alebo konsolidovaných výročných správ).

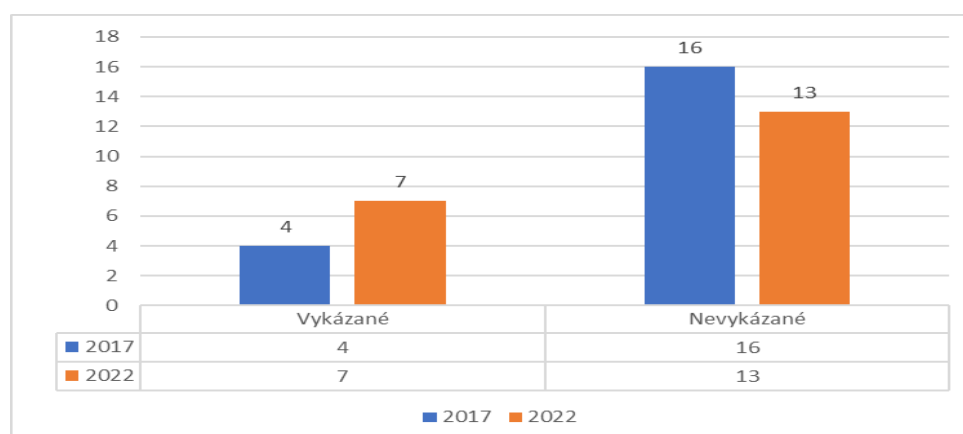
Pri spracovaní príspevku sme využili metódu selekcie pri výbere účtovných jednotiek, textovú analýzu pri skúmaní vykázaných informácií vo výročnej správe so zameraním na korupciu a protikorupčné opatrenia na základe stanovených kľúčových slov v tejto oblasti a kontextovú analýzu, či tieto kľúčové slová boli použité vo vzťahu k skúmanej oblasti.

3 Výsledky a diskusia

Pri skúmaní vykazovania informácií týkajúcich sa korupcie a protikorupčných opatrení sme vychádzali zo stanovených kľúčových slov: korupcia, antikorupcia (protikorupcia), vzdelávanie, otvorenosť (transparentnosť), korupčný prípad (sankcia) a audit (kontrola) v tejto oblasti. Ak sa vo výročnej správe skúmanej účtovnej jednotky vyskytovala viac ako polovica týchto kľúčových slov v skúmanom kontexte (t. j. korupcia a protikorupčné opatrenia), posúdili sme informácie týkajúce sa korupcie a protikorupčných opatrení ako vykázané. Ak sa tieto kľúčové slová vo výročnej správe nevyskytovali, alebo sa vyskytovali v rozsahu menšom ako 50 %, posúdili sme, že informácie týkajúce sa korupcie a protikorupcie nie sú vykázané.

Počet účtovných jednotiek, ktoré vykazali informácie týkajúce sa korupcie a protikorupčných opatrení a počet účtovných jednotiek, ktoré tieto informácie nevykazali v rokoch 2017 a 2022 uvádzame v grafe 1.

Graf 1 Vykazovanie informácií týkajúcich sa korupcie a protikorupčných opatrení na vzorke vybraných účtovných jednotiek

Zdroj: Výročné správy vybraných účtovných jednotiek za rok 2017 a rok 2022

V roku 2017 vykazali z vybranej vzorky účtovných jednotiek 4 účtovné jednotky informácie týkajúce sa korupcie a protikorupčných opatrení. Tento počet predstavuje 20 % účtovných jednotiek. V roku 2017 nevykazalo žiadne informácie týkajúce sa korupcie a protikorupčných opatrení 80 % účtovných jednotiek (16 účtovných jednotiek).

V roku 2022 nastalo zlepšenie vo vykazovaní v tejto oblasti, kde 7 subjektov vykázalo informácie týkajúce sa korupcie a protikorupčných opatrení, čo predstavuje 35 % účtovných jednotiek z vybranej vzorky. V roku 2022 nastalo zvýšenie počtu účtovných jednotiek, ktoré vykazovali informácie týkajúce sa korupcie a protikorupčných opatrení o 15 % v porovnaní s rokom 2017. Na základe týchto výsledkov môžeme konštatovať, že v roku 2022 nastalo zlepšenie vykazovania informácií v tejto oblasti.

Účtovné jednotky, ktoré vykazovali informácie týkajúce sa korupcie a protikorupčných opatrení v roku 2017 a v roku 2022 uvádzame v tabuľke č. 1.

Tabuľka 1 Účtovné jednotky z vybranej vzorky vykazujúce informácie týkajúce sa korupcie a protikorupčných opatrení v roku 2017 a v roku 2022

2017	2022
PCA Slovakia, s. r. o.	-
U.S. Steel Košice, s. r. o.	U. S. Steel Košice, s. r. o.
Lidl Slovenská republika, v. o. s.	Lidl Slovenská republika, v. o. s.
Kaufland Slovenská republika, v. o. s.	Kaufland Slovenská republika, v. o. s.
-	Slovenské elektrárne, a. s.
-	Slovenský plynárenský priemysel, a. s.
-	Mobis Slovakia, s. r. o.
-	Eustream, a. s.

Zdroj: Výročné správy vybraných účtovných jednotiek za rok 2017 a rok 2022

Zo 4 účtovných jednotiek, ktoré v roku 2017 vykázali vo výročnej správe informácie týkajúce sa korupcie a protikorupčných opatrení, pôsobia 2 vo výrobe (PCA Slovakia, s. r. o. a U. S. Steel Košice, s. r. o.) a 2 pôsobia v obchode (Lidl Slovenská republika, v. o. s. a Kaufland Slovenská republika, v. o. s.).

V roku 2022 z účtovných jednotiek vykazujúcich informácie o korupcii a protikorupčných opatreniach boli 3 pôsobiace vo výrobe (U. S. Steel Košice, s. r. o., Slovenské elektrárne, a. s. a Mobis Slovakia, s. r. o.), 3 účtovné jednotky pôsobia v obchode (Lidl Slovenská republika, v. o. s., Kaufland Slovenská republika, v. o. s. a Slovenský plynárenský priemysel, a. s.) a 1 účtovná jednotka pôsobí v službách (Eustream, a. s.).

Z tabuľky 1 zároveň vyplýva, že 1 účtovná jednotka, ktorá v roku 2017 vykazovala informácie týkajúce sa korupcie a protikorupčných opatrení, ich v roku 2022 nevykázala. Z porovnania konkrétnych účtovných jednotiek v tabuľke 1 tiež vyplýva, že 3 účtovné jednotky vykazovali skúmané informácie v oboch rokoch a 4 účtovné jednotky, ktoré v roku 2017 ešte informácie týkajúce sa korupcie a protikorupčných opatrení nevykazovali, ich v roku 2022 vo svojej výročnej správe mali vykázané.

Záver

Oznamovanie protikorupčných opatrení je kritickým aspektom nefinančného výkazníctva, ktorý odráža záväzok spoločnosti k etickému správaniu a transparentnosti. Na Slovensku, rovnako ako v širšom európskom kontexte, sa regulačné rámce a firemné postupy vyvíjajú, aby uspokojili rastúci dopyt po zodpovednosti. Prijatím komplexných protikorupčných politík, vykonávaním dôkladných posúdení rizík a transparentným oznamovaním výsledkov môžu spoločnosti zlepšiť svoju povesť a posilniť dôveru medzi zainteresovanými stranami. Pokračujúci výskum a porovnávací analýza budú nevyhnutné pre ďalší pokrok v postupoch oznamovania informácií o korupcii a zabezpečenie ich účinnosti pri podpore etického obchodného správania.

Vykazovanie informácií týkajúcich sa korupcie a protikorupčných opatrení sme skúmali na vzorke vybraných 20 veľkých obchodných spoločností so sídlom v Slovenskej republike. Pomocou textovej analýzy a kontextovej analýzy sme skúmali, či tieto účtovné jednotky vykazujú alebo nevykazujú informácie týkajúce sa korupcie a protikorupčných opatrení v roku 2017 a v roku 2022.

Z výsledkov vyplynulo, že v roku 2017 len 20 % skúmaných účtovných jednotiek vykázalo vo svojich výročných správach informácie týkajúce sa korupcie a protikorupčných opatrení. V roku 2022 nastalo zvýšenie počtu účtovných jednotiek, ktoré vykazovali tieto informácie o 15 %, t. j. celkovo zo skúmanej vzorky vykázalo tieto informácie 35 % účtovných jednotiek.

Aj napriek zvýšeniu počtu vykazujúcich účtovných jednotiek v roku 2022 treba uviesť, že počet vykazujúcich účtovných jednotiek je veľmi malý, nedosahuje ani 50 % skúmanej vzorky. Z analýzy skúmanej vzorky vyplynulo, že 1 účtovná jednotka, ktorá mala tieto informácie vykázané v roku 2017, ich už v roku 2022 nevykázala. Dlhodobý trend vykazovania týchto informácií je možné vidieť v prípade 3 účtovných jednotiek, z ktorých 1 účtovná jednotka pôsobí vo výrobe (U.S. Steel Košice, s. r. o.) a 2 účtovné jednotky pôsobia v obchode (Lidl Slovenská republika, v. o. s. a Kaufland Slovenská republika, v. o. s.), čo je určite možné považovať za pozitívny trend v prípade týchto účtovných jednotiek. Za pozitívne je určite tiež možné hodnotiť, že v roku 2022 pribudli 4 účtovné jednotky, ktoré v roku 2017 tieto informácie vykázané nemali.

Vykazovanie informácií týkajúcich sa korupcie a protikorupčných opatrení je súčasťou nefinančného vykazovania, resp. vykazovania udržateľnosti. Z výsledkov výskumu vyplýva, že účtovné jednotky v podmienkach Slovenskej republiky venujú tejto oblasti malú pozornosť.

Literárne zdroje a iné odkazy

- Adamisin, P., Kotulič, R., Vozárová, I., & Vavrek, R. (2015). Natural climatic conditions as a determinant of productivity and economic efficiency of agricultural entities. *Agricultural Economics (Zemědělská Ekonomika)*, 61(6), 265-274. <https://doi.org/10.17221/153/2014-agricecon>
- Albuquerque, F., Rodrigues, M., Santos, P., & Morais, A. (2022). The reporting of non-financial information by SMEs., 90-109. <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-9410-0.ch005>
- Andronoudis, D., Baboukardos, D., & Tsoligkas, F. (2022). How the information content of integrated reporting flows into the stock market. *International Journal of Finance & Economics*, 29(1), 1057-1078. <https://doi.org/10.1002/ijfe.2721>
- Breaz, T., Cucerzan, T., (Castrase), C., & Rakoş, I. (2022). A holistic picture of non-financial reporting., 21-45. <https://doi.org/10.4018/978-1-6684-4595-2.ch002>
- DIRECTIVE 2013/34/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, as amended.
- Fometescu, A. (2022). Non-financial information reporting: literature review in a bibliometric examination. *Journal of Financial Studies*, 8(Special), 67-80. <https://doi.org/10.55654/jfs.2023.sp.18>
- Gontkovičová, B., Spišáková, E., & Bednárová, L. (2016). The non-financial employee benefits in practice of enterprises in Slovakia. *Humanities and Social Sciences Quarterly*. <https://doi.org/10.7862/rz.2016.hss.41>
- Grofčíková, J., Izáková, K., & Škvareninová, D. (2019). Impact of selected corporate governance determinants on corporate social responsibility reporting in Slovak insurance companies. <https://doi.org/10.31410/eraz.s.p.2019.47>
- Lament, M. and Jarolímová, B. (2021). Foreign capital as a determinant of the non-financial reporting development in insurance companies of the Visegrad group countries. *Investment Management and Financial Innovations*, 18(1), 203-214. [https://doi.org/10.21511/imfi.18\(1\).2021.17](https://doi.org/10.21511/imfi.18(1).2021.17)
- Pakšiová, R. and Lovciiová, K. (2019a). Reporting on CSR and ethical and sustainable management in food industry in Slovakia as an EU member., 199-219. <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-8970-9.ch013>

- Pakšiová, R. and Lovciová, K. (2019b). Managerial reporting by food production companies in Slovakia in 2017. *Engineering Management in Production and Services*, 11(3), 71-85. <https://doi.org/10.2478/emj-2019-0022>
- Paluš, H., Parobek, J., Sulek, R., Lichý, J., & Šálka, J. (2018). Understanding sustainable forest management certification in Slovakia: forest owners' perception of expectations, benefits and problems. *Sustainability*, 10(7), 2470. <https://doi.org/10.3390/su10072470>
- Štofová, L., Szaryszová, P., Bednárová, L., & Kottner, A. (2016). Environmental criteria of public procurement as an instrument of development sustainability of Slovakia. *Humanities and Social Sciences* (dawna nazwa: *Ekonomia i Nauki Humanistyczne*), 23 (2/2016), <https://doi.org/10.7862/rz.2016.hss.32>
- Tkáčová, H., Pavlíková, M., Tvrdoň, M., & Jenisová, Z. (2021). The use of media in the field of individual responsibility for sustainable development in schools: a proposal for an approach to learning about sustainable development. *Sustainability*, 13(8), 4138. <https://doi.org/10.3390/su13084138>
- Zeytinoğlu, E. and Tumpach, M. (2023). Disclosure of sustainability information in banks: the case of Slovakia and Turkey. *Opus Toplum Araştırmaları Dergisi*, 20(51), 43-55. <https://doi.org/10.26466/opusjsr.1153282>
- Zimon, D., Madžík, P., & Domingues, P. (2020). Development of key processes along the supply chain by implementing the ISO 22000 standard. *Sustainability*, 12(15), 6176. <https://doi.org/10.3390/su12156176>
- Výročné správy vybraných spoločností za roky 2017 a 2022. In: <https://www.registeruz.sk/cruz-public/domain/accountingentity/simplesearch>
- Zákon č. 431/2002 o účtovníctve, SR, v znení neskorších predpisov

Non-profit organizations and New Accounting Act

Marek Jošt

¹ Prague University of Economics and Business
Faculty of Finance and Accounting, Department of Financial Accounting and Auditing
W. Churchill Square 1938/4, 130 67 Prague 3 – Žižkov, Czech Republic
E-mail: marek.jost@vse.cz

Abstract: *The paper deals with the legal regulation of the accounting of non-governmental non-profit organizations contained in the currently valid Accounting Act and compares it to the proposed new wording of the Accounting Act, which will bring a number of changes. These include, in particular, the definition of elements of financial statements, an increase in the limits for the categorization of accounting entities, the possibility of double-entry bookkeeping, cash accounting or keeping reliable records of property relationships according to the Civil Code, a change in the conditions for the mandatory audit of financial statements, and a new form of financial statements.*

Keywords: Accounting Act, Auditing, Financial Statements, Non-profit organizations

JEL codes: M41, M42

1 Úvod / Introduction

Koncem května roku 2024 byla zveřejněna Ministerstvem financí České republiky pracovní verze aktualizované verze návrhu nového zákona o účetnictví, s jehož účinností se počítá nejdříve od 1.1.2026 či později. Navrhovaný právní předpis obsahuje oproti aktuálně platnému zákonu o účetnictví řadu změn týkajících se nestátních neziskových organizací (dále také „NNO“). Tento příspěvek proto porovnává specifika v oblasti účetnictví nestátních neziskových organizací obsažená v aktuálně platném zákoně o účetnictví a navrhovaném novém zákoně o účetnictví.

2 Metodologie a data / Methodology and Data

2.1 NNO v aktuálně platném zákoně o účetnictví

Nestátní neziskové organizace jsou účetními jednotkami podle § 1 odst. 2 písm. a) zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, a vedou podvojně účetnictví v plném nebo zjednodušeném rozsahu. Zjednodušený rozsah připadá v úvahu u malých nebo mikro účetních jednotek, které nemají povinnost mít ověřenou účetní závěrku auditorem a současně musí jít o zákonem vyjmenovanou právní formu (§ 9 odst. 4 písm. a) až písm. k) zákona o účetnictví). Podvojně účetnictví upravuje vyhláška č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojněho účetnictví.

Účetním jednotkám uvedeným v § 1 odst. 2 písm. a) a b) umožňuje zákon o účetnictví v § 1f odst. 1 vést jednoduché účetnictví, pokud jde o neplátce daně z přidané hodnoty, jejich celkové příjmy za poslední uzavřené účetní období nepřesáhnou 3 mil. Kč, hodnota jejich majetku nepřesáhne 3 mil. Kč a jde o zákonem vyjmenovanou právní formu. Uvedené podmínky musí NNO splnit současně. Celkovými příjmy zákon o účetnictví rozumí úhrn příjmů zjištěný z přehledu o příjmech a výdajích za účetní období, přičemž do úhrnu příjmů se nezahrnují průběžné položky a příjmy z prodeje dlouhodobého majetku a příjmy nahodilé a mimořádné. Hodnotou majetku zákon chápe úhrn majetku zjištěný z přehledu o majetku a závazcích sestaveného k rozvahovému dni, přičemž do úhrnu majetku se nezahrnují pohledávky z prodeje dlouhodobého majetku a jejich úhrady, pohledávky nahodilé a mimořádné a jejich úhrady. Jednoduché účetnictví upravuje vyhláška č. 325/2015 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které

vedou jednoduché účetnictví. Předmětem jednoduchého účetnictví jsou výdaje a příjmy, majetek a závazky. Účetními knihami jednoduchého účetnictví jsou peněžní deník, kniha pohledávek a kniha závazků a pomocné knihy o ostatních složkách majetku. Do 6 měsíců po skončení účetního období sestavují účetní jednotky vedoucí jednoduché účetnictví přehled o majetku a závazcích a přehled o příjmech a výdajích. Účetní jednotky neuplatňují v jednoduchém účetnictví hospodářský rok.

Mezi hlavní účetní specifika nestátních neziskových organizací patří tvorba opravných položek k pohledávkám a rezerv pouze podle zákona č. 593/1992 Sb., zákon České národní rady o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Z toho tedy vyplývá, že nestátní neziskové organizace netvoří účetní opravné položky a účetní rezervy. Oproti podnikatelským účetním jednotkám lze nalézt rozdíly již na úrovni účetních výkazů. V rozvaze mají aktiva a pasiva obráceně stavy k prvnímu a poslednímu dni účetního období a korekce nejsou vykazovány v samostatném sloupci, ale na zvláštním řádku v samostatné sekci. Uživatel účetní závěrky pak přímo v rozvaze nevidí netto hodnoty jednotlivých aktiv. Dále nejsou v rozvaze rozlišovány dlouhodobé a krátkodobé pohledávky. Formát výkazu zisku a ztráty je úplně jiný a chybí v něm údaje za předchozí účetní období. V běžném účetním období jsou členěny výnosy a náklady na hlavní a hospodářskou činnost. To je jen několik rozdílů mezi účetnictvím nestátních neziskových organizací a podnikatelů. Ve skutečnosti jich však existuje mnohem více, což odráží skutečnost, že obě tyto skupiny účetních jednotek mají svou prováděcí vyhlášku k zákonu o účetnictví. Ve většině případů jde o rozdíly neopodstatněné. Uživatel se znalostí účetní závěrky podnikatelů se bez znalosti odlišností ve výkaznictví neziskových účetních jednotek jen obtížně orientuje v účetní závěrce nestátních neziskových organizací.

Důvodem, proč Ministerstvo financí přistoupilo ke změně legislativy v oblasti účetnictví nestátních neziskových organizací je zejména to, že stávající právní úprava v sobě soustřeďuje velmi rozmanitý výčet účetních jednotek s naprosto odlišnými potřebami výkaznictví a účetní závěrky nemohou podávat potřebné informace a mnoha typům účetních jednotek nevyhovují. Cíl navrhované změny legislativy proto spočívá v zajištění lepší vypovídací schopnosti účetní závěrky.

Sjednocení účetních metod a ostatních podmínek vedení účetnictví pro podnikatelské a neziskové účetní jednotky (do jedné prováděcí vyhlášky ze současných dvou) a nastavení základních prvků a znaků výkazů shodně s podnikatelskými subjekty, a tedy zrušení neopodstatněných a neobhajitelných rozdílů, zajistí srozumitelnost účetních výkazů neziskových účetních jednotek i u uživatelů, kteří se s nimi setkávají výjimečně.

Navrhované znění nového zákona o účetnictví předpokládá, že rozvaha nestátních neziskových organizací bude mít podobou strukturu jakou má rozvaha podnikatelů, s výjimkou vlastního kapitálu, kde se počítá se zvláštní úpravou pro tyto účetní jednotky a použitím pojmu „vlastní jmění“. Výkaz výsledku hospodaření bude mít v případě nestátních neziskových organizací jinou strukturu s ohledem na jejich specifické zdroje financování. Nově se uvažuje sestavení výkazu financování NNO. V příloze v účetní závěrce by se měly uvádět také informace požadované statusovými předpisy a předpokládá se samostatná úprava přílohy v účetní závěrce pro nestátní neziskové organizace. Dále budou nestátní neziskové organizace vytvářet rezervy jako podnikatelské subjekty. Předpokládá se rovněž samostatný vlastní směrný účtový rozvrh pro tyto účetní jednotky. V oblasti dotací se uvažuje jejich vykazování ve zvláštní části vlastního jmění, přičemž rozpouštět se budou v období určeném v dotačních podmínkách, po které bude dané aktivum účetní jednotka používat k zamýšlenému účelu.

2.2 NNO v navrhovaném novém zákoně o účetnictví

Navrhovaný nový zákon o účetnictví přináší definice prvků účetních výkazů, které v něm doposud chyběly. V rozvaze jde o aktivum, dluh a vlastní kapitál a ve výkazu zisku a ztráty o výnos a náklad.

Aktivem se rozumí stávající je zdroj, který je schopný přinést budoucí ekonomický užitek a který má účetní jednotka v důsledku minulé skutečnosti pod svou kontrolou. Za

schopnost přinést budoucí ekonomický užitek se pro účely vymezení aktiva u neziskové účetní jednotky považuje také schopnost přispět k naplňování jiného účelu činnosti účetní jednotky než je podnikání. Toto zvláštní ustanovení platné pro nestátní neziskové organizace předpokládá, že mnoho z nich vykonává také jinou než podnikatelskou činnost. Aktivem je v takovém případě i zdroj, jenž má účetní jednotka v důsledku minulé skutečnosti pod svou kontrolou a který je schopen přispět k naplňování účelu dané nepodnikatelské činnosti.

Dluhem není v případě neziskové účetní jednotky povinnost použít aktiva určeným způsobem, ledaže by účetní jednotka touto způsobu nebyla schopna dostát nebo tak nechtěla učinit. Z tohoto ustanovení vyplývá, že zdroje získané z fundraisingu budou vykazovat i nadále nestátní neziskové organizace ve vlastním jmění jako tomu je dnes. Příkladem mohou být účelové dary či veřejné sbírky, jež nelze chápat jako dluhy. Dluhem by byly v případě, že by účetní jednotka nebyla schopna nebo ochotna předem stanovený účel splnit. Pokud by toto pravidlo nebo stanoveno, pak by většina nestátních neziskových organizací vykazovala záporný vlastní kapitál, což by neodpovídalo jejich skutečné finanční situaci.

Za výnos se v případě neziskové účetní jednotky nepovažuje zvýšení vlastního kapitálu v důsledku přírůstku aktiv, se kterými se pojí povinnost použít je určeným způsobem a u kterých tato povinnost není dluhem, dokud není splněna. Výnos v tomto případě vzniká až okamžikem tohoto splnění. Výnosem není v případě nestátních neziskových organizací získávání zdrojů z fundraisingu, jež s sebou nese povinnost v budoucnu splnit podmínky spojené s tímto způsobem financování. Příkladem může být již zmíněná veřejná sbírka zvyšující vlastní kapitál a nepředstavující výnos, což je v souladu s aktuálním principem. Výnosem se stane v okamžiku realizace cíle veřejné sbírky.

Podle navrhovaného nového zákona o účetnictví budou moci v praxi nastat 3 možné režimy fungování nestátních neziskových organizací. Buď půjde o účetní jednotky mající sídlo na území České republiky a budou podléhat zákonu o účetnictví, a tedy povedou účetnictví. Dále návrh nového zákona o účetnictví zmiňuje situaci, kdy účetní jednotkou nebude v účetním období, v němž splní podmínky pro používání peněžního účetnictví osoba, pokud naplňuje znaky neziskové účetní jednotky a v jejím zakladatelském právním jednání nebo v jiné formě jejího ustavení je uvedeno, že v takovém případě není účetní jednotkou, nebo nemusí být účetní jednotkou, a do skončení účetního období rozhodne o tom, že účetní jednotkou není. V takovém případě nejde o účetní jednotku a daná právnická osoba musí splnit požadavek zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, jenž uvádí v § 119: „Právnické osoby vedou spolehlivé záznamy o svých majetkových poměrech, i když nejsou povinny vést účetnictví podle jiného právního předpisu.“ A konečně třetí režim se týká účetních jednotek vedoucích peněžní účetnictví.

Neziskovou účetní jednotku definuje návrh nového zákona o účetnictví jako účetní jednotku, která v souladu se svým zakladatelským právním jednáním, statutem, stanovami, zákonem, rozhodnutím orgánu veřejné moci nebo jiným způsobem svého ustavení jako svou hlavní činnost vykonává činnost, která není podnikáním, není účetní jednotkou veřejného sektoru a není obchodní společností.

Kategorizace účetních jednotek upravená současným zákonem o účetnictví zůstává zachována (mikro, malá, střední a velká), dojde však k navýšení limitu pro aktiva celkem (netto) a roční úhrn čistého obrátu. Průměrný počet zaměstnanců za účetní období bude převzat pro jednotlivé kategorie z aktuálně platného zákona o účetnictví.

Čistým obrátem neziskové účetní jednotky zůstanou i nadále výnosy vykázané za účetní období.

V oblasti konsolidace je navržena výjimka z povinnosti konsolidace, půjde-li o mateřskou účetní jednotku, která je neziskovou účetní jednotkou a která má pouze jednu dceřinou entitu a nemá s ní významné obchodní transakce, nebo není zapsaná ve veřejném rejstříku.

Nově by mohlo docházet u nestátních neziskových organizací k úpravám účetní hodnoty aktiv při jejich následném ocenění. Znehodnocení v případě neziskové účetní jednotky také vyjadřuje, z jaké části částí nelze očekávat příspěví aktiva k naplňování jiného účelu činnosti této účetní jednotky než podnikání.

Ministerstvo financí zvažuje zavedení nového účetní výkazu o financování neziskové organizace a jeho užití.

Dále obsahuje návrh nového zákona o účetnictví požadavek na změnu podmínek pro povinný audit řádné či mezitímní účetní závěrky. Nově by mu měly podléhat účetní závěrky středních a velkých účetních jednotek (dnes i ostatních malých) a dále mateřských účetních jednotek sestavujících konsolidovanou účetní závěrku. To se dotkne nestátních neziskových organizací podléhajících v této oblasti zákonu o účetnictví (např. nadace, spolky, společenství vlastníků jednotek) a naopak ty, které mají kritéria povinného auditu zakotvena ve svém základním právním předpisu, se budou nadále řídit jím (např. ústavy, nadace, obecně prospěšné společnosti, politické strany a politická hnutí, veřejné výzkumné instituce). Je tedy pravděpodobné, že z povinnosti auditu vypadne řada větších nestátních neziskových organizací a jiným, byť malým, tato povinnost i nadále zůstane, což lze vnímat jako nespravedlivé.

Návrh nového zákona o účetnictví počítá s převzetím úpravy jednoduchého účetnictví ze stávajícího zákona o účetnictví s tím, že se pro něj bude nově používat označení peněžní účetnictví. Výčet právních forem nestátních neziskových organizací, které budou moci vést peněžní účetnictví se zúžil na spolky, odborové organizace, mezinárodní odborové organizace, organizace zaměstnavatelů, mezinárodní organizace zaměstnavatelů, registrované církve, náboženské společnosti, svazy církví a náboženských společností, právnických osob evidovaných podle zákona upravujícího postavení církví a náboženských společností a honební společenstva. Kritérium celkových příjmů bylo nahrazeno ročním úhrnem příjmů peněžních prostředků a kritérium hodnoty majetku hodnotou aktiv. Hranice u obou kritérií ve výši 3 mil. Kč zůstala beze změny. Podmínka, která zakazuje účetní jednotce být plátcem daně z přidané hodnoty, byla rozšířena o požadavek, aby účetní jednotka neměla registrační povinnost k dani z přidané hodnoty s výjimkou registrační povinnosti identifikované osoby.

Ročním úhrnem příjmů peněžních prostředků se pro účely ověření splnění podmínek pro vedení peněžního účetnictví rozumí úhrn příjmů peněžních prostředků snížený o příjmy peněžních prostředků z prodeje stálého aktiva za individuální účetní období, pokud je individuálním účetním obdobím 12 kalendářních měsíců, nebo příjmů peněžních prostředků snížený o příjmy peněžních prostředků z prodeje stálého aktiva za individuální účetní období dělený počtem započatých měsíců, po které trvalo individuální účetní období, a vynásobený 12, pokud individuální účetní období mělo jiné trvání než 12 měsíců. Hodnotou aktiv se pro účely zjištění možnosti použít peněžní účetnictví rozumí úhrn prvotní hodnoty aktiv.

Účetní jednotka ve svém prvním individuálním účetním období bude moci použít peněžní účetnictví, pokud lze důvodně předpokládat, že splní podmínky pro jeho použití k poslednímu dni tohoto účetního období.

Účetní jednotka bude moci použít peněžní účetnictví v individuálním účetním období, pokud k prvnímu dni tohoto účetního období splnila výše zmíněnou podmínku právní formy a podmínku vztahující se k dani z přidané hodnoty, nebo k poslednímu dni bezprostředně předcházejícího individuálního účetního období splnila zbylé dvě podmínky (týkající se ročního úhrnu peněžních prostředků a hodnoty majetku) pro vedení peněžního účetnictví.

V případě účetní jednotky používající peněžní účetnictví se nebude určovat kategorie účetní jednotky.

Individuálním účetním obdobím u účetní jednotky používající peněžní účetnictví bude kalendářní rok.

Měnou účetnictví účetní jednotky používající peněžní účetnictví bude česká měna.

K okamžiku sestavení individuální účetní závěrky se na měnu účetnictví budou přepočítávat pouze peněžní prostředky v měně, která není měnou účetnictví.

Účetní jednotka používající peněžní účetnictví bude prvotně oceňovat aktiva a dluhy, jako by byla mikro účetní jednotkou.

Účetní jednotka používající peněžní účetnictví nebude oceňovat aktiva a dluhy následně.

Individuální účetní závěrka účetních jednotek používajících peněžní účetnictví, se bude skládat z výkazu příjmů a výdajů a výkazu aktiv a dluhů.

Příjmy a výdaje se pro účely peněžního účetnictví rozumí příjmy a výdaje peněžních prostředků.

Součástí individuální účetní závěrky v peněžním účetnictví nebude příloha účetních výkazů.

Ministerstvo financí stanoví vyhláškou uspořádání a obsahové vymezení položek účetních výkazů individuální účetní závěrky účetní jednotky používající peněžní účetnictví.

Pokud bude účetní jednotka používající peněžní účetnictví zahrnuta do konsolidačního celku, řádná konsolidovaná účetní závěrka se sestaví na základě informací, které by tato účetní jednotka uvedla v individuální účetní závěrce, kdyby nepoužívala peněžní účetnictví.

Stanoví-li zákon účetní jednotce používající peněžní účetnictví povinnost zveřejnit statutární zprávu ve veřejném rejstříku, součástí účetní závěrky zveřejňované jako statutární zpráva nemusí být výkaz příjmů a výdajů peněžních prostředků.

Účetním zápisem v případě účetní jednotky používající peněžní účetnictví je účetní záznam, kterým se za použití časového a věcného třídícího kritéria zaznamená dopad transakce nebo události na peněžní prostředky této účetní jednotky.

Účtem v případě účetní jednotky používající peněžní účetnictví je věcné třídící kritérium umožňující určení položky výkazu příjmů a výdajů peněžních prostředků, na kterou dopadá transakce nebo událost, jichž se účetní zápis týká.

Účetní jednotka používající peněžní účetnictví může ke zjištění stavu aktiv a dluhů pro účely sestavení výkazu aktiv a dluhů provést inventarizaci.

3 Výsledky a diskuse / Results and Discussion

Navrhovaný nový zákon o účetnictví s sebou přinese zejména nové definice prvků výkazů s upřesněním pro nestátní neziskové organizace. Nově budou tyto účetní jednotky fungovat v jednom ze tří režimů a budou buď účetní jednotkou a povedou podvojně účetnictví či peněžní účetnictví, nebo nebudou účetní jednotkou a povedou spolehlivé záznamy o svých majetkových poměrech podle občanského zákoníku. Zvláštní přechodná ustanovení k navrhovanému novému zákonu o účetnictví zmiňují účetní jednotky příjemce prostředků z veřejných rozpočtů, což jsou často právě nestátní neziskové organizace. Podle těchto ustanovení platí, že osoba nebo entita, která byla ke dni předcházejícímu dni nabytí účinnosti tohoto zákona účetní jednotkou a příjemcem prostředků z veřejného rozpočtu a která je příjemcem těchto prostředků i z veřejného rozpočtu ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona, je účetní jednotkou po dobu, po kterou je příjemcem takových prostředků. Dále platí, že osoba nebo entita, která se v průběhu 1 roku ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona stane příjemcem prostředků z veřejného rozpočtu, je účetní jednotkou po dobu, po kterou je příjemcem takových prostředků.

Značnou pozornost věnuje návrh zákona peněžnímu účetnictví, které je v podstatě převzato ze současného zákona, jenž pro něj používá pojem jednoduché účetnictví upravené samostatnou vyhláškou č. 325/2015 Sb. Návrh zákona počítá se spojením prováděcí vyhlášky č. 500/2002 Sb. pro podnikatele s vyhláškou č. 504/2002 Sb. pro nevýdělečné organizace, čímž se odstraní dnes existující rozdíly mezi oběma skupinami účetních jednotek. Dojde rovněž ke sjednocení rozvahy, přičemž ve vlastním kapitálu

bude platit specifická úprava pro nestátní neziskové organizace, a naopak výkaz zisku a ztráty bude mít v případě nestátních neziskových organizací nový formát.

Závěr / Conclusions

Příspěvek poukazuje na hlavní rozdíly v účetnictví nestátních neziskových organizací z pohledu aktuálně platného zákona o účetnictví a jeho navrhovaného nového znění. Jde zejména o nové definice prvků účetních výkazů, zvýšení limitů pro kategorizaci účetních jednotek, změnu kritérií pro povinný audit řádné a mezitímní účetní závěrky či o peněžní účetnictví.

Příslušnost k grantové úloze / Acknowledgments

Příspěvek vznikl s využitím prostředků institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj vědy a výzkumu na FFÚ VŠE v Praze č. IP100040.

Literární zdroje a jiné odkazy / References

MFČR (2024). *Ministerstvo financí zveřejňuje pracovní verzi aktualizované verze návrhu nového zákona o účetnictví*. Retrieved from:
<https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/kariera-a-vzdelavani/verejne-diskuze/2024/ministerstvo-financi-zverejnuje-pracovni-verzi-akt-55904>.
Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

A mechanism to increase confidence in sustainability information in the context of audit

Veronika Kňázková

¹ University of Economics in Bratislava
Faculty of Economics Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovakia
E-mail: veronika.knazkova@euba.sk

Abstract: Sustainability is an increasingly talked about concept today, and it manifests itself in every area of economic life. Therefore, both accounting and auditing are not going unnoticed. Accounting entities are obliged to disclose the sustainability information in question. The credibility of this information can also be enhanced by auditing. In the field of auditing, the competent institutions are engaged in the development of relevant and adequate legislation in order to verify the reliability of sustainability information at a quality level. For this reason, the competent institutions have proceeded to the creation of the new auditing standard ISSA 5000 General Requirements for Sustainability Contracts, which is the subject of the examination of this article.

Keywords: mechanism to increase confidence, sustainability, audit, auditing standards

JEL codes: M4, M42

1 Introduction

Sustainability is now an important phenomenon that is increasingly receiving a great deal of attention in all areas of economic life. The information needs of users in this area are diverse (Green, 2016); (Leidner, Lenz, 2017), and are continuously growing. Therefore, it is essential that all sustainability-related information is reported in a relevant way. There is therefore a growing need for neutral and comprehensive frameworks for high quality reporting of sustainability information. It can be argued that high quality sustainability reporting can be considered as a key element of entity reporting. (Seidenstein, T., 2022) External assurance contributes to the reliability of financial reporting in order to support and enhance investor and regulator confidence in sustainability information. Assurance standards offering a consistent cross-border approach to the issuance of sustainability reporting by entities should reinforce this objective. For this reason, the competent institutions are approaching the processes of review and amendment of auditing standards for assurance services. It is the audit that contributes to increasing confidence in the information presented in the financial statements. (Ballouet al., 2018), (Cuadrado-Ballesteros et al., 2017). Therefore, auditing can be considered as an important tool contributing to transparency and sustainable development (SD), the evaluation of which is a long-term priority in the European Union.

2 Metodology and Data

The purpose of this paper is to present the work of the International Auditing and Assurance Standards Board in its efforts to develop and issue high-quality auditing standards. Against this background, the object of examination of this article is the International Standard on Assurance Engagements ISSA 5000 General Requirements for Sustainability Engagements presenting guidance for the statutory auditor to verify sustainability-related facts. This is a new standard developed by the International Auditing and Assurance Standards Board. In preparing the background section of the present article, I have drawn primarily on information available in the English language, which I have researched and subsequently selected in relation to meeting the objective of this article. In developing the procedural part of this article, I have focused on the

draft standard presented in English by the International Auditing and Assurance Standards Board.

3 Results and Discussion

Given the ever-increasing demands placed on the reporting of sustainability information, comprehensive legislative frameworks contributing to high quality sustainability information reporting are being developed, accepted and progressively implemented. These legislative frameworks concern both accounting and auditing as the two disciplines are interlinked. The issue of sustainability, and therefore the reporting of sustainability information by entities, needs to be considered holistically from the perspective of both the accounting and auditing profession, as they represent a growing global trend..

It is my view that external assurance by an independent auditor can also contribute to increasing confidence in the reported sustainability information. Therefore, as a result of the amendment to the Accounting Act, Act No. 423/2015 Coll. on Statutory Audit, as amended with effect from 1 June 2024 (hereinafter referred to as the "Statutory Audit Act") is also being amended. This amendment to the Act on Statutory Audit follows EU and Council Directive 2022/2464 on the reporting of corporate sustainability information by regulating in the Act on Statutory Audit the rules for audit assurance on the reporting of sustainability information at both the individual and consolidated level. The amendment to the Statutory Audit Act changes the requirements regarding the expertise of statutory auditors, the organisation of their work, the conditions for providing assurance on sustainability reporting, including the exercise of oversight. The proposed changes to the Statutory Audit Act also include legislative amendments based on suggestions from the application practice.

Appropriate, relevant and adequate legislation is important at both national and supranational levels. Therefore, the competent institutions approach the revision and amendment of international auditing standards regulating the audit profession. The aim of the review and amendment processes is to develop high quality auditing standards that will be adopted, accepted and implemented at a global level. The International Auditing Assurance and Standards Board (IAASB) is attempting to develop new 'tailored' sustainability standards in relation to the reporting and subsequent assessment of sustainability information. (Elmar R. Venter, Joanna Krasodomska. 2024) Therefore, in the context of these intentions, the IAASB has decided to:

- revise International Standard on Auditing and Assurance Engagements ISAE 3000, Assurance Engagements Other than Audits or Reviews of Historical Financial Information ("ISAE 3000"),
- and develop a new ISSA 5000 General Requirements for Sustainability Assurance Engagements, which will serve as a comprehensive, stand-alone standard suitable for any sustainability assurance engagement. The standard will apply to sustainability information reported under a number of frameworks, including the recently issued IFRS Sustainability Disclosure Standards S1 and S2. (Simone Pizzi, Andrea Venturelli, Fabio Caputo. 2024)

The ISSA 5000 can be considered as a mechanism for reporting sustainability information. In light of the increasing demands placed on the reporting and verification of sustainability information, the IAASB has proceeded to propose a new standard addressing sustainability issues. The proposed ISSA 5000 can be applied to information on all aspects of sustainability, information prepared in accordance with any sustainability reporting framework or standard, all sustainability information regardless of the mechanism for reporting that information, contracts with limited or reasonable assurance. The proposed ISSA 5000 is also a standard that focuses on principles or outcomes rather than processes. In conducting a sustainability assurance engagement, the practitioner's objective is to:

- obtain reasonable assurance, or limited assurance, that sustainability information is free from material misstatement;

- express a conclusion on the sustainability information in a written report that expresses reasonable assurance or, where appropriate, limited assurance and describes the basis for that conclusion.
- communicate in accordance with the requirements of this ISSA and other relevant ISSAs.

The reinsurance services professional shall apply his or her professional judgement in planning and executing the reinsurance contract. ISSA 5000 addresses assurance engagements related to sustainability in the context of which disclosure of sustainability matters by entities may relate to a number of topics and aspects.

Table 1 Sustainability themes and aspects

Sustainability themes	Sustainability aspects
Climate, including emissions, energy type and consumption, water and wastewater	Governance including strategy and business model
Working practices, diversity, opportunities, training, education, occupational health and safety	Risks and opportunities, including the management and mitigation of risks and opportunities
Biodiversity or protected habitats	Metrics, performance indicators
Human rights and community relations	Objectives
Customer health and safety	Internal control of risk monitoring

Source: adapted from ISSA 5000, available online: <https://www.bdo.global/getmedia/95713205-d03a-4584-b0a5-cdc8b706c2b2/IAASB-International-Standard-Sustainability-5000-Exposure-Draft.pdf>

The scope of the assurance engagement may extend to all or part of the sustainability information that the entity is required to report. For example, in some jurisdictions, laws or regulations may require that the sustainability information report climate information subject to assurance. If the assurance engagement does not cover all sustainability information, the term 'sustainability information' should be considered as information that is subject to the assurance engagement. Sustainability information that is not subject to an assurance engagement and is included in a document or documents containing sustainability information that is subject to an assurance engagement and an assurance report shall be reported as 'other information'. Integral to high-quality assurance engagements is the quality management of assurance engagement firms and compliance with ethical principles, including independence requirements, with an emphasis on the performance of assurance engagements in the public interest. Sustainability information can be described in different ways in a law or regulation, and such information is often intended to provide an overview of the risks and opportunities associated with sustainability. The intention is to help users understand and subsequently evaluate the impacts of sustainability issues on the entity, people or the environment. The auditor is therefore required to obtain an understanding of the sustainability information to be reported and whether the scope of the engagement includes all of this sustainability information. Quality plays an important role in the performance of such an engagement. Therefore, laws, regulations or professional requirements in a given jurisdiction may specify ethical requirements relating to quality management to be applied in the performance of assurance engagements in the context of:

- code issued by the IESBA, declaring fundamental principles such as integrity, objectivity, competence and due diligence, confidentiality and professional conduct.

- and, in the context of ISQM 1, in the case of a firm's responsibility for its quality management system, according to which it is the firm's obligation to design, implement and operate a quality management system for assurance engagements.

The ISSA 5000 standard addresses both reasonable and limited assurance engagements. Because the level of assurance obtained under a limited assurance engagement is lower than under a reasonable assurance engagement, the procedures that the practitioner performs under a limited assurance engagement will be different in nature and timing and scope than under a reasonable assurance engagement. The sustainability information presented by an entity may be limited to certain matters, such as metrics, targets or key performance indicators, or the sustainability information may include more comprehensive disclosures on a variety of topics if required by the relevant sustainability reporting framework or by law or regulation, or that the entity chooses to present in accordance with applicable criteria. In the context of ISSA 5000, certain sustainability disclosures may be required to be included in an entity's financial statements in accordance with the applicable financial reporting framework. Sustainability information may also be presented together with the entity's audited financial statements, for example, as part of the entity's annual report or in a separate document or documents accompanying the annual report. The sustainability information in question may be presented in a variety of ways, e.g.:

- a sustainability report issued by the entity as part of the entity's annual report (e.g. a separate report within the annual report or as part of the management report); or
- in an integrated report, which, depending on the applicable criteria for sustainability information, shall report information on a single entity or may include information on entities that are part of a group or other entities in the reporting entity's value chain.

The report in question is part of the documentation in which the sustainability contract specialist draws conclusions on the basis of sufficient and appropriate evidence obtained through appropriate audit procedures, depending on the nature, scope and circumstances of the contract.

Conclusion

Sustainability is now a major issue in both accounting and auditing. In both areas, or sectors that overlap, the information requirements placed on sustainability are constantly increasing. It is therefore essential that this area is also regulated by appropriate legislation. I am of the opinion that not only the accounting profession contributes to the presentation of relevant and adequate information on sustainability, but also the auditing profession can, as a result of the provision of external assurance, increase the indicative power of sustainability information.

As the world is moving towards a more sustainability-oriented approach, the competent audit institutions have proceeded to issue the ISSA 5000 Auditing Standard General Requirements for Sustainability Assurance Engagements. The ISSA in question has been the subject of this article as it is a new standard focusing on principles or outcomes rather than procedures. The standard in question applies to contracts providing both limited and reasonable assurance and is an umbrella standard for all contracts relating to sustainability information. In a way, the preparation and drafting of the ISSA in question can be seen as a tightening of the legal regulation of sustainability, in order to eliminate the risks associated with significant and rapid climate change, which audit firms are unable to recognise, monitor and manage due to their lack of knowledge..

It can be concluded that the ISSA in question represents a mechanism for verifying information and a mechanism for strengthening confidence in sustainability information,

which is currently a significant phenomenon. A detailed look at the issue is therefore necessary to highlight the complexity of sustainability reporting.

References

- Ballouet al. (2018). Corporate social responsibility assurance and reporting quality: Evidence from restatements. *Journal of Accounting and Public Policy* 37(2). DOI:10.1016/j.jaccpubpol.2018.02.001
- Cuadrado-Ballesteros et al. (2017). The impact of board structure on CSR practices on the international scale, January 2017. *European Journal of International Management* 11(6):633. DOI:10.1504/EJIM.2017.087559. <https://www.researchgate.net/publication/320526211> The impact of board structure on CSR practices on the international scale.
- [Elmar R. Venter](#), [Joanna Krasodomska](#). 2024. Research on extended external reporting assurance: An update on recent developments. *Journal of International Financial Management & Accounting* [Volume35, Issue2](#), June 2024. Pages 390-428. <https://doi.org/10.1111/jifm.12200>
- Green, S. C. (2016). Risks associated with corporate social media communication - Time for internal auditing to step-up. *Southern African Journal of Accountability and Auditing research – Sajaar*. Volume: 18 Issue: 1 Pages: 73-9.
- IFAC. 2023. Proposed International Standard on Sustainability Assurance 5000 General Requirements for Sustainability Assurance Engagements. DOI: https://ifacweb.blob.core.windows.net/publicfiles/2023-08/IAASB-International-Standard-Sustainability-5000-Exposure-Draft_0.pdf
- Leidner, J. and Lenz, H. (2017). Client's business risk, public-interest entities, and audit fees: The case of German credit institutions. In: *INTERNATIONAL JOURNAL OF AUDITING* Volume: 21 Issue: 3 Pages: 324-338
- Seidenstein, T. (2022). Balancing Urgency and Effectiveness in International Sustainability Assurance Standards. Chair, International Auditing and Assurance Standards Board. Published JUn 8, 2022. DOI: <https://www.linkedin.com/pulse/balancing-urgency-effectiveness-international-tom-seidenstein/?trackingId=Xb5mjE91BnfexbB0I5tXrg%3D%3D>.
- Simone Pizzi, Andrea Venturelli, Fabio Caputo. 2024. Restoring trust in sustainability reporting: the enabling role of the external assurance. In: [Current Opinion in Environmental Sustainability](#). Volume 68, 101437. 2024.

Current changes in the accounting of budgetary organizations, subsidized organizations and municipalities

Alena Kordošová

University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accountancy and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic
E-mail: alena.kordosova@euba.sk

Abstract: *The article deals with current changes in the accounting of budgetary organizations, subsidized organizations and municipalities in the Slovak Republic on the turn of the years 2022 and 2023, 2024. We examined significant changes in the accounting of the mentioned accounting entities in the Slovak Republic as a result of another process of accounting harmonization and separation accounting procedures of budgetary organizations, subsidized organizations and municipalities into the area of the state administration and into the area of the local self-government.*

Keywords: *accounting, budgetary organization, subsidized organization, municipality*

JEL codes: M40, M41, M48

1 Úvod

Rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie a obce ako subjekty verejnej správy v Slovenskej republike vykonávajú vymedzené špecifické činnosti v rámci verejnej správy. Majú špecifické spôsoby financovania a hospodárenia, čo sa prejavuje aj v osobitostiach účtovníctva uvádzaných subjektov verejnej správy. (Kovalčíková a Kordošová, 2008) Významnú úlohu v súčasnom vývoji účtovníctva týchto účtovných jednotiek zohráva ďalší proces medzinárodnej harmonizácie účtovníctva a rozdelenie rozpočtových organizácií, príspevkových organizácií a obcí v rámci vedenia účtovníctva do samostatných okruhov, a to do okruhu štátnej správy a do okruhu územnej samosprávy. Práve aplikácia ďalších princípov Medzinárodných účtovných štandardov pre verejný sektor založených na aktuálnej báze účtovníctva a oddelenie účtovania v okruhu štátnej správy a územnej samosprávy je základom zmien vo vývoji účtovníctva rozpočtových organizácií, príspevkových organizácií a obcí v Slovenskej republike v rokoch 2023 a 2024.

„Ministerstvo financií SR po 15 rokoch od zavedenia aktuálneho princípu pre organizácie štátnej správy a územnej samosprávy vydalo s účinnosťou od 1. 1. 2023 nové postupy účtovania a zároveň rozdelilo postupy účtovania pre štátnu správu a pre územnú samosprávu. V rámci prvého roka účinnosti sa Ministerstvo financií SR rozhodlo na základe požiadaviek aplikačnej praxe a výsledkov analýz pri nasadzovaní Centrálného ekonomického systému novelizovať obidve opatrenia s účinnosťou od 1. 1. 2024.“ (Zakhar, 2024)

Cieľom tohto príspevku je spracovať poznatky o aktuálnych zmenách v účtovníctve rozpočtových organizácií, príspevkových organizácií a obcí v dvoch za sebou nasledujúcich obdobiach, a to v období do roku 2022 a v rokoch 2023, 2024. Uvedené obdobia sme si zvolili vzhľadom na skutočnosť, že v rokoch 2023 a 2024 nastali zmeny v účtovníctve skúmaných účtovných jednotiek v Slovenskej republike v dôsledku harmonizácie účtovníctva a oddelenia postupov účtovania pre štátnu správu a postupov účtovania pre územnú samosprávu.

2 Metodológia a údaje

Objektami nášho skúmania sú rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie a obce.

Rozpočtová organizácia je právnická osoba štátu, obce alebo vyššieho územného celku, ktorá je svojimi príjmami a výdavkami zapojená na štátny rozpočet, rozpočet obce alebo

na rozpočet vyššieho územného celku. Hospodári samostatne podľa schváleného rozpočtu s prostriedkami, ktoré jej určí zriaďovateľ v rámci svojho rozpočtu. (zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy, 2004)

Príspevková organizácia je právnická osoba štátu, obce alebo vyššieho územného celku, ktorá je na štátny rozpočet, rozpočet obce alebo na rozpočet vyššieho územného celku zapojená príspevkom a ktorej spravidla menej ako 50 % výrobných nákladov je pokrytých tržbami. Platia pre ňu finančné vzťahy určené zriaďovateľom v rámci jeho rozpočtu. (zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy, 2004)

Rozpočtové organizácie aj príspevkové organizácie sa zriaďujú za účelom plnenie úloh štátu, obce alebo vyššieho územného celku vyplývajúcich z osobitných predpisov. Nemožno ich zriadiť na výkon rozhodovacích právomocí, ktoré pre zriaďovateľa vyplývajú z osobitných predpisov.

Vymedzenie obcí, ich postavenie v súčasnosti a ďalšie skutočnosti vo vzťahu k obciam upravuje základný právny predpis, a to zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov. V zmysle uvedeného zákona je obec definovaná ako právnická osoba, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Základnou úlohou obcí je starostlivosť o všestranný rozvoj ich územia a o potreby ich obyvateľov. Samostatne rozhodujú a uskutočňujú všetky úkony súvisiace so správou obcí a ich majetkom. Majetok obcí slúži na plnenie ich úloh, má sa zveľaďovať a zhodnocovať a používa sa najmä na verejné účely, na výkon samosprávy obcí a na podnikateľskú činnosť.

Na základe analýzy účtovníctva rozpočtových organizácií, príspevkových organizácií a obcí v skúmaných dvoch vývojových obdobiach a uvedenej vedeckej a odbornej literatúry, vymedzujeme najprv analyzované účtovné jednotky verejnej správy v podmienkach Slovenskej republiky. V rámci ďalšieho skúmania účtovníctva vymedzených subjektov verejnej správy, ktoré hlbšie analyzujeme, sa zameriavame na oblasť vedenia účtovníctva a oblasť účtovnej závierky do roku 2022 a v rokoch 2023, 2024.

Medzi základnú právnu úpravu vymedzenia a financovania rozpočtových organizácií, príspevkových organizácií a obcí zaraďujeme zákon č. 523/2004 rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.

3 Výsledky a diskusia

Dňom 1. 1. 2023 a dňom 1. 1. 2024 nadobudli účinnosť dôležité zmeny v právnej úprave účtovníctva rozpočtových organizácií, príspevkových organizácií a obcí, konkrétne v opatreniach Ministerstva financií Slovenskej republiky.

Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky upravujúce bežné účtovníctvo rozpočtových organizácií, príspevkových organizácií a obcí v Slovenskej republike platné v rokoch 2008 - 2022 bolo opatrenie Ministerstva financií SR č. MF/16786/2007-31, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, štátne fondy, obce a vyššie územné celky v znení neskorších predpisov.

Opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky upravujúce bežné účtovníctvo rozpočtových organizácií, príspevkových organizácií a obcí v Slovenskej republike platné od roku 2023 sú:

- opatrenie Ministerstva financií SR č. MF/14522/2022-36, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre štátne

rozpočtové organizácie, štátne príspevkové organizácie a štátne účelové fondy v znení neskorších predpisov a

- opatrenie Ministerstva financií SR č. MF/14454/2022-36, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre obce, vyššie územné celky a nimi zriadené rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie v znení neskorších predpisov.

Opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky upravujúce účtovnú závierku rozpočtových organizácií, príspevkových organizácií a obcí v Slovenskej republike v obidvoch skúmaných obdobiach sú:

- opatrenie Ministerstva financií SR č. MF/25755/2007-31, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahovom vymedzení položiek účtovnej závierky, termíny a miesto predkladania účtovnej závierky pre rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, štátne fondy, obce a vyššie územné celky v znení neskorších predpisov a
- opatrenie Ministerstva financií SR č. MF/27526/2008-31, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o metódach a postupoch konsolidácie vo verejnej správe a podrobnosti o usporiadaní a označovaní položiek konsolidovanej účtovnej závierky vo verejnej správe v znení neskorších predpisov.

Medzi dôležité zmeny v účtovníctve rozpočtových organizácií, príspevkových organizácií obcí, ktoré nastali v rokoch 2023 a 2024 môžeme zaradiť:

- rozdelenie rámcovej účtovej osnovy pre rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, štátne fondy, obce a vyššie územné celky,
- vypustenie viacerých účtovných skupín a účtov z rámcových účtovných osnov vymedzených subjektov verejnej správy, pre ktoré v súčasnosti už nemajú obsahovú náplň účtovania,
- detailnejšie spracovanie zásad a postupov účtovania,
- spresnenie uvádzania vybraných položiek v poznámkach účtovnej závierky.

Vzhľadom na automatizáciu niektorých procesov v štátnej správe a s cieľom dosiahnutia vyššej kvality údajov pre potreby sledovania plnenia rozpočtu verejnej správy sa od 1. 1. 2023 rozdelila rámcová účtová osnova pre rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, štátne fondy, obce a vyššie územné celky platná do konca roka 2022 na dve rámcové účtové osnovy, a to rámcovú účtovú osnovu pre štátne rozpočtové organizácie, štátne príspevkové organizácie a štátne účelové fondy a rámcovú účtovú osnovu pre obce, vyššie územné celky a nimi zriadené rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie. V porovnaní s rámcovou účtovou osnovou platnou do konca roka 2022, uvedené rámcové účtové osnovy už neobsahujú účtové skupiny 41 – Oceňovacie rozdiely, 57 – Mimoriadne náklady a 67 – Mimoriadne výnosy a účty 382 – Komplexné náklady budúcich období, 421 – Zákonný rezervný fond, 555 – Zúčtovanie komplexných nákladov budúcich období a 655 – Zúčtovanie komplexných nákladov budúcich období. Niekoľkoročné skúsenosti dokazujú, že tieto účty už nemali v praxi vymedzených subjektov verejnej správy vecnú náplň na ich využitie, preto už neboli v nových rámcových účtovných osnovách ďalej zaradené. Zároveň sa zmenil názov účtovej triedy 9, v aktuálnom znení 9 – Vnútroorganizačné účtovníctvo a technické účty, a súčasne boli v rámci nej doplnené účtové skupiny 90 až 98 – Vnútroorganizačné účtovníctvo a 99 – Technické účty.

Zohľadnenie osobitostí financovania a hospodárenia štátnych rozpočtových organizácií a štátnych príspevkových organizácií sa prejavilo aj v štruktúre jednotlivých syntetických účtov zaradených len v ich rámcovej účtovej osnove. Sú nimi napríklad účtové skupiny 20 – Vzťahy k účtom klientov Štátnej pokladnice, 28 – Účty Štátnej pokladnice, 68 – Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v štátnych rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách, účty 224 – Účet štátnych rozpočtových príjmov, 225 – Účet štátnych rozpočtových výdavkov, 316 – Pohľadávky z nedaňových rozpočtových príjmov,

317 – Pohľadávky z daňových a colných rozpočtových príjmov, 631 – Daňové a colné výnosy štátu a ďalšie špecifické účty zúčtovacích vzťahov zaradené v účtovej skupine 35 – Zúčtovanie medzi subjektami verejnej správy a špecifické účty nákladov na transfery zo štátneho rozpočtu zaradené v účtovej skupine 58 – Náklady na transfery a náklady z odvodu príjmov.

Zohľadnenie osobitostí financovania a hospodárenia obcí a nimi zriadených rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií sa rovnako prejavilo v štruktúre jednotlivých syntetických účtov zaradených len v ich rámcovej účtovej osnove. Sú nimi napríklad účty účtovej skupiny 69 – Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, vyšších územných celkoch a v rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách zriadených obcou alebo vyšším územným celkom, účty 222 – Výdavkový rozpočtový účet, 223 – Príjmový rozpočtový účet, 318 – Pohľadávky z nedaňových príjmov obcí a vyšších územných celkov a rozpočtových organizácií zriadených obcou alebo vyšším územným celkom, 319 – Pohľadávky z daňových príjmov obcí a vyšších územných celkov, 632 – Daňové výnosy samosprávy a ďalšie špecifické účty zúčtovacích vzťahov zaradené v účtovej skupine 35 – Zúčtovanie medzi subjektami verejnej správy a špecifické účty nákladov na transfery z rozpočtu obce zaradené v účtovej skupine 58 – Náklady na transfery a náklady z odvodu príjmov.

V nadväznosti na špecifické účty a ďalšie osobitosti v oblasti financovania a hospodárenia rozpočtových organizácií, príspevkových organizácií a obcí, odzrkadľujúce sa v ich účtovníctve, sú v obdobiach rokov 2023 a 2024 detailne rozpracované aj postupy účtovania pre vymedzené subjekty verejnej správy rešpektujúc ustanovenia zákona o účtovníctve.

V oblasti individuálnej účtovnej závierky a konsolidovanej účtovnej závierky v rokoch 2023 a 2024 taktiež dochádza k zmenám sčasti rešpektujúcim oddelené postupy účtovania pre štátnu správu a územnú samosprávu a ich rámcové účtové osnovy. Zmeny v účtovnej závierke sú tak legislatívno-technického charakteru ako napríklad odstránenie uvádzania duplícít v rámci tabuľkových a textových častí poznámok, ako aj vecného charakteru ako napríklad detailnejšie uvádzanie pohybu opravných položiek k zásobám a pohľadávkam, rezerv, informácií o iných aktívach a iných pasívach, o nehnuteľných kultúrnych pamiatkach. Musíme však konštatovať, že v súčasnosti vzory výkazov účtovnej závierky rozpočtových organizácií, príspevkových organizácií a obcí nerešpektujú všetky zmeny, ktoré boli zavedené od 1. 1. 2023, resp. 1. 1. 2024 v rámcových účtovných osnovách a postupoch účtovania pre štátnu správu a územnú samosprávu, a naďalej sa v súvahe a výkaze ziskov strát vykazujú súvahové a výsledkové položky, pre ktoré uvedené subjekty už nemajú obsahovú náplň účtovania.

Záver

Cieľom tohto príspevku bolo spracovať poznatky o aktuálnych zmenách v účtovníctve rozpočtových organizácií, príspevkových organizácií a obcí v dvoch za sebou nasledujúcich obdobiach, a to v období do roku 2022 a v rokoch 2023, 2024. Zmeny, ktoré nastali v účtovníctve rozpočtových a príspevkových organizácií a obcí od roku 2023 v Slovenskej republike, sú zmenami zakotvenými v právnej úprave účtovníctva, a to v nových opatreniach vydaných Ministerstvom financií Slovenskej republiky. Z novej právnej úpravy platnej od roku 2023 vyplynuli nasledovné dôležité zmeny v účtovníctve rozpočtových organizácií, príspevkových organizácií a obcí. Do konca roku 2022 patrili rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie a obce k tým účtovným jednotkám, ktoré v súlade s platnou legislatívou mali spoločnú rámcovú účtovú osnovu a postupy účtovania. S účinnosťou od roku 2023 prišlo k vytvoreniu dvoch samostatných rámcových účtovných osnov, a to rámcovej účtovej osnovy pre štátne rozpočtové organizácie, štátne príspevkové organizácie a štátne účelové fondy a rámcovej účtovej osnovy pre obce, vyššie územné celky a nimi zriadené rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie a zároveň k oddeleniu postupov účtovania pre štátnu správu a územnú samosprávu. Nové postupy účtovania detailnejšie popisujú účtovné prípady, ktoré sa účtujú na jednotlivých účtoch určených pre štátnu správu a územnú samosprávu. Väčšina zmien

v oblasti běžného účtovníctva a výkazníctva je doplňujúceho charakteru, aby sa správne rešpektovali osobitosti jednotlivých účtovných jednotiek. Napriek snahe Ministerstva financií SR o uvedené zmeny, výkazy účtovnej závierky naďalej obsahujú súvahové a výsledkové položky, pre ktoré uvedené subjekty už nemajú obsahovú náplň účtovania a pre zlepšenie vypovedacej schopnosti individuálnej účtovnej závierky a konsolidovanej účtovnej závierky by bolo žiadúce urobiť zmeny aj v týchto súčastiach účtovnej závierky.

Literárne zdroje a iné odkazy

Kovalčíková, A., Kordošová, A. (2008) Účtovníctvo rozpočtových a príspevkových organizácií a obcí na prelome rokov 2007 a 2008. *Ekonomika a informatika*, č. 2: s. 78-98.

Opatrenie Ministerstva financií SR č. MF/16786/2007-31, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, štátne fondy, obce a vyššie územné celky v znení neskorších predpisov.

Opatrenie Ministerstva financií SR č. MF/25755/2007-31, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahovom vymedzení položiek účtovnej závierky, termíny a miesto predkladania účtovnej závierky pre rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, štátne fondy, obce a vyššie územné celky v znení neskorších predpisov.

Opatrenie Ministerstva financií SR č. MF/27526/2008-31, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o metódach a postupoch konsolidácie vo verejnej správe a podrobnosti o usporiadaní a označovaní položiek konsolidovanej účtovnej závierky vo verejnej správe v znení neskorších predpisov.

Opatrenie Ministerstva financií SR zo 7. decembra 2022 č. MF/14522/2022-36, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre štátne rozpočtové organizácie, štátne príspevkové organizácie a štátne účelové fondy v znení neskorších predpisov.

Opatrenie Ministerstva financií SR z 12. decembra 2022 č. MF/14454/2022-36, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre obce, vyššie územné celky a nimi zriadené rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie v znení neskorších predpisov.

Zakhar L. (2024). *Novely postupov účtovania pre rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie štátu a postupov účtovania pre obce, VÚC a RO a PO v ich zriaďovateľskej pôsobnosti od 1. 1. 2024*. Dostupné na: <https://www.vssr.sk/clanok-z-titulky/novely-postupov-uctovania-pre-rozpocetove-organizacie-a-prispevkove-organizacie-statu-a-postupov-uctovania-pre-obce-vuc-a-ro-a-po-v-ich-zriadovateľskej-posobnosti-od-1-1-2024-2.htm>

Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 523/2004 rozpočtových pravidiel verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Specifics of the statutory audit of the combined financial statements

Petra Krišková¹, Ján Užík², Lenka Užíková³

¹ University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovak republic
E-mail: petra.kriskova@euba.sk

² University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovak republic
E-mail: jan.uzik@euba.sk

³ University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovak republic
E-mail: lenka.uzikova@euba.sk

Abstract: *The term "combined financial statements" cannot be found in the Slovak professional literature. We will use this term to refer to the financial statements of the group, which cannot be described as consolidated financial statements in accordance with international IFRS standards. This problem is not regulated at all in the legislation. It is therefore not clear how the financial statements should be drawn up in such a situation in order to be drawn up in accordance with legal regulations. It is obvious from the above that an even more complicated situation arises for the statutory auditor, whose task is to verify such a specific financial statement. In this post, we will use the term "combined" financial statements, even though it is a simplified term from practice, in order to sufficiently distinguish such financial statements from consolidated financial statements prepared in accordance with the Slovak Accounting Act.*

Keywords: *combined financial statements, statutory audit, statutory auditor*

JEL codes: M41, M42

1 Úvod

V praxi sa môže štatutárny audítor stretnúť s rôznymi špecifickými situáciami vyskytujúcimi sa v oblasti konsolidácie. Jednej z nich sa budeme v rámci tohoto príspevku venovať. Ide o tzv. kombinovanú účtovnú závierku, čo môže byť na prvý pohľad neznámy pojem, ale ide o skutočnosti, ktoré síce nie sú v právnych predpisoch vôbec upravené, ale v praxi sa môžu vyskytnúť. To následne môže predstavovať problém pre štatutárneho audítora, ktorého úlohou je takúto účtovnú závierku overiť (Kareš, 2015). Preto sa budeme venovať primárne postupom štatutárneho audítora pri overovaní kombinovanej účtovnej závierky.

Naším cieľom je prostredníctvom analýzy dvoch špecifických situácií, kedy môžeme hovoriť o kombinovanej účtovnej závierke, navrhnúť postupy, akými by mohol podľa nášho názoru štatutárny audítor pri overení kombinovanej účtovnej závierky postupovať.

2 Metodológia a dáta

V praxi môže vzniknúť požiadavka na zostavenie kombinovanej účtovnej závierky v rôznych prípadoch (Kareš, et. al., 2019). Zameriame sa na dve vybrané špecifické situácie, kedy je potrebné zostaviť, podľa nášho názoru, kombinovanú účtovnú závierku.

Prvá situácia môže nastať v prípade fyzickej osoby, ktorá je vlastníkom niekoľkých účtovných jednotiek a iný subjekt, napríklad banka, žiada účtovnú závierku, v ktorej budú zahrnuté všetky účtovné jednotky, ktoré táto fyzická osoba vlastní (fikcia právnej jednotky v tomto prípade spočíva v tom, že kombinovaná účtovná závierka je zostavená tak, ako keby jednotlivé účtovné jednotky neboli samostatnými subjektami, ale jednou účtovnou jednotkou, čiže daná fyzická osoba by nezaložila viac účtovných jednotiek, ale len jednu). Môžeme povedať, že ide o účtovnú závierku podobnú konsolidovanej účtovnej závierke, ale nie sú splnené požiadavky zákona o účtovníctve a IFRS (nejde o vzťah materská účtovná jednotka a dcérska účtovná jednotka), čiže ju nemôžeme nazývať konsolidovanou účtovnou závierkou, ale je potrebné takúto účtovnú závierku zostaviť (Krimpmann, 2015). Takáto účtovná závierka bude potom predmetom overenia štatutárnym audítorom.

V druhej situácii pôjde o požiadavku na zostavenie konsolidovanej účtovnej závierky, do ktorej nebudú zahrnuté všetky účtovné jednotky, ktoré by podľa medzinárodných štandardov IFRS zahrnuté mali byť (Tumpach, 2006). Predpokladáme situáciu, v ktorej nedochádza k tomu, kedy by nezahrnutie dcérskej účtovnej jednotky do účtovnej závierky vyplývalo napr. z požiadaviek štandardov IFRS. Keďže nepôjde o účtovnú závierku zostavenú v súlade s Medzinárodnými štandardmi finančného vykazovania a so zákonom o účtovníctve, nemôžeme takisto hovoriť o konsolidovanej účtovnej závierke. Avšak, aj s takouto účtovnou závierkou sa môže štatutárny audítor stretnúť.

V oboch prípadoch sa nebudeme venovať komunikácii so štatutárnymi audítormi komponentov (audítormi overujúcimi individuálne účtovné závierky materskej účtovnej jednotky a dcérskych účtovných jednotiek), pretože tu je možné postupovať podľa existujúcej právnej úpravy.

3 Výsledky a diskusia

V tejto časti príspevku budú uvedené návrhy postupov štatutárneho audítora pri overení kombinovanej účtovnej závierky v dvoch situáciách. Nakoľko ide o oblasti, ktoré nie sú legislatívne upravené, ide o naše návrhy postupov, teda ako by mal štatutárny audítor postupovať v prípade, ak sa stretne s týmito špecifickými situáciami. Dôležitým je, podľa nášho názoru, fakt, že informácie z kombinovanej účtovnej závierky môžu byť pre používateľov užitočné, preto je legitímna aj požiadavka na štatutárny audit kombinovanej účtovnej závierky.

3.1 Kombinovaná účtovná závierka v prípade fyzickej osoby vlastniacej viaceré účtovné jednotky

Predpokladajme, že fyzická osoba založila k 01. 01. 2023 štyri účtovné jednotky, v ktorých má 100 % podiel. Banka požiadala túto fyzickú osobu o účtovnú závierku, v ktorej budú zahrnuté všetky štyri účtovné jednotky. Keďže tu nevznikol vzťah materská účtovná jednotka a dcérska účtovná jednotka, nemôžeme povedať, že by išlo o konsolidovanú účtovnú závierku (Hornická, 2018). Ide o skupinovú účtovnú závierku, ktorú označujeme ako kombinovaná účtovná závierka.

Všetky tieto účtovné jednotky poskytli svoju individuálnu účtovnú závierku k 31. 12. 2023. K tomuto dátumu je potrebné zostaviť aj kombinovanú účtovnú závierku, ktorá je následne overená štatutárnym audítorom.

Prvým krokom štatutárneho audítora je overenie súčtovej súvahy, resp. agregácie jednotlivých položiek všetkých účtovných jednotiek. Avšak, je veľmi dôležité uvedomiť si, že v tomto prípade sa nevykonáva prvá konsolidácia kapitálu – tento fakt je aj z pohľadu štatutárneho audítora veľmi dôležitý, pretože pri konsolidovanej účtovnej závierke je vždy prvým krokom vykonanie prvej konsolidácie kapitálu (Hornická, 2018). Ide o to, že pri kombinovanej účtovnej závierke by nemala byť aká eliminácia vykonaná, pretože neexistuje vzťah materská – dcérska účtovná jednotka, tým pádom by nemalo byť vlastné imanie s čím eliminované.

Prvým krokem pri overení kombinovanej účtovnej závierke je teda overenie agregácie, teda správnosť vykázania jednotlivých položiek v súčtovej súvahe a v súčtovom výkaze ziskov a strát a ostatných súčasti komplexného výsledku.

Súčtová súvaha týchto účtovných jednotiek by mala obsahovať iba agregáciu jednotlivých položiek súvah všetkých štyroch účtovných jednotiek. Štatutárny audítor zisťuje, či nebola ešte žiadna eliminácia vykonaná. Oproti súčtovej súvahe pri konsolidovanej účtovnej závierke je rozdiel v tom, že tu neexistuje položka Investícia, nakoľko vlastník všetkých štyroch účtovných jednotiek je fyzická osoba. Štatutárny audítor overí aj túto skutočnosť, teda či naozaj nie je vykázaná žiadna Investícia.

Po overení súčtových výkazov je možné začať overovať konsolidačné operácie pri kombinovanej účtovnej závierke, resp. kombinovanú účtovnú závierku. Keďže eliminácia investície a vlastného imania sa pri kombinovanej účtovnej závierke nevykonáva, nasleduje overovanie eliminácie vzájomných pohľadávok, záväzkov a ďalej aj vzájomných nákladov a výnosov.

V prípade existencie pohľadávok a záväzkov medzi účtovnými jednotkami patriacimi do tejto skupiny je potrebné vykonať overenie jednotlivých konsolidačných operácií. Prvou konsolidačnou operáciou je eliminácia vnútro skupinových pohľadávok resp. záväzkov a následne eliminácia nákladov resp. výnosov v rámci skupiny (Hvoždárová, et. al., 2014). V tomto prípade ide o to, že v súvislosti s danými pohľadávkami resp. záväzkami obvykle vznikajú účtovným jednotkám aj náklady resp. výnosy. Preto je potrebné, aby štatutárny audítor overil aj túto elimináciu.

Elimináciou nákladov a výnosov v rámci skupiny je zabezpečené aj to, že tieto náklady a výnosy vo výsledku nebudú vstupovať do výsledku hospodárenia, avšak, tu je potrebné uvedomiť si, že výsledok hospodárenia zostane v konečnom dôsledku aj tak rovnaký, pretože boli eliminované náklady s výnosmi v rovnakej výške, čiže výsledok hospodárenia síce bude vypočítaný z iných súm, ale nevznikne tam rozdiel oproti výsledku hospodárenia v rámci súčtových výkazov. No je to veľmi dôležitý proces, ktorý štatutárny audítor overuje, overuje najmä správnosť výšky eliminovaných nákladov a výnosov, pretože keby nastali nesprávnosti, napríklad vo výške eliminovaných nákladov alebo výnosov, už by mohol byť skreslený aj výsledok hospodárenia.

Po overení konsolidačných operácií overuje štatutárny audítor už kombinovanú účtovnú závierku. Jej súčasťou sú údaje všetkých štyroch účtovných jednotiek. Pri kombinovanej súvahe sú niektoré položky odlišné od súčtovej súvahy, na ktoré sa štatutárny audítor zameriava. Ide o pohľadávky a záväzky v prípade, že tieto spoločnosti vykazovali medzi sebou rôzne pohľadávky a záväzky a keďže to bolo v rámci skupiny, za ktorú sa vykonáva kombinovaná účtovná závierka, je potrebné tieto skupinové transakcie eliminovať. Vďaka overeniu tejto eliminácie štatutárnym audítorm poskytuje kombinovaná súvaha relevantné informácie a nie sú v nej žiadne duplicity. Úlohou štatutárneho audítora je teda overiť, či boli vykonané všetky potrebné eliminácie a či boli vykonané správne a v správnej výške (Müllerová a Králíček, 2017).

Ďalej je potrebné overiť kombinovaný výkaz ziskov a strát a ostatných súčasti komplexného výsledku, u ktorého sú predmetom overenia eliminácie nákladov a výnosov vzniknutých v rámci skupiny. Pri kombinovanom výkaze ziskov a strát a ostatných súčasti komplexného výsledku by sa mali zmeniť oproti súčtovému výkazu ziskov a strát a ostatných súčasti komplexného výsledku aj náklady aj výnosy. Tento proces musí štatutárny audítor overiť. Zmena je v dôsledku eliminácie nákladov a výnosov, ktoré vznikli z vnútro skupinových transakcií, teda náklady aj výnosy sa v dôsledku eliminácie znížili. Znížiť by sa však mali rovnako, pretože kým jedna účtovná jednotka vykazovala náklady, druhá účtovná jednotka vykazovala výnosy v rovnakej výške (s výnimkou prípadného „medzivýsledku“ – výsledku hospodárenia obsiahnutého v položkách majetku). Eliminácia by nemala mať vplyv na výsledok hospodárenia, v prípade, ak bola vykonaná správne.

Vzhľadom na možnosť výskytu vyššie uvedených situácií v praxi by bolo užitočné, ak by boli upravené v právnych predpisoch, aby následne štatutárny audítor vedel, ako by mal v takomto prípade postupovať.

3.2 Neúplná skupina konsolidovaného celku

Druhou špecifickou situáciou môže byť požiadavka na zostavenie konsolidovanej účtovnej závierky, do ktorej ale nebudú zahrnuté všetky dcérske účtovné jednotky, ktoré by podľa medzinárodných štandardov IFRS zahrnuté mali byť (Bedford, et. al., 2021). Napríklad materská účtovná jednotka vlastní tri účtovné jednotky, avšak požiadavka napr. od potenciálneho investora, je na zostavenie konsolidovanej účtovnej závierky, do ktorej nie je zahrnutá jedna z dcérskych účtovných jednotiek (a nejde pritom o situáciu, keď nezahrnutie príslušnej dcérskej účtovnej jednotky vyplýva z príslušných ustanovení štandardov IFRS alebo zákona o účtovníctve). Požiadavka potenciálneho investora môže napríklad vyplývať z faktu, že plánuje kúpiť len časť skupiny, teda dcérska účtovná jednotka nezahrnutá do konsolidovanej účtovnej závierky sa v prípade predaja časti skupiny predá samostatne. Požiadavka konsolidovanej účtovnej závierky neúplnej skupiny môže byť daná aj napr. medzinárodnou inštitúciou venujúcou sa určitej oblasti (napr. určitému športu), ktorá požaduje nezahrnúť do konsolidovanej účtovnej závierky podniky, ktoré sa nezaobierajú danou činnosťou, napríklad príslušným športom.

V takomto prípade už nehovoríme o konsolidovanej účtovnej závierke, pretože takýto postup už nie je v súlade s medzinárodným štandardom IFRS 10 – Konsolidovaná účtovná závierka. Taktiež nepredpokladáme, že ide o situáciu v súlade s medzinárodným štandardom IFRS 5 – Dlhodobý majetok držaný na predaj a ukončované činnosti.

Budeme teda hovoriť o kombinovanej účtovnej závierke. Zostavila by sa účtovná závierka podobná konsolidovanej účtovnej závierke (Farkaš, 2013), do ktorej by táto jedna účtovná jednotka nebola zahrnutá a výsledkom by bola kombinovaná účtovná závierka. To by bolo následne predmetom overenia zo strany štatutárneho audítora v súlade so zákonom o štatutárnom audite.

Je to opäť jeden zo špecifických príkladov, ktoré však môžu v praxi nastať, preto by mala byť aj takáto možnosť upravená právnymi predpismi, aby si dokázal poradiť nie len zostavovateľ kombinovanej účtovnej závierky, ale aj štatutárny audítor, ktorý bude túto kombinovanú účtovnú závierku následne overovať.

Záver

Čo sa týka kombinovanej účtovnej závierky, zobrazili sme dve situácie: fyzická osoba vlastní niekoľko účtovných jednotiek, pričom existuje požiadavka na zostavenie účtovnej závierky všetkých účtovných jednotiek; druhou situáciou je požiadavka na zostavenie konsolidovanej účtovnej závierky, do ktorej nebudú zahrnuté všetky dcérske účtovné jednotky, teda už nemôžeme hovoriť o konsolidovanej účtovnej závierke v zmysle IFRS. Navrhli sme postup na overenie takejto „kombinovanej“ účtovnej závierky. Avšak ide o špecifické príklady, ktoré v právnych predpisoch nie sú upravené, čo považujeme za chybu. V prípade, ak by takéto situácie boli legislatívne upravené, pomohlo by to nie len zostavovateľom týchto účtovných závierok ale ocenili by to tiež štatutárni audítori, ktorí takúto účtovnú závierku overujú.

Príslušnosť ku grantovej úlohe

Tento príspevok je výsledkom projektu VEGA 1/0638/23 Reputačné riziko audítorských spoločností ako odraz sentimentu na platforme Twitter

Literárne zdroje a iné odkazy

- Bedford, A., Bugeja, M., Ma, N. (2021). The impact of IFRS 10 on consolidated financial reporting. *In Accounting and Finance*. 62 (1): pp. 101-141.
- Farkaš, R. (2013). *Konsolidovaná účtovná závierka v Slovenskej republike*. Bratislava: Iura Edition.
- Hornická, R. (2018). *Konsolidovaná účtovná závierka I: praktikum*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM
- Hornická, R. (2018). *Konsolidovaná účtovná závierka - metódy a zásady konsolidácie. Účtovníctvo - audítorstvo - daňovníctvo: v teórii a praxi*. Bratislava: Slovenská komora certifikovaných účtovníkov.
- Hvoždarová, J., Sapara, J., Užík, J. (2014). *Konsolidovaná účtovná závierka, 2. vydanie*. Bratislava: Ekonóm.
- Kareš L. (2015). *Teória auditu*. Bratislava: Wolters Kluwer.
- Kareš, L., Krišková, P., Užík, J. (2019). *Audítorstvo 2: prípadové štúdie*. Bratislava: Slovenská komora certifikovaných účtovníkov.
- Krimpmann, A. (2015). *Principles of group accounting under IFRS*. Chichester: WILEY.
- Müllerová, L., Králíček, V. (2017). *Auditing pro manažery: aneb jak porozumět ověřování účetní závěrky statutárním auditorem*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer.
- Tumpach, M. (2006). *Medzinárodné štandardy na zostavenie účtovnej závierky IFRS/IAS*. Bratislava: IURA EDITION.
- Zákon č. 423/2015 Z. z. o štatutárnom audite a o zmene a doplnení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.

Transformations of business companies according to the new Act on Transformations

Kornélia Lovciová

University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic
E-mail: kornelia.lovciova@euba.sk

Abstract: *The current world is affected by the dynamics of business companies participating not only in the internal market of the state, but also by the dynamics of business companies operating in other member states of the European Union. Business companies, in order to achieve their goals, can also ensure the achievement of their goals through ownership transactions, i.e. by liquidating the company without liquidation (i.e. by merger, division or amalgamation), and therefore it is necessary for the Slovak Republic, as a member state of the European Union, to adopt the provisions regarding national and cross-border transformations of commercial companies from the European Parliament and Council Directive (EU) 2019/2121 into Slovak legislation. The aim of the contribution is to provide information on national transformations and a more detailed overview of individual national transformations according to Act no. 309/2023 Coll. on transformations of commercial companies and cooperatives and on amendments to certain laws.*

Keywords: *transformation of companies, fusion, division, splitting, spin-off*

JEL codes: *M21, M40, M41, P40, R40*

1 Introduction

According to Directive (EU) 2019/2121 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 amending Directive (EU) 2017/1132 as regards cross-border conversions, mergers or acquisitions and divisions (EU Directive 2019/2121, 2021) the development in jurisprudence brought new opportunities for companies in the internal market with the aim of strengthening economic growth, effective economic competition and productivity (Dôvodová správa, 2023). In order to harmonize and strengthen these goals of the internal markets of the countries of the European Union, it is necessary to create a uniform and clear legal regulation of transformations, cross-border transformations and changes of legal form for all types of commercial companies and cooperatives. The legal regulation of national mergers and acquisitions, divisions, changes in legal form as well as cross-border mergers and acquisitions was included in Act No. 513/1991 Coll. Commercial Code as amended (Commercial Code). Since the legislation in Slovakia in the field of transformations of commercial companies and cooperatives has been continuously supplemented in line with the commercial law directives of the European Union, it is complexly organized and fragmented. The transposition of the provisions of the EU Directive 2019/2121 gives room for the provisions of the Commercial Code to be revised as well as room for the creation of a new law in the area of transformations of commercial companies and cooperatives (Dôvodová správa, 2023). In order to unify and make the legislation in this area more transparent, the National Council of the Slovak Republic approved Act No. 309/2023 Coll. on transformations of commercial companies and cooperatives and on amendments to certain laws (Act on Transformations, 2023). Some provisions of the Transformation Act came into force on 1 August 2023, but some provisions came into force on 1 January 2024, 1 March 2024 or will come into force on 1 January 2025 (Table 1). With effect from

March 1, 2024, the legal regulation of national and cross-border transformations of commercial companies and cooperatives and changes in their legal form comes into force. The law introduces a comprehensive regulation of transformations of commercial companies, when the legal regulation of transformations of commercial companies and cooperatives is definitively removed from the Commercial Code (Boráková, 2024).

Table 1 The effectiveness of the provisions of the Act on Transformations

Efficiency	Provision	
1. January 2024	Art. XIV point 3 to 5, 23 to 29	
1. March 2024	Art. I	Art. XV to XX
	Art. II points 1 to 16	Art. XXI points 2, 3, 8, 55, 76, 93 and 94
	Art. III	Art. XII point 6
	Art. IV points 1, 2 and 4	Art. XXIII to XXXII
	Art. V to XIII	Art. XXXIII point 2
	Art. XIV points 1, 8 to 22 and 30 to 38	Art. XXXIV
1. January 2025	Art. II point 17	Art. XXII point 1 to 5 and 7
	Art. IV points 3, 5 Art. XXI points 1, 4 to 7, 9 to 54, 56 to 75, 77 to 92, 95 to 126, 128 to 130 and § 206q point 131	Art. XXXIII points 1, 4 and 5

Source: Act on Transformations, Art. XXXV, 2023

2 Methodology and Data

The contribution is based on theoretical starting points. The basis of sources was primarily legislation, that is, the source of processing the overview of national transformations of commercial companies is Act No. 309/2023 Coll. on transformations of commercial companies and cooperatives and on amendments to certain laws.

3 Results and Discussion

The Transformation Act introduced new terms for the purpose of unifying and clarifying the legislation. One of the terms is a transformation, which is a fusion or division of a company (Act on Transformations, Art. 1(1))

While it is considered a fusion:

- a) merger or
- b) acquisition (Act on Transformations, Art. 1(3)).

By dividing according to Art. 1(7) of the Act on Transformations we understand:

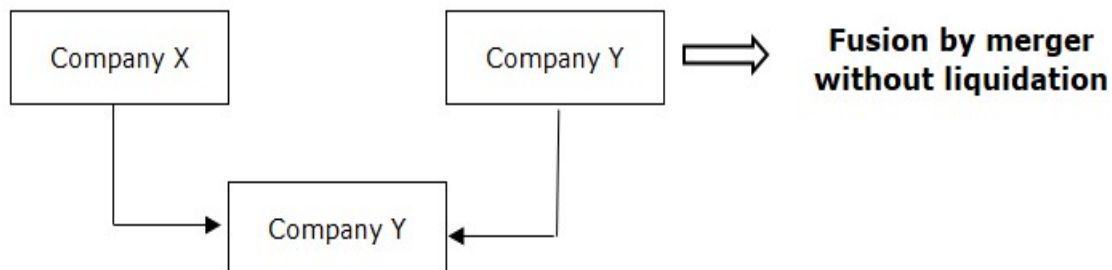
- a) splitting or
- b) spin-off.

3.1 Fusion – merger or acquisition of business companies

Merger is a procedure in which, on the basis of the dissolution of a company without liquidation, one company or several companies cease to exist, while the business capital (hereinafter referred to as the „property" of the liquidating companies) is transferred to

another already existing company, which becomes the legal successor of the liquidating companies (Act on Transformations, Art. 2(4)).

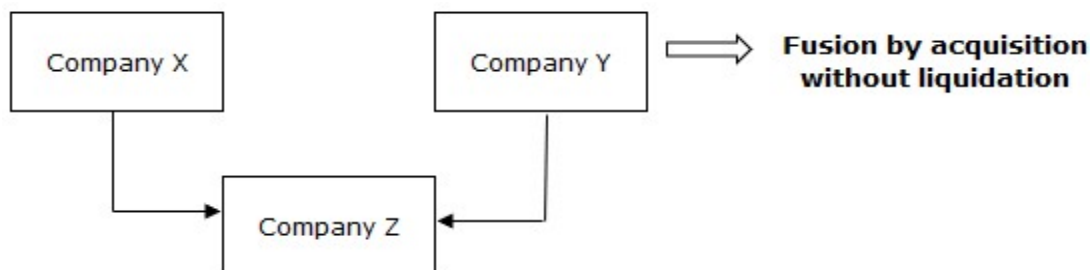
Scheme 1 Fusion by merger without liquidation

Source: own processing

A merger by acquisition is a procedure in which, based on the dissolution of a company without liquidation, one or more companies cease to exist, while the assets of the disappearing companies are transferred to another newly established company, which becomes the legal successor of the disappearing companies (Act on Transformations, Art. 2(5)).

Scheme 2 Fusion by acquisition without liquidation

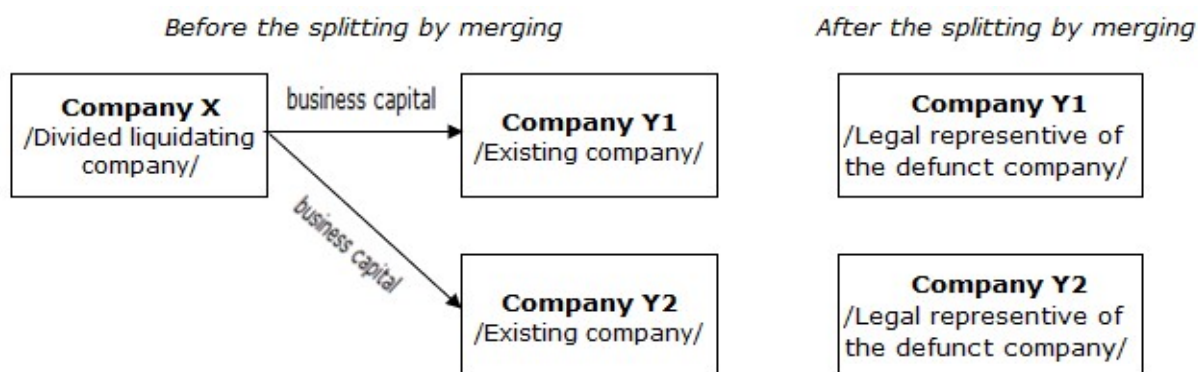
Source: own processing

3.2 Dividing – splitting or spin-off of business companies

In terms of Act on Transformations, a division is splitting or spin-off. Within the framework of splitting, we distinguish several procedures, namely splitting by merging or splitting by acquisition, or a combination of them (Act on Transformations, Art. 2(8) a, b, c)).

Splitting by merging is a procedure where the divided company ceases to exist and its business capital is transferred to other already existing companies, which thereby become the legal successors of the defunct company (Act on Transformations, Art. 2(8) a)). (Scheme 3)

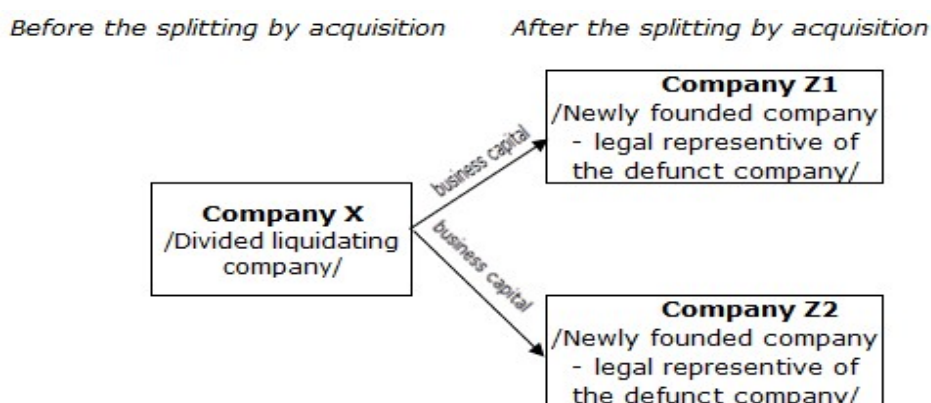
Scheme 3 Splitting by merging

Source: own processing

In the event of a split by acquisition, the divided company ceases to exist and its business capital is transferred to newly established companies, which upon their creation become the legal successors of the defunct company (Act on Transformations, Art. 2(8) b)). (Scheme 4)

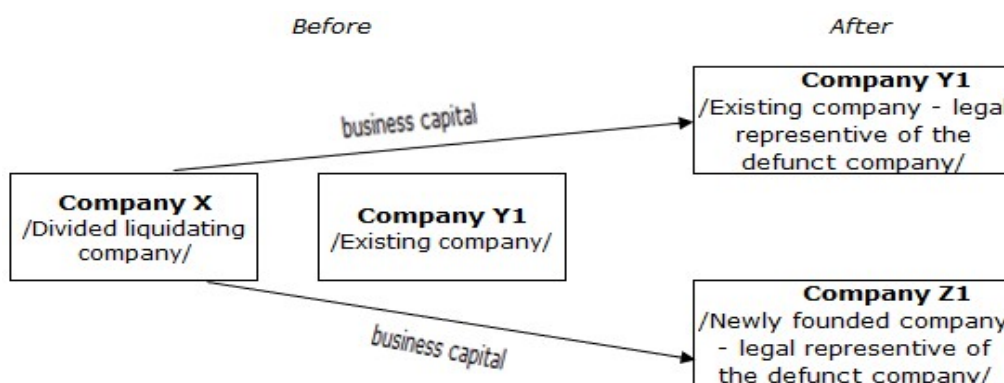
Scheme 4 Splitting by acquisition

Source: own processing

There may also be a combination of procedures, i.e. a combination of the procedure of splitting by merging and splitting by acquisition of companies, while other, already existing companies as well as newly founded companies, become the legal successors of the disappearing company (Act on Transformations, Art. 2(8) c)). (Scheme 5)

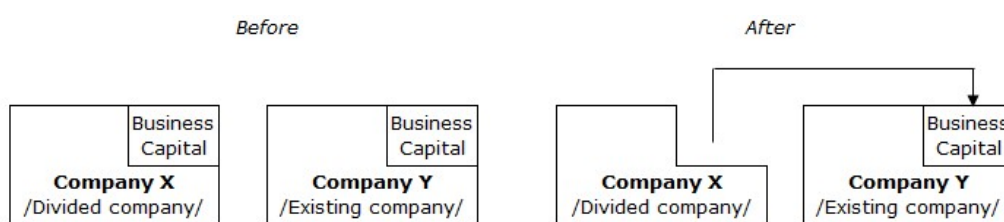
Scheme 5 Combination of splitting by merging and acquisition

Source: own processing

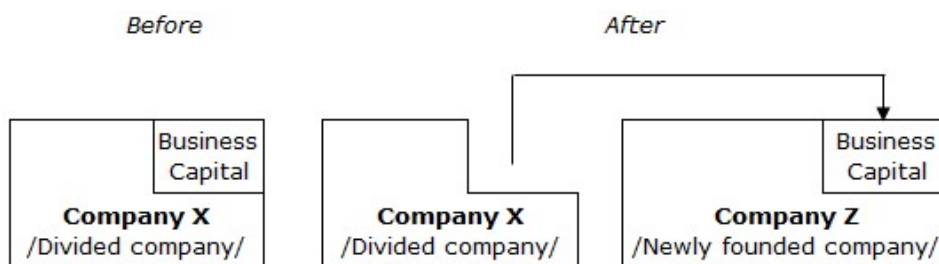
The Act on Transformation introduces a new institution, which is spin-off. According to the provisions of Art. 2(9) of the Act on Transformation, a spin-off is a procedure in which the divided company does not disappear, but it is important to which company part of its assets is transferred in the transformation project. If a part of the company's capital is transferred to one or more existing companies as part of the conversion process, it is a spin-off by merging (Act on Transformations, Art. 2(9) a)). (Scheme 6) If part of the company's capital in the transformation project is transferred to one or more newly founded companies, we speak of a spin-off by acquisition (Act on Transformations, Art. 2(9) b)). (Scheme 7) A combination of these forms can also occur (Act on Transformations, Art. 2(9) c)). (Scheme 8)

Scheme 6 Spin-off by merging

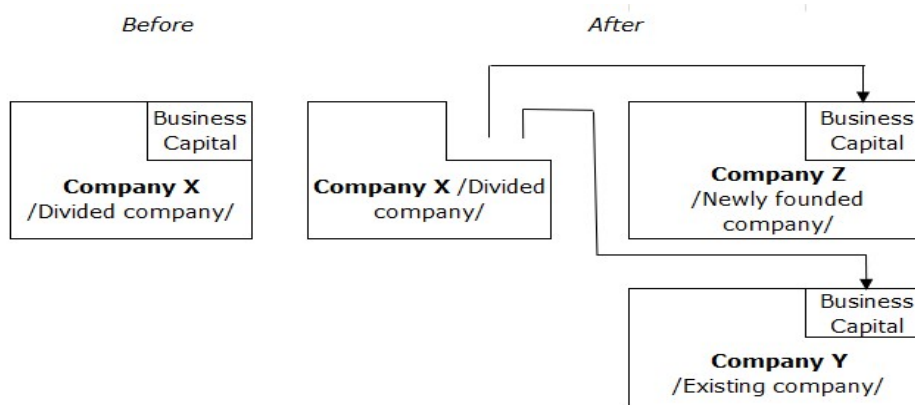
Source: own processing

Scheme 7 Spin-off by acquisition

Source: own processing

Scheme 8 Combination of spin-off by merging and acquisition

Source: own processing

The following differences result from the aforementioned legislation compared to the previous legislation:

- in the event of a spin-off, the divided company does not cease to exist and part of the business capital is transferred to the legal successor,
- a combination of merger or acquisition may occur in connection with a division in a splitting and also in a spin-off. Which means that when dividing a company, it will not have to be either newly founded companies or already existing companies, but there is a possibility of a combination of such newly founded companies with already existing companies (Ondrušová, 2023).

Conclusions

The opaque legal framework for the transformation of commercial companies leads to legal fragmentation and uncertainty in the conduct of commercial companies. Every transformation of a commercial company from 1st March, 2024 proceeds according to the newly adopted law on transformations.

With this new law, the provisions on fusions, mergers, acquisitions as well as the legal form are removed from the Commercial Code into the newly adopted Act on Transformations. The newly adopted law on business transformations incorporates the provisions of new terms - transformation, by which we mean fusion or division, while other new terms „split-off” and „splitting” are introduced, the consequence of which will not be the demise of the divided business company. In a splitting or even in a spin-off, a combination of merger and acquisition may occur in the case of successor companies, which means that the division of the company will not have to be only newly established companies or already existing companies, but there may be a combination of newly established companies with already existing companies.

It follows from the mentioned contribution that the adopted law on transformations in case of dissolution of a company without liquidation represents a clear legal regulation regarding the dissolution of a company without liquidation.

References

- Boráková, L. (2024). *Premeny obchodných spoločností po novom*. Retrieved from: <https://www.danovecentrum.sk/odborny-clanok/premeny-obchodnych-spolocnosti-po-novom.html>.
- Dôvodová správa (2023). *DÔVODOVÁ SPRÁVA*. Retrieved from: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=528553>.
- Ondrušová, L. (2023). Právna úprava premeny obchodných spoločností. *Ekonomika a informatika : vedecký časopis FHI EU v Bratislave a SSHI*, 21(2): pp.26-35.
- Smernica EÚ 2019/2121 (2021). *Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/2121 z 27. novembra 2019, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2017/1132, pokiaľ ide o cezhraničné premeny, zlúčenia alebo splynutia a rozdelenia*. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32019L2121>.
- Act No. 513/1991 Coll. Commercial Code as amended.
- Act no. 309/2023 Coll. on transformations of commercial companies and cooperatives and on amendments to certain laws. Retrieved from: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/309/20240301.html>.

Financial reporting of insurance contracts

Jitka Meluchová

University of Economics in Bratislava
Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovakia
E-mail: jitka.meluchova@euba.sk

Abstract: Insurance companies in Slovakia have completed the first year of reporting information on insurance contracts according to IFRS 17 (effective from January 1, 2023). This standard replaced IFRS 4, which no longer sufficiently accepted the risks and uncertainties associated with the valuation and reporting of insurance contracts concluded by insurers on the EU insurance market. The application of IFRS 17 brought significant changes to the international accounting and reporting of insurers, but its implementation was demanding and complex. The previous accounting policy according to IFRS 4 did not ensure consistency, as the standard allowed many exceptions to the rules and the use of local accounting and valuation procedures, which meant a reduction in the comparability and transparency of reported data. The article analyzes the new reporting rules and identifies the changes that insurers had to include in their reporting.

Keywords: Financial reporting, Insurance contracts. IFRS 17

JEL codes: G15, G22, G28

1 Úvod

Činnosť poisťovní sa vyznačuje množstvom špecifik, ktoré ju odlišujú od iných obchodných činností. Myšlienkou harmonizovať identifikáciu, oceňovanie, účtovanie a najmä vykazovanie informácií o poisťných zmluvách sa zaoberajú kompetentné inštitúcie už od roku 2001. Proces príprav vyústil v roku 2005 vo vydanie štandardu *IFRS 4 Poistné zmluvy*, ktorý nastavil jednotné základy medzinárodného finančného výkazníctva pre poisťovne v EÚ. (IAS Plus, 2014) Finančná kríza v roku 2008, ako aj následný vývoj na finančných trhoch si vyžiadali ďalšie úpravy, ktoré následne vyústili v prijatie nového štandardu *IFRS 17 Poistné zmluvy*. V celej EÚ nastalo obdobie príprav, aby boli poisťovatelia schopní splniť požiadavky úplne novej koncepcie prístupu k riadeniu rizík na báze cash-flow, oceňovaniu poisťných zmlúv na báze reálnej hodnoty a novej štruktúre vykazovania informácií o poisťných zmluvách vo výkaze o finančnej situácii ako aj vo výkaze komplexného výsledku hospodárenia. Tento proces od vydania IFRS 17 (rok 2017) až po jeho povinnú implementáciu (rok 2023) znamenal pre poisťovateľov obdobie veľkých zmien. IFRS 17 stanovil nové požiadavky na oceňovanie a vykazovanie poisťných zmlúv, aby boli zverejňované konzistentným, zrozumiteľným a porovnateľným spôsobom pre používateľov. Komplexnosť zverejňovaných informácií podmienil úzkou synergiou medzi účtovníkmi a aktuármi, ktorí sa aktívne a spoločne podieľajú na výkazníctve. Aktuár sa stáva dôležitým elementom a pravou rukou finančného oddelenia čo potvrdzuje jeho zaradenie medzi kľúčové funkcie v poisťovní, stanovené v smernici Solventnosť II.

2 Metodológia a dáta

Národná banka Slovenska, ako orgán dohľadu nad poisťným trhom v SR uskutočnila prieskum pripravenosti poisťovní na prechod na IFRS 17. (NBS, 2021) Z analýzy výsledkov *dotazníka k implementácii významných zmien IFRS*, ktorého sa zúčastnilo 11 poisťovní so sídlom na území SR a 14 pobočiek poisťovní z iného členského štátu EÚ, vyplynulo, že 84 % respondentov už v roku 2021 bolo v aktívnej fáze tvorby a testovania implementácie IFRS 17 a IFRS 9 do svojich systémov a procesov. Do implementácie IFRS boli zapojené najmä oddelenie účtovníctva a daní, aktuárske oddelenie, oddelenie controllingu, IT oddelenie a oddelenie risk managementu. Zmeny sa však dotkli aj iných oblastí, ako je právne a compliance oddelenie, obchod, úsek zaistenia či interný audit. Poisťovne museli vytvoriť projektové tímy, ktoré prepojili účtovníkov a aktuárov ale aj

ostatné úseky, pretože poisťovatelia museli nastaviť svoj prevádzkový model tak, aby optimalizoval spoluprácu medzi všetkými týmito úsekmi. Príkladom je priame prepojenie medzi poisťovacími zmluvami a podkladovými investíciami, čo podľa IFRS 17 má vo výsledku významný vplyv na finančný výsledok, pretože investičná stratégia, riadenie rizík a cash flow si vyžadujú oveľa viac pozornosti nielen zo strany účtovníkov ale i poisťovních matematikov, a výkazníctvo sa tak stalo oveľa viac poisťovno-matematické. Napríklad IFRS 17 požaduje, aby zmena v najlepšom odhade záväzkov z poisťovních zmlúv bola zverejnená dostatočne podrobne, aby bolo možné pochopiť a vysvetliť zmeny vykazované v účtovnej závierke, čo vyžaduje potrebné informačné vstupy od poisťovních matematikov. Ďalším príkladom úzkej spolupráce je, že očakávané peňažné toky modeluje aktuár avšak skutočné peňažné toky sú zistiteľné z účtovníctva. Podľa IFRS 17 má akýkoľvek rozdiel medzi očakávanými peňažnými tokmi a skutočnými peňažnými tokmi priamy vplyv na úpravy vo výsledku hospodárenia, a preto aby sa predišlo zbytočným výkyvom ziskov a strát, údaje o očakávaných peňažných tokoch a reálnych peňažných tokoch je potrebné zosúladiť. Ďalšou významnou položkou vykazovanou vo výkaze ziskov a strát sú výnosy z poistenia. Podľa IFRS 17 sa výnosy z poisťovních služieb priradujú účtovným obdobiam v pomere k hodnote očakávaného krytia a ostatných služieb, ktoré poisťovateľ v danom období poskytuje, a poisťovné nároky (náklady) sa prezentujú v čase vzniku. Väčšinou ide o poisťovno-matematické analýzy a výpočty, ktoré pripravuje aktuár ale ovplyvňujú ich účtovné pravidlá a premietajú sa do účtovníctva a účtovnej závierky. (Zelinová, Blahušiaková, Šoltéssová, 2022)

V rámci prieskumu odpovedali poisťovne aj na otázky týkajúce sa plánovania prechodu na IFRS 17, oceňovania portfólia v čase prechodu a či pri implementácii využili podpory od skupiny alebo externé poradenstvo. Vyjadrovali sa k výberu oceňovacieho modelu pre portfólia nových poisťovních zmlúv neživotného a životného poistenia a výberu oceňovacieho modelu pre ocenenie pasívneho zaistenia. (NBS, 2021) Významným zdrojom informácií v súvislosti s implementáciou IFRS 17 boli audítorské spoločnosti napr. Deloitte, PWC či KPMG ale aj EIOPA (Európsky orgán pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov), ktorý vydáva rôzne usmernenia, odporúčania ako aj správy a analýzy, ktoré pomohli poisťovateľom s prechodom na IFRS 17 a IFRS 9. EIOPA vydala napríklad správu, v ktorej skúma implementáciu IFRS 17 a hodnotí jeho prijatie poisťovateľmi a porovnáva výpočet poisťovních záväzkov podľa IFRS 17 s koncepciou Solventnosti II. (EIOPA, 2024) Predmetná správa uvádza, že prechod na IFRS 17 viedol k významným zmenám v hodnote poisťovních záväzkov vzhľadom na použitie rôznych modelov oceňovania, vzhľadom na prechod od implicitnej obozretnosti k explicitnej úprave rizika a z dôvodu zavedenia zmluvnej servisnej marže (CSM – *Contractual Service Margin*). Napriek podobnostiam sa IFRS 17 a Solventnosť II líšia v niekoľkých aspektoch, vrátane metód oceňovania, diskontných sadzieb a úprav o riziká. Hoci Solventnosť II a IFRS 17 slúžia na rôzne účely (cieľom prvého je chrániť poisťencov, zatiaľ čo druhý sa zameriava na poskytovanie spoľahlivých informácií používateľom účtovných závierok) majú mnohé podobnosti umožňujúce významné synergie. (Solventnosť II, 2009) Tieto zahŕňajú napríklad použitie trhovo konzistentného oceňovacieho prístupu, pravdepodobnostne vážených odhadov budúcich peňažných tokov a diskontných sadzieb na určenie súčasnej hodnoty peňažných tokov očakávaných z poisťovních záväzkov (IFRS 17, 2017).

Na účely spracovania príspevku sme využili vedecké metódy a postupy, napríklad metódu výberu, ktorá sa zameriava na cieľavedomé a systematické zbieranie informácií a poznatkov z dostupných zdrojov. Metódou analýzy sme preskúmali nový štandard pre poisťovné zmluvy. Na základe syntézy boli získané poznatky vyhodnocované vo vzájomných súvislostiach. Na základe zistených poznatkov boli uvedené skutočnosti analyzované a porovnávané na informácie o poisťovních zmluvách, ktoré poisťovatelia vykázali v účtovných závierkach za účtovné obdobie počnúc od 1. 1. 2023, kedy vstúpil do platnosti IFRS 17 a súčasne začal pre poisťovne platiť aj *IFRS 9 Finančné nástroje*. (Mokošová, 2016) Všetky informácie použité v príspevku sú čerpané z článkov, knižných publikácií, oficiálnych internetových zdrojov a sú dostupné v literárnych zdrojoch a iných odkazoch.

3 Výsledky a diskuse

Štandard o poistných zmluvách má poskytnúť používateľom, čerpajúcim informácie z účtovnej závierky poisťovne, lepšie pochopenie investičnej stratégie, rizikového profilu a finančnej situácie tak, aby investori získali realistickejší obraz nielen o výnosoch, ktoré od investícií očakávajú ale najmä o rizikách súvisiacich s očakávanými výnosmi.

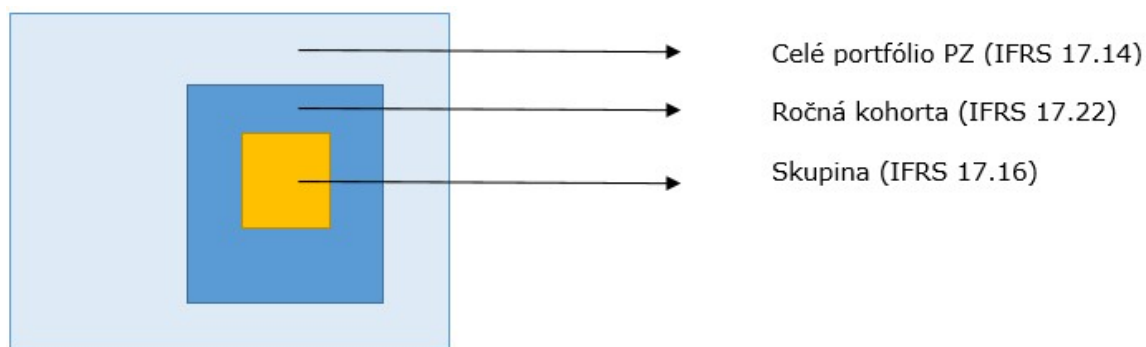
Vykazovanie podľa pravidiel v IFRS 17 má mať významný vplyv na trvanie, výšku a volatilitu vykazovaného zisku, štruktúru a výšku vlastného imania, ako aj na odhady a predpoklady používané pri určovaní najlepšieho odhadu budúcich záväzkov z poistných a investičných zmlúv. (Palmborg, Lindholm, Lindskog, 2021) Tieto zmeny znamenali úpravy poistno-matematických modelov, kontrolných procesov a IT systémov, ktoré sa následne premietli do vykazovania informácií v účtovnej závierke poisťovne.

(Lacurezeanu, Tiron-Tudor, Bresfelean, 2020)

Poistná zmluva je definovaná ako zmluva, na základe ktorej jedna strana (emitent) akceptuje významné poistné riziko od druhej strany (poistníka) tým, že súhlasí s odškodnením poistníka, ak špecifikovaná neistá budúca udalosť (poistná udalosť) nepriaznivo ovplyvní poistníka. Poistné zmluvy však v sebe kombinujú aj vlastnosti finančného nástroja a prvky zmluvy o poskytovaní služieb. Zmluvy v rozsahu pôsobnosti IFRS 17 sú: (1) poistné zmluvy (vrátane zaistných zmlúv), ktoré poisťovateľ vydáva (2) zaistné zmluvy, ktoré má poisťovateľ v držbe a (3) investičné zmluvy s dobrovoľnou účasťou vydané poisťovateľom. (IFRS 17, 2017) Pri posudzovaní, či je zmluva poistnou zmluvou sa IFRS 17 zameriava na aspekty ekonomickej podstaty zmluvy, než na jej právnu formu. Niektoré zmluvy sú právne identifikované a upravené ako poistné zmluvy, ale neprenášajú významné poistné riziko, a preto sú mimo rámca tohto štandardu. Na druhej strane zmluvy, ktoré nemajú právnu formu poistných zmlúv, ale prenášajú významné poistné riziko, môžu spĺňať definíciu poistnej zmluvy a môžu podliehať požiadavkám IFRS 17. (Watson, 2017) Od poisťovateľov sa vyžaduje, aby pri prvotnom vykazovaní rozčlenili spravované portfólio poistných zmlúv do troch skupín tak, aby zmluvy v každej vytvorenej skupine boli vystavené obdobným rizikám a dali sa spoločne oceniť a spravovať ako jeden celok. Zmluvy v rôznych produktových segmentoch sú zatriedené v rôznych portfóliách. Každé portfólio je rozdelené na tzv. ročné kohorty (podľa roku vydania zmlúv). Následne poisťovateľ rozdelí každú ročnú kohortu podľa profitability minimálne na:

1. skupinu zmlúv, ktoré sú stratové už pri prvotnom vykázaní,
2. skupinu zmlúv, ktoré pri prvotnom vykázaní nemajú významnú možnosť (riziko), že sa z nich stanú stratové zmluvy, a
3. skupinu ostatných zmlúv v ročnej kohorte.

Schéma 1 Agregácia portfólia poistných zmlúv

Zdroj: vlastné spracovanie (IFRS 17, 2017)

Znamená to, že zmluvy, ktorých vystavenie delí od seba viac ako jeden rok, by nemali byť v tej istej skupine. Pri uzatvorení poistnej zmluvy sa nevykazujú žiadne zisky. Namiesto toho CSM stanovuje očakávané budúce zisky poisťovateľa zo zmluvy, ktoré sa uvoľňujú a vykazujú počas celej doby trvania poistnej zmluvy. Cieľom je zosúladiť vykazovanie zisku s poskytovaným poistným krytím. Uvedené zoskupovanie podľa

IFRS 17 obmedzuje kompenzovanie ziskov zo skupín ziskových zmlúv, ktorých zisk sa časovo odkladá cez CSM, so stratami zo skupín tzv. nevýhodných zmlúv, ktorých stratovosť sa vykazuje okamžite do výsledku hospodárenia. (IFRS 17, 2017). Pri prvotnom vykázaní poisťovateľ ocení skupinu poistných zmlúv v celkovej výške:

1. peňažných tokov plnenia, ktoré zahŕňajú: (i) odhady budúcich peňažných tokov, (ii) úpravu, ktorá odráža časovú hodnotu peňazí plus finančné riziká spojené s budúcimi peňažnými tokmi, a (iii) úprava rizika o nefinančné riziko;
2. zmluvnej servisnej marže, kde CSM je zložka účtovnej hodnoty majetku alebo záväzku pre skupinu poistných zmlúv predstavujúca nerealizovaný zisk, ktorý poisťovňa vykazuje, pretože v rámci danej skupiny zmlúv poskytuje (vykoná) služby v budúcnosti.

IFRS 17 sa opiera o model oceňovania aktuálnym odhadom, v ktorom sa predpoklady prehodnocujú v každom vykazovanom období. Obsahuje všeobecný model a voliteľný zjednodušený prístup oceňovania alebo prístup alokácie poistného pre jednoduchšie poistné zmluvy. Ocenenie poistných záväzkov (rezerv) je stanovené na základe súčasného najlepšieho odhadu, ktorý zohľadňuje všetky oprávnené očakávané budúce peňažné toky zo skupiny zmlúv. Poistné zmluvy kombinujú vlastnosti finančného nástroja a zmluvy o poskytovaní služieb. Okrem toho mnohé poistné zmluvy generujú peňažné toky so značnou variabilitou počas dlhého časového obdobia. Aby bolo možné o týchto vlastnostiach poistných zmlúv poskytnúť užitočné informácie, IFRS 17:

1. kombinuje súčasné ocenenie budúcich peňažných tokov s vykazovaním zisku za obdobie, počas ktorého sú služby na základe poistných zmlúv poskytované;
2. prezentuje výsledok poistných služieb oddelene od finančného výsledku; a
3. vyžaduje, aby si poisťovateľ zvolil účtovnú politiku, či vykáže všetky finančné výnosy alebo náklady poistenia vo výkaze ziskov a strát (P&L – *Statement of Profit or Loss*), alebo vykáže niektoré z týchto výnosov alebo nákladov v ostatnom komplexnom výsledku (OCI – *Other Comprehensive Income*).

Skupina poistných zmlúv sa prvýkrát vykáže (moment vykázania v účtovnej závierke), ak nastane prvá z týchto udalostí: (i) nastal začiatok krytia (účinnosť zmluvy), (ii) prvé poistné za prvú zmluvu v skupine je splatné, (iii) skupina zmlúv je stratová (zásada opatrnosti).

Kľúčové otázky, ktoré museli poisťovatelia vyriešiť pri príprave prvej účtovnej závierky podľa IFRS 17:

1. *Bol dostatočne podrobne vysvetlený a zdokumentovaný vplyv prechodu na IFRS 17 vrátane použitej metodiky prechodu?* IFRS 17 poskytuje tri rôzne metódy na určenie účtovnej hodnoty poistných zmlúv k dátumu prechodu: (i) plne retrospektívny prístup, (ii) modifikovaný retrospektívny prístup, a (iii) prístup založený na reálnej hodnote.
2. *Boli všetky významné odhady a predpoklady jasne a dostatočne podrobne uvedené?* Poisťovatelia by mali jasne rozlišovať medzi kľúčovými úsudkami a hlavnými zdrojmi neistoty v odhadoch a mali by poskytnúť podrobnosti o úsudkoch, ktoré urobil manažment v tejto oblasti. Oceňovanie záväzkov z poistných zmlúv si svojou povahou vyžaduje množstvo predpokladov pri určovaní očakávaných budúcich peňažných tokov, diskontných sadzieb, ktoré sa majú použiť na ocenenie týchto peňažných tokov v súčasnej hodnote, a úprav rizika o nefinančné riziko. Patria sem predpoklady o pravdepodobnosti a načasovaní poistných udalostí a iných situácií, ako je uplynutie zmluvy, úrokové sadzby a iné finančné riziká (napr. miera inflácie).
3. *Boli všetky dôležité informácie o účtovných zásadách zverejnené spôsobom, ktorý je špecifický pre daného poisťovateľa?* Informácie o účtovných zásadách, ktoré sa zameriavajú na to, ako poisťovateľ aplikoval požiadavky IFRS na svoju vlastnú situáciu, poskytujú informácie typické pre ňu, a tým sú užitočnejšie ako štandardizované informácie alebo informácie, ktoré len duplikujú alebo zhŕňajú požiadavky IFRS napr. IAS 1 ods. 117B a 117C. (IAS 1, 2022)
4. *Boli zverejnené informácie poskytnuté na dostatočnej úrovni agregácie?* IFRS 17 vyžaduje, aby poisťovateľ zverejňoval informácie v poznámkach na takej úrovni

podrobností, ktoré spolu s účtovnou závierkou poskytnú investorom základ na posúdenie vplyvov poistných zmlúv na pozíciu, výkonnosť a peňažné toky poisťovne. Zverejnenia musia byť agregované a rozčlenené na takej úrovni, aby užitočné informácie neboli zakryté. Informácie by mali byť agregované napr. podľa typu zmluvy, podľa geografickej oblasti alebo segmentu vykazovania, ako stanoví IFRS 8.

5. Ako zmenil IFRS 17 používanie alternatívnych ukazovateľov výkonnosti? S novým prístupom merania výnosov z poistenia a zisku môžu regulačné orgány a investori očakávať menšiu dôležitosť alternatívnych ukazovateľov výkonnosti, v porovnaní s predchádzajúcim výkazníctvom do roku 2022.

Výkaz o finančnej situácii podľa IFRS 17 požaduje vykázať osobitne portfólia poistných zmlúv, ktoré sú aktívami a skupiny zmlúv, ktoré sú pasívami (záväzky z poistných zmlúv). Portfólia zaistných zmlúv držaných ako aktíva a pasíva sú prezentované osobitne a súčasne oddelene od poistných zmlúv.

Výkaz ziskov a strát požaduje aby boli investičné zložky vyňaté z výnosov z poistenia a nákladov na poistné služby. Poisťovateľ oddelene vykáže výsledok z upisovania (poistenia) a finančný výsledok. Výnosy z poistných služieb predstavujú protihodnotu, ktorú poisťovateľ očakáva výmenou za poskytnuté poistné služby. Výška výnosov z poistných služieb súvisiacich s peňažnými tokmi z obstarania poistenia sa určuje alokovaním časti poistného, ktorá sa týka spätného získania týchto peňažných tokov, do každého účtovného obdobia systematickým spôsobom na základe plynutia času. Výška výnosov z poistenia (vykázaná v účtovnom období) znázorňuje poskytnutie služieb vyplývajúcich zo skupiny zmlúv v sume, ktorá odráža protihodnotu, ktorú poisťovateľ očakáva, že na ňu bude mať nárok výmenou za tieto služby. Poisťovatelia sa môžu rozhodnúť prezentovať dôsledky zmien diskontnej sadzby a iných finančných rizík vo výkaze ziskov a strát alebo ostatnom komplexnom výsledku, kvôli zníženiu volatility vykazovania v P&L.

Tabuľka 1 Porovnanie vykazovania informácií o poistných zmluvách

IFRS 4		IFRS 17	
Zaslúžené poistné	x	Výnosy z poistenia	x
Náklady na poistné plnenia	(x)	Náklady na poistné služby	(x)
Zmena technických rezerv	x	Výsledok za poistné služby	x
Výnosy z investícií	x	Investičný výnos	x
Obstarávacie správne náklady	(x)	Poistné finančné výnosy/náklady	(x)
Ostatné výnosy / náklady	x	Čistý finančný výsledok	x
Výsledok hospodárenia	x	Výsledok hospodárenia	x
Ostatné časti komplexného výsledku	x	Ostatné časti komplexného výsledku	x
Komplexný výsledok hospodárenia	x	Komplexný výsledok hospodárenia	x

Zdroj: vlastné spracovanie (IFRS 17, 2017)

Tabuľka 2 Položky vykazované v P&L za rok končiaci sa 31. 12. 2023 vo vybranej poisťovni

Výkaz ziskov a strát (P&L)
Výnosy z poistných služieb
Náklady na poistné služby
Čisté výnosy/(náklady) zo zaistných zmlúv v držbe
Výsledok za poistné služby
Úrokové výnosy
Dividendy od dcérskych spoločností
Realizované zisky/(straty) z finančných investícií v reálnej hodnote preceňovaných cez OCI
Čistý zisk/(strata) z precenenia z finančných investícií cez P&L
Náklady na investície

Výnosy z investícií v nehnuteľnostiach
Ostatné náklady z finančných investícií
Čisté výnosy/(náklady) z finančných investícií
Finančné výnosy/(náklady) z vystavených poistných zmlúv
Finančné výnosy/(náklady) zo zaistných zmlúv
Čistý finančný výsledok z poistenia
Poistný a investičný výsledok
Výnosy z provízií a poplatkov
Náklady na poplatky a provízie
Obstarávacie a administratívne náklady nesúvisiace s poistnými zmluvami
Výnosy/(náklady) z poplatkov, provízií a ostatných prevádzkových nákladov
Ostatné prevádzkové výnosy/(náklady)
Výsledok hospodárenia pred zdanením
Náklady na daň z príjmov právnických osôb a osobitný odvod zo zisku
VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA PO ZDANENÍ
Ostatné časti komplexného výsledku
OSTATNÝ KOMPLEXNÝ VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA
KOMPLEXNÝ VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA ZA ÚČTOVNÉ OBDOBIE

Zdroj: vlastné spracovanie (Allianz, 2023)

Položky, ktoré možno následne preklasifikovať do výsledku hospodárenia sú napríklad oceňovacie rozdiely z precenenia dlhových finančných investícií cez OCI, odložená daň oceňovacích rozdielov z precenenia dlhových finančných investícií cez OCI, zmena v záväzkoch z poistných zmlúv cez OCI, odložená daň z rozdielov v záväzkoch z poistných zmlúv cez OCI, zmena v zaistných zmluvách v držbe cez OCI a odložená daň zo zaistných zmlúv v držbe cez OCI.

Záver

IFRS 17 zaviedol novú metodiku oceňovania poistných zmlúv, ktorá verne v súlade s obchodným modelom, ocení poistné zmluvy, aby čo najpresnejšie zobrazovali finančnú výkonnosť poisťovne a lepšie tak odrážali ekonomickú realitu vzhľadom na podstupované riziká. Poisťovateľ modeluje scenáre peňažných tokov tak, aby odzrkadľovali možné budúce udalosti, ako aj nezaujaté odhady pravdepodobností každého možného scenára. Cieľom odhadovania budúcich peňažných tokov je určiť očakávanú hodnotu úplného rozsahu možných výsledkov, pričom sa zvažujú všetky primerané a preukázateľné informácie, ktoré sú dostupné k dátumu vykazovania. Určitá suma sa odpočítava aj na kompenzáciu nefinančných rizík (riziková úprava). Rozdiel, teda zostatková hodnota, odráža očakávaný budúci výsledok z poistného kmeňa – a v prípade ak je kladný, je poisťovňa zisková. Zásadne sa upravila aj štruktúra na strane pasív. Nové pravidlá viedli najmä k reštrukturalizácii záväzkov vo výkaze o finančnej situácii poisťovne, ktorá je založená na úplne inom poňatí prezentácie rezerv ako tomu bolo doteraz. Novou položkou je „Zodpovednosť za zostávajúce krytie“ (LRC - *Liability for Remaining Coverage*), ktorá predstavuje očakávané záväzky (rezervu) poisťovateľa voči poistencom na zostávajúcu dobu platnosti poistných zmlúv. V podstate pozostáva zo súčasnej hodnoty budúcich peňažných tokov plynúcich z týchto zmlúv, akýchkoľvek nevyhnutných úprav o riziká (finančné, nefinančné) a zmluvnej servisnej marže (CSM) spolu. Ďalšou vykazovanou položkou je „Zodpovednosť za vzniknuté nároky“ (LIC - *Liability for Incurred Claims*), ktorá predstavuje rezervu na neuhradené poistné udalosti. Vďaka tomuto diferencovanejšiemu členeniu teraz štruktúra výkazu o finančnej situácii presnejšie prezentuje špecifické požiadavky vykazovania v poisťovníctve.

Poisťovne majú za sebou náročné prvé účtovné obdobie vykazovania poistných zmlúv podľa nových pravidiel. Nové regule vykazovania by mali priniesť väčšiu zrozumiteľnosť a transparentnosť dôležitých informácií pre investorov, lepšiu merateľnosť výkonnosti

prostřednictvím vhodne zvolenej účtovnej politiky. Prezentácia výnosov by mala reálnejšie zobrazovať výnosy z poistenia, ktoré sa už nevykazujú ako hrubé predpísané poistné ale ako reálne výnosy dosiahnuté z poskytnutia poistných služieb v danom čase. Tieto zmeny poskytnú akcionárom reálnejšie hodnotenie finančnej výkonnosti poisťovne a umožnia informovanejšie hodnotenie jej ziskovosti.

Príslušnosť ku grantovej úlohe

Príspevok bol spracovaný ako výstup projektu **VEGA č. 1/0431/22**: Implementácia inovatívnych prístupov modelovania rizík v procese ich riadenia v interných modeloch poisťovní v kontexte požiadaviek smernice Solvency II.

Literárne zdroje a iné odkazy

Allianz (2023). Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s. Výročná správa. Konsolidovaná a individuálna účtovná závierka. 2023. Dostupné na: https://www.allianz.sk/content/dam/onemarketing/cee/azsk/ine-stranky/o-nas/v%C3%BDro%C4%8Dn%C3%A9-spr%C3%A1vy/Allianz_Vyrocná_správa_2023.pdf.

EIOPA (2024). Správa o implementácii IFRS 17 - Poistné zmluvy. Dostupné na: https://www.eiopa.europa.eu/publications/report-implementation-ifs-17-insurance-contracts_en

IAS Plus (2014). Poistné zmluvy – Komplexný projekt. Deloitte. Dostupné na: <https://www.iasplus.com/en/projects/completed/other/insurance>

IASB. IAS 1 (2022). IAS 1 Prezentácia účtovnej závierky. Dostupné na: <https://www.ifs.org/content/dam/ifs/publications/pdf-standards/english/2022/issued/part-a/ias-1-presentation-of-financial-statements.pdf?bypass=on>

IFRS 17. (2017). *Insurance Contracts: IASB finalizes fundamental overhaul of insurance accounting*. Dostupné na: <http://www.ifs.org/news-and-events/2017/05/iasb-finalises-fundamental-overhaul-of-insurance-accounting/>

Lacurezeanu, R., Tiron-Tudor, A., Bresfelean, V. P. (2020). Robotic Process Automation in Audit and Accounting. *Audit Financiar*, 18(160), 752–770. Reg. WOS. <https://doi.org/10.20869/AUDITF/2020/160/024>

Mokošová, D. (2016). Effectiveness of international reporting. – Reg. WOS. In *Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace. MVK: Proceedings of the 16th. International Scientific Conference: Vranov nad Dyjí, September 13.-15. 2016*. Prague, Czech Republic. University of Economics in Prague. pp. 226-232.

NBS (2021) Pripravenosť poisťovní a pobočiek na IFRS 17. Dostupné na: https://nbs.sk/_img/documents/_dohľad/orm/poistovnictvo/pripravenost_poistovni_a_pobociek_na_ifrs_17.pdf

Palmborg L., Lindholm M. Lindskog F. (2021) Financial position and performance in IFRS 17, *Scandinavian Actuarial Journal*, 2021:3, 171-197. Reg. WOS. DOI: [10.1080/03461238.2020.1823464](https://doi.org/10.1080/03461238.2020.1823464)

Solventnosť II. (2009). Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/138/ES z 25. novembra 2009 o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (Solventnosť II) (prepracované znenie. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=celex%3A32009L0138>

Watson, W. T. (2017). *New global standard IFRS 17 triggers radical change to insurance accounting*. Retrieved from: <https://www.willistowerswatson.com/en/press/2017/05/new-global-standard-IFRS-17-triggers-radical-change-to-insurance-accounting>.

Zelinová, S., Blahušiaková, M., Šoltéssová, T. (2022). Proposal for the Measurement of Reinsurance Contracts under IFRS 17. In. Journal of Economics, 70 č. 3, s. 284-304. ISSN 2729-7470.

Current trends in risk management in financial accounting

Jitka Meluchová¹, Ján Vlčko²

¹ University of Economics in Bratislava
Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovakia
E-mail: jitka.meluchova@euba.sk

² University of Economics in Bratislava
Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovakia
E-mail: jan.vlcko@euba.sk

Abstract: *The paper aims to point out the operational risks and non-operational risks in financial accounting, which must be considered revising when introducing the automation of financial accounting in companies as well as in financial institutions. Automation of accounting is a current trend in the implementation of accounting conducted according to Slovak as well as international accounting standards. Risk management for the implementation of automatic accounting is an inevitable trend. The paper examines the risks of automation in practice in relation to the updating of legal regulations in order to cover the risks, responsibilities and verifications of automatically performed financial accounting in a legal manner. This requires deeper research into possible risks to determine the exact rules for the implementation of current accounting automation trends.*

Keywords: *Accounting, automation, risk management, financial institutions*

JEL codes: O14, M48, M41

1 Introduction

Automation and robotic of accounting are part of the natural society evolution. It is no secret that occupancy of an accountant is one of the most endangered, with the predictions stating it will disappear in a near future due to replacement by an automatic robotic solution. When studying automation of accounting, there must be clearly distinguished difference between terms accountant and bookkeeper, as both terms are widely used in similar/same meaning. While bookkeeper is responsible mostly for recording (taping, importing, writing) of accounting information mostly presented by relevant documents, accountant is a person responsible for proper accounting of information regarding to deliver fairly presentation of financial statements (The Commission of European Communities, 2008). While international accounting standards are getting widely implemented across the globe, despite their complexity, automatic accounting, both bookkeeping and accounting, may be replaced by automatic (robotic) solutions.

Automation of accounting rise questions regarding to its risks and risk mitigation of performing autonomous operations. Despite of evolution of accounting standards and wide spreading of international accounting standards, human accountants are present for centuries. Therefore, risks of the accounting occupation and accounting processes are well described and risk of performing accounting by humans are mitigated. In the other hand when speaking of automatic accounting there shall be implemented risk management, for example, ISO 31000 – Risk management (International Organization for Standardization, 2018)

The aim of this paper is not to disclose full research on this topic, it rather points out some issues related to this ongoing trend. Further R&D is needed not only in the field itself, but also in legislative environment and rules. It is better when legislation outran the trend and sets up the path.

2 Methodology and Data

Accountancy in general is a strictly regulated environment where not only accounting acts, standards and rules must be met, but also many other regulations and reporting derive information from accounting. Automation of accounting has to meet all those required legislative requirements. Accounting acts, standards and rules do not set up the trend of automation. They follow the trend by making its adjustments/changes regarding to ongoing trends. Example can be seen in Slovakia, where it is allowed to use of digitalization of accounting documents just since 01. 01. 2022, based on amended Accounting act (NR SR, 2002) despite of it is allowed in other countries for years. Even thou, the current act brings many uncertainties especially due to strong link between accountancy and taxation in Slovakia. Current accounting act also allows to solve some digitalization burdens such as need of signatures on accounting documents. The main issue of Slovakian accounting rules is strong link to taxation rules, what makes space for accounting distortion and possible tax motivated accounting. (Vlčko & Meluchová, 2021). It has also strong effect on digitalization and automation as tax rules must be considered when performing accounting. Such problems shall be solved by converging accounting acts with taxation act requirements. Accounting and taxation rules shall retreat formal requirements and focus rather on the matter of a transaction. This course can be observed in IFRS, as IFRS are standards rather than strict rules.

When we look at other countries, we can observe some positive and some negative examples out of which implementation in Slovakia may take an advantage. For example, in in Netherlands, digitalization of accounting documents is implemented for years now; also, B2G recording is so implemented, that tax authority is able to pre-fill tax return based on information it already has. Another example is Finland, where structured financial statements are submitted, and tax authority automatically generates tax return. These examples show that automatic information exchange can be beneficial for business and for government as it simplifies processes and release human resources and decrease errors.

Unfortunately, each country is developing own rules regarding to digitalization and automation of accounting. One of the pillars of EEA is free movement of goods and services. By not setting internationally applicable standards for automatic business correspondence exchange, digitalization of accounting/taxation there rises a risk of legal obstacles in cross-border business transitions due to different legal requirements in each country. Some attempt is made by Directive 2014/55/EU (The European Parliament and the Council of European Union, 2014), but it needs to be updated to current digital development achievements and practices.

Automation of accounting processes might, at first glance give intention that human accountants will be needed no more. The problem that global economy faces in recent years is lack of personnel in many industrial fields. This is just a result of natural society development and a natural evolving of a population curve in developed world what results in ongoing decrease of workforce supply also in Slovakian labor market (Vaňo, 2019). Therefore, there is need to fulfil the gap of missing available personnel by automatic solutions that are capable to perform the tasks independently.

3 Results and Discussion

When we discuss automation, probably the easiest part is automatic information exchange, both business to government (further as B2G) and business-to-business (further as B2B). While there are already several B2G automatic information flows in place, for example, online cash register reporting and online invoice reporting, which is now getting prepared to be implemented in Slovakia (MF SR, 2021) and is already implemented in Italy (eInvoicing in Italy, 2021). There is still lack of unified standards, which could be used internationally. In most cases, the government aims to decrease tax revenue outflows, so their required automatic B2G information flows are designed to provide only information to meet this goal. However, due to different approach and different B2G information flows in every EU country, companies and software/hardware

manufacturers need to adapt to each specific country. If we theoretically consider use of international accounting standards in a group of consolidated companies who share ERP, the need to different B2G automatic flow in each country rise costs + specific country B2G requirements may require adjustments in accounting to be able to properly report correct information.

As both B2G and B2B automatic information flows are performed automatically there is no longer needed to use paper documents and therefore there is no more work for a bookkeeper occupancy and as the information flow is standardized, there is also no more need for an accountant as automatically received and exported information could be automatically accounted.

The use of artificial intelligence and data recognition solutions are getting developed. The idea is that an artificial intelligence is capable to recognize, read and process business documents such as invoices, delivery notes, receipts etc. Business correspondence is not standardized, but due to its use for centuries it contains mostly common information even thou it is not standardized. For example: In Slovakia Invoice is defined only in the VAT act, but invoices are widely used not only in VAT – related transactions; content of an invoice is almost the same in any country despite of lack of international standard for invoicing. The same is applied for credit notes, delivery notes, etc. Therefore, AI shall be capable to process read and record information from invoices no matter from which country/jurisdiction and invoice is issued; it shall contain required information. Once an artificial intelligence is capable to recognize, book and account invoices, receipts, delivery notes, etc. the occupancy of accountant needs to get changed from an accountant to an accounting process evaluator. An accountant who is aware of legal requirements, company information needs, and reporting needs must be also aware of automatic accounting processes and might be able to verify whether the automatic processes are performed accurately. When automatic booking and accounting is implemented, it must be clear who takes responsibilities for risks of an artificial intelligence work and how potential errors can be corrected to aim fairly financial statement presentation. We must distinguish between process risks and operational risks. While both results in incorrect accounting, process risk is a repeatedly incorrect performance of accounting. Operational risk is a risk that may likely happens, for example, incorrectly recognized information or incorrectly evaluated information by artificial intelligence. Company must have implemented processes to detect and mitigate both kinds of risks.

3.1 Risk assessment and risk management

When evaluating of risk management, the starting point could be ISO 31000 – Risk management: “The risk management process involves the systematic application of policies, procedures and practices to the activities of communicating and consulting, establishing the context and assessing, treating, monitoring, reviewing, recording and reporting risk.” ISO 31000 – Risk Management sets up Risk assessment as follows: Risk identification → Risk analysis → Risk evaluation. (International Organization for Standardization, 2018) Once risk is assessed, it can be treated.

There are several risk assessment methods and techniques out of which we discuss two most used in practice due to their simplicity and easy interpretation: Process chart and Risk matrix. Both are not separated one from each other and shall be used together.

Risk mitigation shall be performed by either:

- No action, if the risk is too low or a mitigation costs are much higher than potential loss.
- Additional checks, double checks or cross checks implementation.
- Verification of accounting data.
- Stochastic model. Model highlight transactions or data that are suspicious of an error.
- External certification, verification or audit.
- Independent automatic solution that is working independently to original source.

There are also other risk assessment methods than process chart and risk matrix, for example, surveys. Proper mitigation of risks may reduce company's expenses in case of an emergency.

Separate topic, which is not covered in this paper, but is necessary to consider is Business continuity management (in short BCM). BCM is mandatory for important companies whose fail would affect entire market, such as banks, financial institutions, national transportation carriers, telecommunication operators, etc. BCM is a set of rules and scenarios which are followed in case of an emergency situations to ensure company will continue its operations. BCM of performing accountancy is necessary especially in the event of an emergency, when the company needs proper information of its position, status and performance.

It is necessary do properly describe end-to-end processes, starting at the point of receiving information and ending by verifying properly accounted information. The process chart can look like, but is not limited to, in Figure 1. Process chart is a useful tool used in Risk assessment. It provides clear visual process description. Process chart is capable to show not only process itself, but it can be used to point out specific description notes, decision flows, information flows and possible result handling. In case the process chart is too complex, it can be divided into several partial process charts, but it must be ensured each partial process chart is fully connected without any process failures (Meluchová & Vlčko, 2022).

Risk matrix is a table assessing potential risks. Unlike process chart it is capable to provide not only identification of risks, but also their evaluation and treatment. Example of Risk matrix can be seen in Table 1.

Table 1. Example of simple risk matrix

Risk identification			Risk analysis			Risk evaluation		
Process description	Risk description	Type of risk	Risk occurrence/probability	Risk significance	Responsibility	Risk importance	Possible loss	Act

Source: Own processing

Data in Risk matrix shall strictly follow the given methodology. Data in risk analysis could be gathered either by:

- Stochastic model. This is considered as the most accurate data used in risk assessment. Creating a stochastic model is not an easy task and require knowledge of probability and statistics, what is not a common skill among accountants. Therefore, stochastic models are not widely used in accounting risk assessment practice.
- Expertise opinion of an evaluator. Evaluator is a person responsible for Risk assessment. Based on his/her experience, he/she is capable to evaluate and analyze risks. Better results could be gathered if several evaluators are involved, or a team or committee is appointed. In practice a sort of scorecard is used for risk assessment. Methodology set up a score range and evaluator give score measure based on its expertise opinion. The simplest score card is called "traffic light" – evaluator provides green color when risk measurement is ok, orange color when risk is neither ok, both critical and red color when risk is critical or unacceptable.
- Risk standards. This is not used in accounting practice, as there are not General Risk assessment standards in accounting yet. Risk assessment standards are used in other industries such as dangerous substances handling, aviation, and transportation in general, etc.

Risk matrix assessment shall have form easily usable and understandable. In addition, complex or too brief matrix may not fulfil its goal. Ideally, the matrix follows the process chart or data flow.

Verification of financial statements, in general, is task given to auditors. The spread of IFRS and its complexity rise expectations on auditors as investigators of potential frauds and errors in companies that must use IFRS (for example, in the Slovak Republic, these are financial institutions such as banks and insurance companies). International Audit

Standards clearly states role of auditors. "Audit expectation gap" (Astolf, 2021) can rise with the rise of digitalization and automation of accounting. Audit therefore must adapt to this trend.

Company cannot rely only on audit regarding to verification of automatically performed accounting. Internal verification procedures and processes have to be implemented what is not only a desired practice, but also legal requirement. (NR SR, 2002). Verification can be implemented by several ways such as, but not only:

- Stiltedly figures. Automatic detection system shall point out any unnatural figures, results, or data. This does not mean that the figure is incorrect. The idea is that anything what is not within the scope of average boundaries is suspicious and must be assessed manually. Such attitude may detect incorrect data in accounting. Because such system evolves based on evaluated data, it must be assessed on regular bases. Such automatic evaluation system may be developed as a stochastic model which highlight anything out of its accepted range or scope.
- Random sample evaluation. The idea is that a dedicated person or a team takes a random sample and verifies whether accountancy has been performed correctly. Based on error rate the results can be derived whether the error rate is significant or not and whether any action is needed or not. This task can be performed either by an accountant or by internal audit.
- Artificial intelligence and neural networks. Such system is under development. However, there is a potential for such system. It would be welcome if the legislation outrun the development of such systems and set up direction, rules, boundaries, and standards. As neural networks and AI in general tend to pretend better and faster than a human, it has strong potential to make accountancy more accurate with less error rate. Implementation of such system might get certified and standardized to assure users of financial statements. When company's accountancy is being verified by AI and therefore might be considered as fair presentation of financial statements.

Verification of the performance of processes is very important but also mandatory to ensure the performance of independent accounting in a legal and accurate manner. Even the verification is performed by independent system, the question is what role human hold shall. Currently this question exceeds accounting industry and shall be answered in general for all industries.

3.2 Management strategies and some non-operational risks

Management strategies are getting widely implemented across companies in any business field and including in financial institutions. Automatic accounting implementation in a company shall not only comply with management strategy, but accounting automation might be a result of such strategy. Therefore, when disclosing automation of accounting one must have a broad picture of the company's operations and industry. Corporations have implemented ERP systems of which accountancy is only a part. ERP systems are crucial for automation of accounting as many transactions which shall be recorded in accountancy are made by automated or semi-automated processes within a company. Implementation of automatic accounting regarding to management strategy shall be consulted with experienced accountant so ensure not only figures are recorded, but also formal requirements are met. Management strategies are proven over the years and therefore implementation of automatic accounting shall take this advantage by taking benefit from process experiences gained in other fields (Tumpach, 2008).

1. Cyber security risks - use of computers for processing accountancy is here for more than 30 years now. Till now computers were used by humans who made sure data are correct, while computer processed the data. Automation of accounting means, that computer will make sure data are correct. Stored data are crown jewels of a company and therefore company has to manage risks of not only processing data but also storing data. There must be distinguished between managing internal cyber risks and external risks (Teplická, 2008). Internal risks are included in management of operational risks and include risk such as: hardware failure, software failure, electricity failure, unintentional data loss, human error, etc. External cyber risks cannot be included as operational risks

as they are intentional attacks on the company. When managing operational cyber risks, company may use Risk management assessment (Wimmer & Wimmerová, 2007). Automatic information exchange is made through internet. When managing risk company must include also cyber risk such as:

- Malware, ransomware, viruses, and similar attacks.
- Unauthorized data access. Accounting data contain company trade secrets including sensitive data of its operations and personal data. There is still temptation to misuse such data. There must be a process not only logging data access, but also process of evaluation of such logging to prevent unwanted or suspicious behavior of employees.
- Hidden software errors, which might be used as security threats. Most of the companies use licensed software available on the market.
- Human error while working on connected computer.

2. Legal risk - when managing risk of automation, company must consider and assess legal risk as legislation is based on human accountant and not on autonomous computer accountants. Examples of legal risks could be, for example: fulfilment of formal requirements such as signatures, approvals, formalities for tax-acceptance autonomously, not by a human, responsibility insurance coverage for autonomous operations, intellectual property, evidence in case of court hearings, etc. Errors and failures in performance of autonomous accounting may be considered by a regulator as performing accountancy not according to the law. For example, in Slovakia such delict can be penalized up to 2% of assets value.

Conclusions

Automation and robotic are getting implemented not only in accounting field, but in almost any industry area. Because automatic solutions shall be capable to make decisions, there is lack of legal requirements and standards for such solutions. Responsibility is still carried by a responsible person, while it is getting evident that automatic solutions may perform less error rate, shall be capable to provide greater assurance of accounting results, and can perform much faster than humans. However, the role of human accountant is probably not going to end. Human accountant shall transform from process performers to process setters and process evaluators. There always be a need to evaluate processes, to set up processes and to repair processes and data in case of an emergency or a system or process failure.

Automation of accounting is the trend of accounting for the near future. Unfortunately, legislation and standards do not reflect to this trend and do not lead the trend development. Instead of, companies and market develop own solutions which have to also cover some outdated and unjustified legal requirements, for example signatures on accounting documents. Automation of accounting rises several questions and issues which must be solved, for example responsibility for performance of automatic accounting. Helping hand could be implementing Risk management into automatically performed accounting. When set up correctly, automatically performed accounting may provide less error rate and better assurance of a company results shown in financial statements. Currently used management strategies, such as lean management or six-sigma management may be also implemented to the field of accountancy within a company all together within company's ERP system. When implementing automatic accounting, a company may still consider other legal requirements, such as tax laws as those still strongly influence accounting not only in Slovakia.

Acknowledgments

The paper was supported by a grant agency of the Ministry of Education, Science, Research and Sport of the Slovak Republic VEGA no. 1/0431/22 *Implementation innovative approaches of modeling and managing risks in internal models of insurance companies in accordance with the Solvency II*

References

- Astolf, P. (2021). Did the International Financial Reporting Standards Increase the Audit Expectation Gap? An Exploratory Study. *Accounting in Europe*. doi:10.1080/17449480.2020.1865549
- eInvoicing in Italy*. (2021, June 29). Retrieved March 03, 2022, from ec.europa.eu: <https://ec.europa.eu/digital-building-blocks/wikis/display/CEFDIGITAL/eInvoicing+in+Italy>
- International Organization for Standardization. (2018). *ISO 31000:2018(en) Risk management — Guidelines*. International Organization for Standardization.
- Meluchová & Vlčko. (2022). Managing Risks of Automatic Accounting. *Economics and Informatics*, 20(1), 71-81.
- MF SR. (2021). PI/2021/6 Predbežná informácia k návrhu zákona o zasielaní údajov finančnej správe z faktúr daňových subjektov. *slov-lex.sk*. Bratislava: MF SR. Dostupné na Internetu: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/PI/2021/6>
- NR SR. (2002). Zákon č.431/2002 Z. z. o účtovníctve. *Zbierka zákonov Slovenskej republiky*. Bratislava.
- Teplická, K. (2008). Moderné trendy v manažérskom účtovníctve. (pp. 880-884). Košice: Ústav podnikania a manažmentu, TU F BERG Košice.
- The Commission of European Communities. (2008, November 3). Commission regulation (EC) No 1126/2008 . *Official Journal of the European Union*. Brusel.
- The European Parliament and the Council of European Union. (2014, April 16). Directive 2014/55/EU of European Parliament and of the Council. *Official Journal of the European Union*, 57.
- Tumpach, M. (2008). *Manažérske a nákladové účtovníctvo*. Bratislava: Wolters Kluwer (Iura Edition).
- Vaňo, B. (2019). Demografické výzvy na slovensku na najbližšie desaťročia. *Slovenská štatistika a demografia*, 29(2), 5-13.
- Vlčko, J., & Meluchová, J. (2021). Tax influenced accounting. *The 9th International Scientific Conference IFRS: Global Rules and Local Use – Beyond the Numbers* (pp. 26-34). Anglo-American University, Prague, 2021.
- Wimmer, G., & Wimmerová, S. (2007). *Teória pravdepodobnosti*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre.

The impact of the application of the prudence principle on financial statements prepared according to Slovak accounting legislation

Martina Podmanická

University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic
E-mail: martina.podmanicka@euba.sk

Abstract: *The prudence principle belongs to generally accepted accounting principles. The application of the prudence principle in accounting has an impact on the identification, measurement and recognition of the elements of financial statements (assets, liabilities, equity, income, expenses) as well as off-balance sheet assets and off-balance sheet liabilities. The prudence principle is universally applicable. It is applied in the accounting systems of practically all countries as well as in the international accounting regulations to a different extent and in different intensity. The paper clarifies the impact of the application of the prudence principle on financial statements prepared according to Slovak accounting legislation.*

Keywords: *prudence principle, amortization, depreciation, impairment of assets, provisions*

JEL codes: M40, M41

1 Úvod

Uplatňovanie zásady opatrnosti v účtovníctve vyplýva z potreby podnikateľa byť pri realizácii svojej podnikateľskej činnosti opatrný, nakoľko podnikateľ neustále svoju činnosť vykonáva v podmienkach značnej neistoty v budúcnosti a z nej plynúcich rizík, ktoré je potrebné premietnuť i do účtovníctva a zvlášť účtovnej závierky. Opatrný podnikateľ sa zároveň nepovažuje za bohatšieho ako v skutočnosti je, v prípade pochybností sa považuje skôr za chudobnejšieho. Z uvedeného vyplýva, že v účtovnej závierke musia byť premietnuté nielen straty, ktoré reálne vznikli, ale aj všetky predpokladané straty a predpokladané riziká. Naproti tomu očakávané, ale neisté výnosy (zisky) sa neúčtujú, a teda v účtovnej závierke nevykazujú, pokiaľ sa nevyžaduje opak. Účtujú a vykazujú sa len vtedy, keď sú skutočne realizované. Tento prístup sa označuje ako realizačný princíp. Z uvedeného je zrejmé, že v dôsledku uplatňovania zásady opatrnosti sa inak posudzujú nerealizované zisky (neúčtujú a nevykazujú sa) a inak sa posudzujú nerealizované straty (účtujú sa a vykazujú sa). Tento princíp sa volá imparitný princíp. (Šlosárová a kol., 2011) Pri zásade opatrnosti sa uplatňuje aj princíp nižšej ceny, podľa ktorého sa majetok vykáže v súvahe v ocenení nižšou cenou, čím sa umožní vykázať nerealizované straty a nevykázať nerealizované zisky. Zásada opatrnosti okrem realizačného princípu, imparitného princípu a princípu nižšej ceny zahŕňa v sebe i princíp osvetľovania hodnoty, ktorý znamená, že v určitých prípadoch nie sú rozhodujúce informácie k závierkovému dňu, ale ku dňu zostavenia účtovnej závierky. (Farkaš, 2020) Slovenská účtovná legislatíva pojmy realizačný princíp, imparitný princíp, princíp nižšej ceny ani princíp osvetľovania hodnoty nepoužíva.

Zásada opatrnosti zároveň znamená taký prístup účtovnej jednotky k odhadom vykonávaným v neistých podmienkach, pri ktorom sa majetok a výnosy nenadhodnocujú a záväzky a náklady nepodhodnocujú. Opatrnosť v účtovníctve má zabrániť tomu, aby sa riziká a straty prenášali do budúcnosti. (Šlosárová et al., 2011) Zásada opatrnosti má kľúčový význam pri úprave historickej ceny na účtovnú hodnotu, nakoľko pri oceňovaní majetku a záväzkov sa ako základná zásada aplikuje zásada oceňovania v historických cenách. Pri uplatňovaní zásady opatrnosti sa upravuje ocenenie majetku smerom nadol a ocenenie záväzkov smerom nahor. (Šlosárová and Blahušíaková, 2017)

Význam zásady opatrnosti pre informácie prezentované v účtovnej závierke je preto nesporný. Všeobecná platnosť zásady opatrnosti znamená nielen jej povinné

uplatňovanie pri vedení účtovníctva a zostavovaní účtovnej závierky zo strany jej zostavovateľov, ale aj oprávnené očakávania zo strany znalých používateľov informácií, že účtovná závierka je zostavená v súlade s touto zásadou. (Škoda, 2005)

Cieľom príspevku je na základe ustanovení slovenskej účtovnej legislatívy objasniť, akým spôsobom uplatňovanie zásady opatrnosti ovplyvňuje jednotlivé súčasti účtovnej závierky.

2 Metodológia a dáta

V rámci slovenskej účtovnej legislatívy je zásada opatrnosti rozpracovaná najmä v definíciách základných pojmov, v ustanoveniach o oceňovaní, odpisoch, opravných položkách a rezervách. Objektom skúmania sú predovšetkým menované oblasti účtovníctva, nakoľko tu je vplyv zásady opatrnosti na súčasti účtovnej závierky výrazný.

Príspevok prezentuje a objasňuje uvedenú problematiku v súlade s tým, ako je riešená v knižných publikáciách, v článkoch publikovaných v odborných časopisoch, no najmä v platnej právnej úprave účtovníctva v súčasnosti, predovšetkým v súlade so zákonom č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“), s opatrením MF SR č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov (ďalej len „postupy účtovania“), s opatrením MF SR č. MF/23377/2014-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o individuálnej účtovnej závierke a rozsahu údajov určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre veľké účtovné jednotky a subjekty verejného záujmu v znení neskorších predpisov (ďalej len „opatrenie o zostavení účtovnej závierky pre veľké účtovné jednotky a subjekty verejného záujmu“). Zdroje, z ktorých sme získali údaje pre spracovanie príspevku, uvádzame v časti Literárne zdroje a iné odkazy.

Pri spracovaní príspevku sme postupovali od vymedzenia všeobecnej podstaty zásady opatrnosti cez konkrétne legislatívne požiadavky na nástroje zabezpečujúce aplikáciu zásady opatrnosti v jednotlivých súčastiach účtovnej závierky. Primárnou výskumnou metódou pri spracovaní príspevku bola metóda analýzy príslušných legislatívnych ustanovení a následne metóda dedukcie, ktorú sme použili pri vyvodzovaní dosahu daných ustanovení na jednotlivé súčasti účtovnej závierky. Rozsah problematiky nám neumožňuje problematiku riešiť vo všetkých jej aspektoch a súvislostiach, ale iba výberovým spôsobom.

3 Výsledky a diskusia

3. 1 Vplyv uplatňovania zásady opatrnosti na súvahu a výkaz ziskov a strát

Zásada opatrnosti je vyjadrená už v definíciách základných pojmov zapracovaných v zákone o účtovníctve, na základe ktorých identifikujeme skutočnosti, ktoré sú predmetom účtovníctva. Účtovná jednotka musí rozpoznať a zistiť, či daná skutočnosť spĺňa definíciu majetku, záväzku, nákladu a výnosu, aby o nej mohla účtovať a vykázať ju v účtovnej závierke. V definíciách majetku a záväzkov existuje istá asymetria, keď pri majetku sa vyžaduje „takmer isté“ zvýšenie ekonomických úžitkov v budúcnosti a pri záväzkoch sa vyžaduje len „pravdepodobné“ zníženie ekonomických úžitkov v budúcnosti, čo zodpovedá predstave opatrného podnikateľa, ktorý sa nebude prezentovať bohatší ako je. Požiadavka „takmer isté“ je prísnejšia ako požiadavka „pravdepodobné“, preto zásada opatrnosti nemá vplyv len na ocenenie majetku a záväzkov, ale i na rozsah položiek zahrňovaných do účtovnej závierky.

Vo všeobecnosti je zásada opatrnosti založená na subjektívnom posúdení niektorých skutočností účtovnou jednotkou. Základom takéhoto posúdenia musia byť však objektívne a overiteľné fakty. Účtovná legislatíva nestanovuje presnú výšku opravných položiek, odpisov či rezerv. (Farkaš, 2020) Objektívnymi a overiteľnými faktami pre tvorbu odhadu opravnej položky k majetku sú externé a interné faktory majúce vplyv na

zníženie hodnoty majetku. Za odhadom výšky odpisov dlhodobého majetku je objektívny a overiteľný fakt spotreby ekonomických úžitkov z opotrebovaného dlhodobého majetku. A objektívnou a overiteľnou príčinou tvorby odhadu rezerv je povinnosť vyplývajúca zo všeobecne záväzných právnych predpisov, z uzavretých zmlúv s inými právnickými alebo fyzickými osobami či povinnosti vyplývajúce z dobrovoľného rozhodnutia účtovnej jednotky. Práve z dôvodu uplatnenia subjektívneho odhadu pri týchto položkách patria opravné položky, odpisy i rezervy k najdôležitejším nástrojom bilančnej politiky. Keďže všetky tieto položky majú vplyv nielen na ocenenie výšky majetku i záväzkov v súvahe, a teda i na výšku vlastného imania v súvahe, ale i na výšku výsledku hospodárenia, je dôležité, aby vedenie účtovnej jednotky vedome nenadhodnocovalo ani nepodhodnocovalo výšku opravných položiek, odpisov alebo rezerv. Dôsledné uplatňovanie zásady opatrnosti má za následok vykazovanie majetku a výnosov v čo najnižšej výške a naopak vykazovanie záväzkov a nákladov v čo najvyššej výške. Takáto prezentácia jednotlivých zložiek účtovných výkazov vyhovuje predovšetkým záujmom samotnej účtovnej jednotky a tiež jej veriteľom, ktorí majú záujem o vykazovanie nižšieho ocenenia majetku a vyššieho ocenenia záväzkov a menej vyhovuje ostatným používateľom informácií vrátane existujúcich vlastníkov účtovnej jednotky, ktorí majú záujem o vykazovanie čo najvyššej výšky výsledku hospodárenia. Vedenie účtovnej jednotky si preto musí uvedomiť, že je nutné vždy uplatniť taký účtovný odhad vybraných položiek, ktorý zabezpečí, že účtovná závierka poskytne verný a pravdivý obraz o finančnej situácii i finančnej výkonnosti účtovnej jednotky. (Egan and Xu, 2020) Vo všeobecnosti platí, že odhady pri zostavovaní účtovnej závierky zohrávajú významnú úlohu, neznižujú spoľahlivosť a vierohodnosť účtovnej závierky. Nie je pritom dôležité, či sa neskôr ukáže, že odhad bol nesprávny. Podľa právnej úpravy sa úprava odhadu ani nepovažuje za chybu. Odlíšiť chybu od úpravy odhadu je dôležité z dôvodu ich odlišného účtovania a odlišného vplyvu na výsledok hospodárenia bežného účtovného obdobia.

V prípade poklesu cien majetku zásada opatrnosti zabezpečí verný a pravdivý obraz o finančnej situácii a výkonnosti účtovnej jednotky. Avšak v prípade nárastu cien majetku, v dôsledku uplatňovania realizačného princípu, dochádza k nevykázaniu nerealizovaných ziskov a tým k tvorbe tichých rezerv. Následkom aplikovania realizačného princípu je, že zisky z vlastnenia majetku, pri ktorom v priebehu účtovného obdobia došlo k nárastu cien, sa nevykazujú v účtovnom období, v ktorom vznikli, ale až v období realizácie daného majetku. Na druhej strane platí, že v bežnom účtovnom období je možné vykázať zisky z vlastnenia (držby) majetku, ktoré vznikli v predchádzajúcich účtovných obdobiach, ale realizované boli až v bežnom účtovnom období. Z uvedeného vidíme, že v situácii výrazného rastu cien majetku sa zásada opatrnosti dostáva do rozporu so zásadou verného a pravdivého obrazu. Z dôvodu minimalizácie tohto rozporu sa vybrané druhy majetku a záväzkov podľa slovenskej účtovnej legislatívy oceňujú ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka reálnou hodnotou, čím sa čiastočne koriguje nedostatok dôsledného uplatňovania zásady oceňovania v historických cenách, ktorým je, že v prípade nárastu cien majetku sa neberie do úvahy vplyv zmien cien a zmena kúpnej sily peňazí. Pri ocenení majetku a záväzkov reálnou hodnotou ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, ide o ich precenenie, pričom prvotné ocenenie sa môže zvýšiť alebo znížiť, na rozdiel od uplatnenia zásady opatrnosti, kedy sa ocenenie majetku môže upravovať len smerom nadol a to pomocou opravných položiek. Spätné zvýšenie ocenenia je možné len do výšky pôvodného ocenenia. (Šlosárová a kol., 2011) Následné ocenenie reálnou hodnotou sa vo všeobecnosti uplatní pri tom majetku, pri ktorom existuje aktívny trh, a teda je možné reálnu hodnotu objektívne získať, pričom reálna hodnota umožňuje spoľahlivé ocenenie bez ohľadu na jej výšku. K porušeniu realizačného princípu a tým i k porušeniu zásady opatrnosti dochádza i v prípade účtovania kurzových ziskov, ktoré ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka ešte neboli realizované, a teda nie sú ešte príjmom. Je tu však potrebné rozlišovať, či tieto kurzové rozdiely účtujeme s vplyvom na výsledok hospodárenia alebo bez vplyvu na výsledok hospodárenia.

Zásada opatrnosti sa aplikuje predovšetkým pri zásobách, dlhodobom hmotnom a nehmotnom majetku, pohľadávkach, dlhodobom finančnom majetku, ktorým sú akcie a

podíely na základnom imaní v obchodných spoločnostiach, pre ktoré je účtovná jednotka materskou účtovnou jednotkou alebo v ktorých má účtovná jednotka podielovú účasť a určitých druhoch krátkodobého finančného majetku. Vychádza sa pritom z predpokladu, že pri majetku existuje riziko, že suma investovaná na obstaranie majetku sa do účtovnej jednotky nevráti. Riziko návratnosti je vyjadrené vo formulácii opravných položiek. Majetok sa vykáže v súvahe v ocenení nižšou cenou, čím sa umožní vykázat nerealizované straty. Základom pre vyčíslenie opravnej položky k zásobám je čistá realizačná hodnota, pri tvorbe opravnej položky k dlhodobému majetku sa zohľadňuje buď predpokladaná predajná cena znížená o náklady na predaj alebo predpokladaná hodnota ďalšieho využitia tohto majetku účtovnou jednotkou a to podľa toho, ktorá je vyššia. Opravná položka k dlhodobej pohľadávke a dlhodobému finančnému majetku, ktorým sú pôžičky, ak je zostatková doba splatnosti tejto pohľadávky alebo pôžičky dlhšia ako jeden rok, upravuje hodnotu tejto pohľadávky alebo pôžičky na jej súčasnú hodnotu, napr. metódou efektívnej úrokovej miery.

Dôležité je i uplatnenie zásady opatrnosti v oblasti záväzkov, predovšetkým tých, ktoré majú neisté časové vymedzenie alebo výšku, t. j. nespĺňajú definíciu záväzku v plnom rozsahu. Ich účtovanie a vykazovanie je však dôležité z hľadiska úplnosti účtovníctva ako aj správneho vyčíslenia výsledku hospodárenia, nakoľko rezervy predstavujú existujúcu povinnosť účtovnej jednotky, a preto v budúcnosti znížia ekonomické úžitky účtovnej jednotky.

V dôsledku aplikovania princípu osvetľovania hodnoty, ktorý je súčasťou zásady opatrnosti, účtovná jednotka ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, účtuje tzv. upravujúce závierkové účtovné prípady, ktorých vplyv sa musí vykázat v súvahe a vo výkaze ziskov a strát. Účtovná jednotka musí buď upraviť pôvodne zaúčtované účtovné prípady alebo zaúčtovať nové skutočnosti.

3. 2 Vplyv uplatňovania zásady opatrnosti na poznámky

Poznámky najmä pre svoj vysvetľujúci charakter majú význam pri objasňovaní položiek súvahy a výkazu ziskov a strát, pri informovaní o použitých účtovných zásadách a účtovných metódach i skutočnostiach, ktoré sa ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka nevykazujú v ostatných súčiastiach účtovnej závierky, ale ich dôsledky významným spôsobom menia pohľad na finančnú situáciu účtovnej jednotky.

Intenzita akou zásada opatrnosti ovplyvňuje obsahovú náplň poznámok závisí od toho, či ide o poznámky mikro alebo malej či veľkej účtovnej jednotky, resp. subjektu verejného záujmu. Prirodzene informácie, ktoré majú byť zverejnené v poznámkach veľkých účtovných jednotiek a subjektov verejného záujmu sú najpodrobnejšie, preto sa budeme zaoberať práve nimi.

Vo vzťahu k aplikácii zásady opatrnosti sa v poznámkach uvádzajú informácie najmä o určení odhadu zníženia hodnoty majetku a následnej tvorbe opravných položiek k majetku; o stanovení odhadu ocenenia rezerv; o úprave výšky opravnej položky a rezerv v prípade získania nových skutočností; o určení reálnej hodnoty finančných nástrojov alebo majetku, ktorý nie je finančným nástrojom; o tvorbe odpisového plánu vrátane predpokladanej doby odpisovania, sadzieb odpisovania a odpisových metód, ktoré vyplývajú z predpokladaného priebehu opotrebenia majetku; informácie o výpočte odloženej daňovej pohľadávky (Farkaš, 2013); o aktivácii nákladov na vývoj; informácie o záväzkoch zabezpečených záložným právom a tiež o majetku, na ktorý bolo zriadené záložné právo ako i ďalšie informácie.

Rovnako by účtovná jednotka mala používateľom v poznámkach poskytnúť informácie o tichých rezervách, pokiaľ sú významné. Tiché rezervy sú nevyhnutným dôsledkom aplikácie zásady opatrnosti. Tiché rezervy vzniknuté v bežnom účtovnom období umožňujú v nasledujúcich účtovných obdobiach vykázat nižšie náklady a tak umelo zlepšiť nielen výsledok hospodárenia, ale aj ukazovatele rentability. Tiché rezervy tak napomáhajú k efektívnemu presúvaniu výsledku hospodárenia medzi účtovnými obdobiami.

So zásadou opatrnosti veľmi úzko súvisí vykazovanie tzv. iných aktív a iných pasív v poznámkach. Iné aktíva a iné pasíva nespĺňajú definíciu majetku a záväzkov, nevykazujú sa preto v súvahe a nie sú ani súčasťou vlastného imania, informácie o nich sú však významné pre posúdenie finančnej situácie účtovnej jednotky. Vykazovanie informácií o iných aktívach a iných pasívach vychádza tiež z povinnosti, aby účtovná závierka poskytovala verný a pravdivý obraz ako aj z predpokladu nepretržitého pokračovania v činnosti účtovnej jednotky. Vo všeobecnosti môžeme skonštatovať, že informácie vykazované v účtovnej závierke sú podriadené vernému a pravdivému obrazu o skutočnostiach, ktoré sú predmetom účtovníctva. Z opatrenia o zostavení účtovnej závierky pre veľké účtovné jednotky a subjekty verejného záujmu vyplýva, že inými aktívami a inými pasívami sa rozumejú podmienený majetok, podmienené záväzky, ostatné finančné povinnosti a skutočnosti sledované na podsúvahových účtoch.

Pri podmienenom majetku (napr. pri právach zo servisných zmlúv, poisťných zmlúv, koncesionárskych zmlúv, licenčných zmlúv) a podmienených záväzkoch (napr. zo súdnych rozhodnutí, z poskytnutých záruk, zo všeobecne záväzných právnych predpisov) sa vyžaduje uviesť aj ich hodnota, t. j. suma, o ktorú ide, a to vrátane súvisiacich nákladov. Posúdenie či ide o majetok alebo o podmienený majetok alebo o záväzky alebo podmienené záväzky patrí k najťažším vôbec. Zo strany vedenia účtovnej jednotky je to jedna z oblastí, kde sa vyžaduje úsudok. (Farkaš, 2020) Z hľadiska zásady opatrnosti je dôležitejšie vykazovať podmienené záväzky než podmienené aktíva.

Od podmienených záväzkov je potrebné odlišiť ostatné finančné povinnosti (napr. povinnosti vyplývajúce z operatívneho lízingu, zákonné alebo zmluvné povinnosti odobrať isté množstvo produktu, uskutočniť investície a veľké opravy), pretože sú to dve samostatné a svojím charakterom rozdielne skupiny záväzkov. Tieto povinnosti musia ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka už existovať, t. j. zmluvy musia byť už uzatvorené, neuvádzajú sa tu teda také povinnosti, o ktorých účtovná jednotka len uvažuje. (Farkaš, 2019) Vzhľadom na zásadu významnosti je účtovná jednotka povinná uvádzať v poznámkach ostatné finančné povinnosti len vtedy, ak ide o významné položky. Vykazovaním informácií o ostatných finančných povinnostiach používateľa dostanú informáciu o výdavkoch, ku ktorým sa účtovná jednotka zaviazala v budúcnosti.

Čo sa týka skutočností sledovaných na podsúvahových účtoch (napr. prenájatý majetok, majetok prijatý do úschovy, zmenky na inkaso použité na úhradu do doby ich splatnosti) treba si uvedomiť, že sú to skutočnosti, o ktorých sa neúčtuje v účtovných knihách, ale ktorých znalosť je podstatná na posúdenie majetkoprávnej situácie účtovnej jednotky a jej ekonomických zdrojov, ktoré možno využiť. Vzhľadom na zásadu významnosti je účtovná jednotka povinná uvádzať v poznámkach len informácie o významných položkách.

V účtovnej závierke, a platí to aj pre poznámky, sa uvádzajú informácie, o ktorých sa účtovná jednotka dozvedela do dňa zostavenia individuálnej účtovnej závierky. Uplatňuje sa tým jeden z najdôležitejších princípov bilancovania – princíp osvetľovania hodnoty. Osobitný význam má najmä z hľadiska dosiahnutia verného a pravdivého obrazu o skutočnostiach, ktoré sú predmetom účtovníctva. V období medzi dňom, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka a dňom jej skutočného zostavenia účtovná jednotka získava dva typy informácií, a to informácie, ktoré osvetľujú skutočnosti, ktoré nastali do dňa, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka (tieto skutočnosti sa v účtovnej závierke za uplynulé účtovné obdobie musia zohľadniť, ide o tzv. upravujúce závierkové účtovné prípady) a informácie o skutočnostiach, ktoré nastali v čase odo dňa, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka do dňa jej skutočného zostavenia (v účtovnej závierke za uplynulé účtovné obdobie sa nesmú zohľadniť, lebo nastali až v novom účtovnom období). Skutočnosti druhého typu sa z hľadiska vzťahu k účtovnej závierke musia rozčleniť na významné a nevýznamné. V dôsledku uplatnenia princípu osvetľovania hodnoty účtovná jednotka potom uvedie v poznámkach informácie o charaktere a finančnom vplyve významných udalostí, ktoré nastali po dni, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka do dňa jej zostavenia, a ktoré nie sú zohľadnené v súvahe alebo vo výkaze ziskov a strát; vo vzťahu k zásade opatrnosti sú to informácie napr.

o mimoriadnych udalostiach, ak majú vplyv na hospodárenie účtovnej jednotky a môžu ohroziť nepretržité pokračovanie v činnosti podniku; o poklese trhovej ceny finančného majetku; o nepriaznivom vývoji kurzov cudzej meny v prípade záväzkov v cudzej mene.

Záver

Vedenie účtovnej jednotky by v súvislosti s aplikáciou zásady opatrnosti vždy malo uplatniť taký účtovný odhad, ktorý zabezpečí, že účtovná závierka poskytne verný a pravdivý obraz o skutočnostiach, ktoré sú predmetom účtovníctva a o finančnej situácii i finančnej výkonnosti účtovnej jednotky. V opačnom prípade účtovná závierka poskytne skreslené informácie, a preto nie je vhodná pre prijímanie dôležitých rozhodnutí zo strany používateľov informácií vo vzťahu k účtovnej jednotke. Pokiaľ z hocakého aspektu absentuje uplatnenie zásady opatrnosti, používateľ má právo poznať dôvody i finančné dôsledky neuplatnenia tejto zásady. Ešte i dnes, v čase, keď zásada opatrnosti je plne akceptovaná a v metodike účtovníctva ukotvená, sa stretávame s nedostatočným uplatňovaním tejto zásady v praxi účtovných jednotiek. Účtovné jednotky podceňujú tvorbu opravných položiek, rezerv, ale i účtovných odpisov v správnej výške, resp. ich účtovanie nie je konzistentné a javí sa ako účelové. Vo významnej miere je tento prístup daný i tým, že daňová legislatíva zásadu opatrnosti neakceptuje, uznáva len časť položiek, ktoré sú prejavom zásady opatrnosti. Riziko subjektivismu a nepresnosti spojené s odhadom uvedených položiek by nemalo byť prekážkou daňovej uznateľnosti nákladov, ktoré sú s tvorbou týchto položiek spojené. Na elimináciu tohto rizika spojeného so subjektivismom a nepresnosťou je potrebné vypracovanie kvalitných vnútorných predpisov pre opravné položky, rezervy, vyčíslenie reálnej hodnoty, ktoré sú jednak významným prvkom vnútorného kontrolného systému, a ktoré sú pri daňovej kontrole vnímané ako jeden z najsilnejších a najúčinnjších dôkazov. Nazdávame sa, že existujúca previazanosť medzi účtovnou a daňovou legislatívou bráni dôslednému uplatňovaniu zásady opatrnosti v účtovníctve, čo je škoda, nakoľko účtovná závierka, v ktorej je uplatnená zásada opatrnosti, verne a pravdivo prezentuje skutočnosti, ktoré sú predmetom účtovníctva s dôrazom na nepretržité pokračovanie v činnosti účtovnej jednotky v podmienkach neistoty a rizika, ktoré so sebou podnikateľská činnosť prináša. Uplatnenie zásady opatrnosti totiž zabraňuje vykázaniu vyššieho zisku a jeho prípadnému rozdeleniu, čím prispieva k ochrane nielen veriteľov, ale aj vlastníkov účtovnej jednotky a zabezpečuje nepretržité pokračovanie v činnosti.

Literárne zdroje a iné odkazy

- Egan, M., Xu, W.Y. (2020). The true and fair view: exploring how managers, directors and auditors engage in practice. *ACCOUNTING FORUM*, vol.44, issue 4, pp. 398-420.
- Farkaš, R. (2013). *Odložené dane v individuálnej a konsolidovanej účtovnej závierke*. 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: Iura Edition.
- Farkaš, R. (2019). *Poznámky účtovnej závierky pre veľké účtovné jednotky a subjekty verejného záujmu v praxi*. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer.
- Farkaš, R. (2020). *Účtovná závierka obchodných spoločností*. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer.
- Opatrenie MF SR č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov.
- Opatrenie MF SR č. MF/23377/2014-74, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o individuálnej účtovnej závierke a rozsahu údajov určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre veľké účtovné jednotky a subjekty verejného záujmu, v znení neskorších predpisov.
- Škoda, M. (2005). Je alebo nie je zásada opatrnosti v rozpore s realizačným princípom? *Dane a účtovníctvo v praxi*, 2005(8): pp. 89-92.
- Šlosárová, A. a kol. (2011). *Účtovníctvo*. 1. vydanie. Bratislava: Iura Edition.
- Šlosárová, A., Blahušiaková, M. (2017). *Analýza účtovnej závierky*. 1. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer.

Zákon č. 431/2002 Z. z. o účetnictví v znění neskorších predpisov.

An overview of EU regulation on ESG reporting

Renáta Stanley

University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accountancy and Auditing,
Dolnozemská cesta 1, 852 35 Bratislava 5, Slovak Republic
E-mail: renata.stanley@euba.sk

Abstract: *The impacts of climate change are being felt physically, not only as individuals but also in the context of increasing regulation reporting on its sustainability practices to businesses. Within the EU, regulation is taking place through a number of directives and standards. This article aims to provide an overview of European regulation in the area of ESG reporting.*

Keywords: *sustainability, EU, ESG reporting, ESRS*

JEL codes: *Q52, M480*

1 Úvod

Dôsledky klimatických zmien sú globálnou výzvou všetkých národov sveta, podnikateľských subjektov i jednotlivcov. Nie je však mnoho podnikov, ktoré sa orientujú vo všetkých nových a veľmi rýchlo sa zavádzajúcich pravidlách súvisiacich so zabezpečením a vykazovaním trvalej udržateľnosti. Pre vedenie podniku je preto dôležité ovládať nové pribúdajúce povinnosti v oblasti ESG.

ESG (environmental, social, and governance) predstavujú environmentálne, sociálne a riadiace kritériá, ktoré sa stali súborom noriem pre trvalo udržateľné aktivity spoločností. Skratka ESG je posledné dve desaťročia veľmi využívaným pojmom v súvislosti so zabezpečením trvalej udržateľnosti našej planéty, hoci pôvod ESG siaha už do 60. rokov minulého storočia.

V súčasnosti s viac ako 2 400 ESG predpismi (Bernoville, 2024) po celom svete je evidentné, že aj vykazovanie správ o dodržiavaní postupov na zabezpečenie trvalej udržateľnosti sa stáva dôležitou súčasťou v rozhodovacích procesoch vedenia spoločností. Európska únia nadviazala na globálne ciele programu OSN 2030 a postupne zavádza komplexné nariadenia ESG, ktoré majú dôsledky pre podniky pôsobiace v rámci jej jurisdikcie. Pre spoločnosti v rámci konkurenčného prostredia nejde len o dodržiavanie týchto nariadení, ale o zmenu postoja pri riadení podniku a získanie si vedúceho postavenia v oblasti udržateľnosti a zosúladenie s očakávaniami investorov aj spotrebiteľov. Na to, aby podniky dosiahli tieto ciele musia poznať množstvo predpisov a nariadení nielen na úrovni národnej legislatívy ale i v rámci regulácie EU.

Cieľom tohto príspevku je preto poskytnúť ucelený prehľad ESG regulácie v rámci krajín EU a povinnosti, ktoré z regulácie vyplývajú pre podnikateľské subjekty.

2 Metodológia a data

Predmetom skúmania je legislatívny rámec vykazovania ESG v rámci EÚ. Na získanie údajov boli použité smernice a nariadenia EÚ, webové stránky z oblasti legislatívy EÚ, najmä z Corporate sustainability reporting (2024), EFRAG (2022), EC (2023), články a ďalšie dostupné domáce a zahraničné zdroje súvisiace s témou ESG vykazovania. Zdroje pre účely tohto článku som okrem európskych usmernení a legislatívy čerpanej z SFDR (2019), NFRD (2014), CSRD (2022) a ESRS (2023) získala z článkov venovaných téme udržateľnosti v rámci SR v Pakšiovej a kol. (2018) a Pakšiová, R. (2017). Informácie k vykazovaniu podľa princípov ESG som čerpala najmä z článkov Zeytinoğlu, E. & Tumpach, M. (2023), Savva, C.S. et al. (2023).

Pri písaní tohto článku som použila niekoľko metód. Metódu výberu som použila na výber konkrétnych smerníc a nariadení týkajúcich sa vykazovania ESG. Metódu porovnávania som použila pri porovnávaní platných noriem, pri ich používaní a poukazovaní na rozdiely medzi nimi.

3 Výsledky a diskusia

Na základe parížskej dohody o zmene klímy si dala EÚ za cieľ podniknúť výrazné kroky k zabezpečeniu trvalej udržateľnosti prostredníctvom akčného plánu na financovanie udržateľného rastu i európskej zelenej dohody.

EU reagovala aj na potreby ESG vykazovania, kde sa zaviazala okrem iného na vypracovaní regulácie, ktorú majú následne členské štáty zapracovať do svojej legislatívy s cieľom podporiť ESG ciele pri vykazovaní udržateľných postupov spoločností.

Základná regulácia pre ESG vykazovanie je v rámci EU nasledovná:

1. Nariadenie o zverejňovaní informácií o udržateľnom financovaní (SFDR)
2. Nariadenie EÚ o taxonómii
3. Smernica o zverejňovaní nefinančných informácií (NFRD)
4. Smernica o podávaní správ o udržateľnosti podnikov (CSRD)
5. Európske štandardy podávania správ o udržateľnosti (ESRS)

3.1 Nariadenie o zverejňovaní informácií o udržateľnom financovaní (SFDR)

SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation) je nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/2088 z 27. novembra 2019 o zverejňovaní informácií o udržateľnosti v sektore finančných služieb.

Neustály vývoj požiadaviek na ESG vykazovanie však ovplyvnil aj SFDR reguláciu, ktorá od svojho vzniku z roku 2021 prešla už viacerými doplneniami. Môžeme ich rozdeliť do 3 fáz:

- Nariadenie (EÚ) 2019/2088 známe ako SFDR úroveň I – toto pôvodné nariadenie sa uplatňuje od marca 2021 a jeho cieľom je zlepšiť transparentnosť a štandardizáciu zverejňovania ESG pre finančné produkty a služby. Vyžaduje od účastníkov finančného trhu, aby poskytovali spoľahlivé a porovnateľné údaje ESG a tak pomáhali prijímať investorom informovanejšie investičné rozhodnutia. SFDR úroveň I stanovuje základné požiadavky na zverejňovanie, ale priamo nerozširuje všetky technické podrobnosti.
- Nariadenie (EÚ) 2022/1288 známe ako SFDR úroveň II môžeme označiť ako regulačné technické predpisy, ktoré nadobudli účinnosť v januári 2023 a dopĺňajú vzory na podávanie správ o udržateľnosti a podrobné technické údaje k vykazovaniu.
- Nariadenie (EÚ) 2023/363, kde nastali ďalšie zmeny SFDR úrovne II s účinnosťou od 20. februára 2023. Tieto zmeny umožňujú finančným subjektom zverejňovať a investorom identifikovať všetky environmentálne udržateľné činnosti súvisiace s fosílnym plynom a jadrovou energiou, do ktorých ich finančné produkty investujú.

3.2 Nariadenie EÚ o taxonómii

Taxonómia EÚ umožňuje finančným a nefinančným spoločnostiam spoločne vymedziť hospodárske činnosti, ktoré možno považovať za environmentálne udržateľné tým, že vytvára bezpečnosť pre investorov, chráni súkromných investorov pred environmentálne klamlivou reklamou, pomáha spoločnostiam stať sa šetrnejšími ku klíme a zmierňuje fragmentáciu trhu.

Nariadenie o taxonómii definuje 6 environmentálnych cieľov s podrobným objasnením 4 podmienok na to, aby bola ekonomická činnosť považovaná za environmentálne udržateľnú. Prehľadne sú tieto ciele a podmienky uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 1 Ciele a podmienky environmentálnej udržateľnosti podľa Taxonómie EÚ

Environmentálne ciele	Podmienky environmentálnej udržateľnosti
zmiernenie zmeny klímy	činnosť významne prispieva k plneniu jedného alebo viacerých environmentálnych cieľov
adaptácia na zmenu klímy	
udržateľné využívanie a ochrana vodných a morských zdrojov	výrazne nenarúša plnenie žiadneho zo zvyšných environmentálnych cieľov
prechod na obehové hospodárstvo	vykonáva sa v súlade s minimálnymi zárukami týkajúcimi sa ľudských práv a práv pri práci
prevencia a kontrola znečisťovania	
ochrana a obnova biodiverzity a ekosystémov	spĺňa technické kritériá preskúmania, ktoré stanovila Komisia v delegovaných nariadeniach

Zdroj: spracované podľa Vitálošová E. (2022)

Úlohou taxonómie je zjednodušiť, objasniť a zjednotiť postup oznamovania informácií pre spoločnosti. Jasné pravidlá by mali posilniť aj boj EÚ proti environmentálne zavádzajúcim vyhláseniam a takzvanému greenwashingu niektorých spoločností na trhu.

3.3 Smernica o zverejňovaní nefinančných informácií (NFRD)

V októbri 2014 EÚ schválila smernicu o nefinančnom výkazníctve 2014/95/EÚ (NFRD), ktorá od veľkých spoločností vyžaduje od roku 2018 (už za finančný rok 2017) vykazovanie kvalitatívnych a kvantitatívnych dostatočných nefinančných informácií o:

- ochrane životného prostredia,
- rešpektovaní ľudských práv,
- boji proti korupcii a úplatkárstvu,
- spoločenskej zodpovednosti a zaobchádzaní so zamestnancami a
- rozmanitosti v predstavenstvách spoločností

Usmernenie NFRD bolo prvým krokom snahy EÚ o udržateľné vykazovanie, ktoré však nemalo záväzný charakter. Povinnosť vykazovať udržateľné informácie prišlo s novou smernicou CSRD, ktorá je už záväzná pre vybrané spoločnosti uvedené ďalej v texte. Pri zverejňovaní nefinančných informácií podľa NFRD sa tieto veľké spoločnosti mohli rozhodnúť podľa akých smerníc budú postupovať pri ich vypracovaní, mohli dokonca využiť aj kombináciu národných, európskych či medzinárodných smerníc.

S postupným vývojom regulácie v oblasti poskytovania informácií o udržateľnosti sa však firmy budú musieť postupne riadiť normami schválenými EÚ, ktoré budú následne aplikované do národnej legislatívy členských krajín.

3.4 Smernica o podávaní správ o udržateľnosti podnikov (CSRD)

CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) predstavuje smernicu o podávaní správ o udržateľnosti podnikov pod číslom (EÚ) 2022/2464, ktorá nadobudla účinnosť v EÚ 5. januára 2023. Jej cieľom je posilniť a rozšíriť existujúci rozsah požiadaviek ESG na podávanie správ pre spoločnosti pôsobiace v EÚ. Upravuje predchádzajúcu smernicu o nefinančnom výkazníctve NFRD - rozširuje okruh spoločností o povinnosť zverejňovať informácie a zvyšuje požiadavky na obsah zverejňovania podľa štandardov ESRS, ktoré budú opísané v ďalšom texte.

CSRD zaviedla inovatívny prvok na posúdenie dvojitej významnosti pre spoločnosti. **Dvojitá významnosť** umožňuje podnikom hodnotiť a riadiť ich vplyvy na ľudí a životné prostredie, zároveň im pomáha pochopiť, ako sociálne a environmentálne otázky vplývajú na ich obchodnú činnosť.

CSRD sa vzťahuje na väčší počet spoločností a od roku 2028 sa bude týkať nielen spoločností so sídlom v EÚ, ale aj spoločností so sídlom mimo EÚ s dcérskou spoločnosťou v EÚ. Pravidlá sa budú postupne týkať týchto spoločností:

- od 1. januára 2024 pre spoločnosti, ktoré už sú povinné zverejňovať nefinančné informácie podľa NFRD,
- od 1. januára 2025 pre všetky veľké spoločnosti, ktoré spĺňajú aspoň dve z nasledujúcich troch kritérií (aspoň 250 zamestnancov, celková suma majetku najmenej 20 mil. EUR a čistý obrat najmenej 40 mil. EUR),
- od 1. januára 2026 malé a stredné podniky kótované na burze, malé a nekomplikované úverové inštitúcie a kaptívne poisťovne
- od 1. januára 2028 pre spoločnosti mimo EÚ, pokiaľ majú podstatné operácie v EÚ (obrat min. 150 mil. EUR v EÚ).

3.5 Európske štandardy podávania správ o udržateľnosti (ESRS)

Tvorba európskych štandardov podávania správ o udržateľnosti (ESRS) sa začala už v júni 2021 v súlade so smernicou CSRD. Dňa 31. júla 2023 Európska komisia (EK) prijala prvý súbor ESRS delegovaným nariadením KOMISIE (EÚ) 2023/2772 s účinnosťou od 1. januára 2024.

Tieto štandardy, ktoré vyvinula Európska poradná skupina pre finančné výkazníctvo (EFRAG), sú teraz záväzné pre všetky spoločnosti podliehajúce smernici CSRD.

Existujú 3 kategórie noriem ESRS:

1. prierezové normy,
2. tematické normy (environmentálne, sociálne a riadiace normy) a
3. normy špecifické pre jednotlivé odvetvia.

Prierezové normy a aktuálne normy sa vzťahujú na všetky podniky bez ohľadu na to, v ktorom odvetví alebo odvetviach podnik pôsobí. Existujú dve prierezové normy, ktoré poskytujú všeobecné koncepcie vykazovania a to ESRS 1 - Všeobecné požiadavky a ESRS 2 - Všeobecné zverejnenia. Normy špecifické pre daný sektor sa vzťahujú na všetky podniky v rámci odvetvia.

Conclusions

Implementácia cieľov ESG prostredníctvom týchto základných smerníc, noriem a štandardov v rámci EÚ je prirodzenou reakciou na rastúce potreby zabezpečenia udržateľnosti našej planéty, preto je dôležité venovať tejto téme náležitú pozornosť a rozvíjať naše znalosti v tejto oblasti.

References

Bernoville, T. (2024) *All 2024 ESG and non-financial reporting regulations in the EU*. Retrieved from: <https://plana.earth/academy/eu-esg-regulations>

Corporate sustainability reporting (2024). Retrieved from https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en

CSRD (2022). Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting. Eur-lex. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022L2464>

EC (2023). EU taxonomy for sustainable activities. European commission. Retrieved from https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

EFRAG (2022) EFRAG delivers the first set of draft ESRS to the European Commission. Retrieved from <https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=/sites/webpublishing/SiteAssets/EFRAG+Press+release+First+Set+of+draft+ESRS.pdf&AspxAutoDetectCookieSupport=1>

ESRS (2023) Commission Delegated Regulation (EU) 2023/2772 of 31 July 2023 supplementing Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council as regards sustainability reporting standards. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32023R2772>

European Union (2013). Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the council. Retrieved from <https://eurlex.europa.eu/eli/dir/2013/34/oj>.

Krambia-Kapardis, M., Stylianou, I., Savva, C.S. (2023). Ethical Leadership as a Prerequisite for Sustainable Development, Sustainable Finance, and ESG Reporting. In: Dion, M. (eds) Sustainable Finance and Financial Crime. Sustainable Finance. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-28752-7_6

NFRD (2014). Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups. Eur-lex. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0095&qid=1691753631362>

Pakšiová, R. (2017). Sustainability reporting in the Slovak republic. In P. Horvath, P. Judith (Ed.), Sustainability Reporting in Central and Eastern European Companies (p.143-155). Springer, Cham.

Pakšiová, R., Oriskóová, D., & Lovciová, K. (2018). Reporting of sustainable development of enterprises in Slovakia. New Trends in Process Control and Production Management, p.401– 406.

SFDR (2019). Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector. Eur-lex. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019R2088>

Zeytinoğlu, E. & Tumpach, M. (2023). Disclosure of Sustainability Information in Banks: The Case of Slovakia and Turkey. OPUS Journal of Society Research , 20 (51) , 43-55 . DOI: 10.26466/opusjsr.1153282

Models of consolidation procedures in a consolidated entity of non-financial institutions in case of changes of control

Zuzana Užíková¹, Zuzana Juhászová², Yuliia Serpeninova³

¹ University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovakia
E-mail: uzikova1@student.euba.sk

² University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovakia
E-mail: zuzana.juhaszova@euba.sk

³ University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing
Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, Slovakia
E-mail: yuliia.serpeninova@euba.sk

Abstract: Consolidation is a guaranteed tool for ascertaining the financial situation of companies as one fictitious entity. By analysing it, the user can find out various information that is often important to him. However, when creating consolidated financial statements, various problems and situations arise that need to be resolved. These solutions are not always simple, and we do not always know how to find a solution to them. Gradually, even in accounting practice, new problems arise, and therefore we will try to find solutions to some of them by research.

Keywords: consolidation, audit, accounting, control, subsidiary

JEL codes: M41

1 Introduction

We have always been inclined to this issue, because it is fascinating how everything fits together in accounting. The same applies to consolidation, where we mutually eliminate transactions between the parent and subsidiary accounting units. But it's not just about elimination.

The whole complex of solving this issue is interesting. In practice, one comes across interesting examples, and it is difficult to solve them sometimes. In general, when researching the literature regarding consolidation, we got the feeling that the issues, for example, in the case of a change of share or the loss of control of the parent accounting unit in a subsidiary accounting unit, are not fully processed. The problem is also to find a solution to the problem if the investment of the parent accounting unit in the associated company subsequently becomes a subsidiary accounting unit by purchasing a share. (Behn, 2020)

Of course, there is legislation - specifically international financial reporting standards. Unfortunately, this legislation does not always provide a completely clear solution to the problem. As we conclude from my research on this issue that we will not find too much literature on the market dealing with these events, it would be my pleasure to address this issue and perhaps create a publication that will be helpful. This research can therefore be a kind of supplement to the legislation - a standard. Of course, only as a recommendation or as a proposal to change / supplement the legislation. We would

transform the modification into real models that we may encounter in this issue. (Core, 2020)

The given model would present various situations that may arise in possible changes in the share, either upwards or downwards, as well as in the case of a complete loss of control. Accounting units or anyone who is interested in this issue would be able to solve various cases based on the created model, because with this research we will provide him with "instructions" on how to deal with such a problem. non-controlling interest, because even their valuation is not a fully researched issue.

Sometimes only a closer look at the legislation (in this case, the standards) and its analysis and reflection on specific cases will help.

We believe that the processing of this topic would be beneficial for the general professional public, since apart from the legislation, we can find very little literature, even not in the Slovak language. We will try to make the analysis of this topic useful, as well as elaborated and explained on different models.

2 Methodology and Data

In the research, our goal will be to solve the problem in the event of a change, such as reducing or increasing the control of the parent accounting unit in the subsidiary accounting unit. We will also focus on what procedure to choose in the event of a complete loss of the share. It will also be interesting to solve the problem of changing the status of the given accounting unit if the associated company becomes a subsidiary accounting unit by increasing the share.

We will solve how to proceed in these cases using model examples. In the model examples, we will use real financial statements of real companies to avoid unrealistic situations or numbers. Likewise, in addition to this procedure (model examples), we will also solve the given problem from another perspective.

We will create a questionnaire intended for accounting units that are subject to the obligation to prepare consolidated financial statements. The questionnaire will contain questions addressed to these accounting units regarding their opinion on the legislation. We will find out to what extent it is possible for them to really solve this problem due to the legal arrangement.

We will also ask what problems they encountered during their work and whether they knew how to solve them.

3 Results and Discussion

The starting point for understanding the issue of consolidation should be international financial reporting standards (hereinafter referred to as standards), specifically IFRS 10 – Consolidated Financial Statements. We can look at the financial statements, which are consolidated, as the financial statements of accounting units that are presented as one and that is fictitious. By creating consolidated financial statements, the financial statements of the parent accounting unit and its subsidiary accounting unit or several subsidiary accounting units are created as if they were one entity (accounting unit). (Cvečková, 2019)

Several consolidation operations are required to create consolidated financial statements. Capital consolidation should be the first. In such a case, the accounting value of the investment is eliminated, i.e. the share that the parent accounting unit acquired in the subsidiary accounting unit. (Krišková, 2021)

As everywhere in accounting, in this case, duplicity is necessary. Together with the investment, it is therefore necessary to eliminate the attributable value of the equity of the subsidiary accounting unit. From this point of view, it is quite logical, and everything fits together. The creation of this operation will ensure that the accounting units partially appear as one common fictitious entity. (Sangchan, 2020)

However, that is far from all. In addition to this elimination, it is necessary to calculate the non-controlling interests, if any, and thus eliminate the value of equity that does not belong to the parent accounting unit and report it as a non-controlling interest. IFRS 10 prescribes that non-controlling interests should be reported in equity, but separately from the equity attributable to the owners of the parent company. (Beck, 2022)

However, the question is how to value these non-controlling interests. That's where the problem arises because the standards prescribe choosing whether the entity will value the noncontrolling interest proportionately or at fair value. If they are valued proportionally, everything is fine and the value of the non-controlling shares in this case will be exactly the amount in which the subsidiary's equity is eliminated - that is, the amount of the part not owned by the parent accounting unit.

Then everything fits and no amount of non-controlling interests will remain uneliminated. However, if the accounting entity chooses to value non-controlling interests at fair value - it is necessary to determine this fair value in the first place. Even the idea of finding out this real value can be difficult. How to ensure that the real value is real? It is very unlikely (especially on the Slovak market) that we will find on the market a specific amount of the fair value of such a share in the right of this or that subsidiary accounting unit. So, it is very likely that it will not be quite realistic.

However, this is still not the only problem. The fair value of non-controlling interests is determined on the date of acquisition, i.e. on the day on which the parent accounting unit acquires control over the subsidiary accounting unit, or in the subsidiary accounting unit. However, capital consolidation is carried out for each year - it is repeated. (Dunn, 2011) The part owned by the parent accounting unit is repeated exactly as it was on the date of acquisition. However, non-controlling interests are eliminated based on, or rather, the new value of the equity at the end of the given year. So, shouldn't the fair value also change from year to year? Because - is it still real then? So, this value remains the same. Rather, it is the value from the date of acquisition, because if we always determined this value at the end of the year - then it would be realistic.

However, this is not the only problem with this fair value valuation of non-controlling interests. There is still a situation, or a situation may arise, that the fair value of non-controlling interests will be higher or lower than the part of the eliminated equity of the subsidiary accounting unit. Thus, goodwill or profit from a bargain purchase will arise from this difference.

However, is it relevant that in the consolidated financial statements the accounting unit shows, for example, goodwill, which is not entirely its own, because it belongs to noncontrolling interests? And in addition, the non-controlling interests themselves report this goodwill in their financial statements.

So, won't it be an asset reported twice? We will end up in a situation where, in the case of a lease, both the lessee and the lessor show the given leased property as their property. One and the same property. In addition to capital consolidation, it is also necessary to eliminate all mutual transactions. This means that if, for example, the parent accounting unit distributes the operating result for the subsidiary accounting unit, that is, it shows a liability due to the distribution of the operating result, it must mutually eliminate it with the receivable recorded by the subsidiary accounting unit due to the distribution of the operating result. (Fahad, 2022) It also eliminates the income of the subsidiary accounting unit due to the divided operating result mutually with the equity of the parent accounting unit, where this operating result is reported again. If the creator of the consolidated financial statements follows the simple rule of the fiction of the legal accounting unit, the entire consolidation, whether of capital, receivables and liabilities or the intermediate result and others, should succeed without problems. What needs to be considered during consolidation is the change in the accounting value of an asset or liability.

As soon as we change this value, whether of an asset or a liability, and if it differs from the tax base - it is necessary to calculate the deferred tax. It will not always be her creation, sometimes it can also be her demise, it depends on the specific example. If, for example, we were to consolidate an intermediate result where the parent accounting unit sold a long-term asset to a subsidiary accounting unit and the mother thus had this

intermediate result (profit or loss), which we must eliminate in the consolidation - we must realize that the value of the given long-term asset changes. In that case, there will be a difference in the valuation of the property, which is subject to deferred tax. It will gradually decrease with depreciation. However, it does not have to happen only during depreciation. In general, all costs and revenues related to such sold property will be eliminated as a mutual transaction between the parent and subsidiary accounting unit - in full. There are, of course, many such examples, and the creation or partial disappearance of deferred tax always depends on the specific case.

Consolidation when owning a share in a subsidiary accounting unit that does not change can therefore also be difficult at times. It is even more difficult if such a share change or disappears. It can even be a share acquired gradually. It can happen that the parent accounting unit owns only an associated company in which it owns a share of 22%.

However, if it buys another 40% of the associated company, it becomes a subsidiary accounting unit, because at the time of the purchase of the other 40%, the parent accounting unit owns more than 50% in the given company. Until now, however, the parent entity reported this share or investment as an investment in an associate, not a subsidiary, as it did not own more than 50% there. The question is what needs to be done now.

We have a share reported during the time of the associated company, and now of buying another additional share, we will have an additional investment, which is already, as it were, in a subsidiary accounting unit, since we now own more than 50% in the given accounting unit. Revalue this previously owned stake in an associate? Keep it at the given amount and just start reporting it together with the remaining purchased share as an investment in the subsidiary accounting unit? (Gluzova, 2015)

A. Krimpmann commented on this issue that, in view of the requirements of the standards, it would be appropriate to have previously existing relationships, i.e. relationships that existed even before the establishment of control of the parent accounting unit in the subsidiary accounting unit (in our case, an investment and thus a 22% share in the own assets) to be revalued at fair value. This fair value would be determined on the date of acquisition of control, and now of this revaluation to fair value, for example, the given investment in the previously associated company would be reclassified and reported as an investment in a subsidiary accounting unit (in Slovak accounting, this would be a transfer from account 062 to account 061).

It goes without saying that, like any real value, this too will be difficult to ascertain. How to report this change remains an unresolved situation - whether with an impact on the economic result or with an impact on other components of the comprehensive result. The answer may be that it is up to the accounting unit. If he reports it with an impact on the economic result, it is a bit easier. If she decided to report it with an impact on other components of the comprehensive result, it is more complicated, because such reporting is a kind of hybrid between valuation at acquisition price and valuation at fair value. change in the share (increase or decrease) of the parent accounting unit in the subsidiary accounting unit. Another interesting part of consolidation problems is the loss of control. It can happen for various reasons and the question is how to deal with this case. In various literature, we can find the term used for this issue -deconsolidation. Because that's basically what happens. (Bedford 2021)

The items that were previously consolidated now need to be deconsolidated. More literature can be found in English, and therefore much more than in Slovak. How do the standards inform what to do in case of loss of control? First, it is necessary to "remove" the assets and liabilities that belong to the former subsidiary accounting unit from the consolidated financial statements. Subsequently, it is an obligation to find all possible investments in the former subsidiary accounting unit or various debts from the bottom up or even from the top down and solve their elimination in accordance with the relevant standard that deals with this issue.

Finally, on the date of loss of control, the value of the investment in the subsidiary accounting unit is revalued to fair value in accordance with IFRS 9 and subsequently reported as an investment in an associated company or only as an investment if possible. As for noncontrolling interests - the accounting unit should also eliminate them and stop

reporting them on the day of loss of control. It is important to mention that deconsolidation is, of course, only carried out if the parent accounting unit has several subsidiary accounting units and the sale takes place in such a way that the parent accounting unit still controls at least one subsidiary accounting unit. If it were to sell all its subsidiary accounting units, the deconsolidation will not be carried out, because there is no longer any reason to deconsolidate or consolidate. (Farkaš, 2013)

If a profit or loss occurred during the revaluation of the investment to the fair value, the accounting unit reports it with an impact on the other components of the comprehensive income. It also applies that if the parent accounting unit reported changes in items - assets or liabilities related to the subsidiary accounting unit in other components of the comprehensive income - before the loss of control - it will report them on the same basis as would be required if the parent accounting unit had eliminated such assets or liabilities directly.

For this reason, even the profit or loss related to the assets or liabilities of the subsidiary accounting unit previously reported through other components of the comprehensive income will be reclassified to the economic result as a reclassification adjustment, if necessary.

Conclusions

Such a procedure sounds simple, but in real examples, its implementation will not be so simple. But we will look at that together when creating specific models. We will create these models based on the actual financial statements of real accounting units that have encountered such situations during their operations. In addition, we will have real numbers available that we can use for these models. The issue of deconsolidation and other problems when changing the share amount is very complex and rarely solved, so we believe that this research will be beneficial.

Acknowledgments

Project SAIA Action Slovakia - Austria 2023-05-15-003 „Enhancing long-term business value towards environmentally and socially sustainable economy “

References

Act of the National Council of the Slovak Republic No. 431/2002 Coll. on accounting as amended

International financial reporting standards

HVOŽDAROVÁ, Janka. – SAPARA, Ján. – UŽÍK, Ján. Konsolidovaná účtovná závierka. Druhé vydanie. Bratislava: Ekonóm, 2014. 295 s.

KRIMPMANN, Andreas. Principles of group accounting under IFRS. Prvé vydanie. John Wiley & Sons, 2015. 779 s.

FARKAŠ, Richard. Konsolidovaná účtovná závierka v Slovenskej republike. Prvé vydanie. Wolters Kluwer, 2013. 312 s.

Dunn, K (Dunn, Kimberly); Kohlbeck, M (Kohlbeck, Mark); Mayhew, BW (Mayhew, Brian W.) The Impact of the Big 4 Consolidation on Audit Market Share Equality. AUDITING-A JOURNAL OF PRACTICE & THEORY 2011. 73 s.

CVEČKOVÁ, Mária. Konsolidovaná účtovná závierka v podmienkach SR. Daňový a účtovný poradca podnikateľa. Žilina: Poradca podnikateľa, 2019, 24(2-3), 42-71. ISSN 1335-0897.

SANGCHAN, Pinprapa – JIANG, Haiyan – BHUIYAN, Md. Borhan Uddin. The decision usefulness of reported changes in fair values and fair value measurement-related

disclosure for debtholders: evidence from Australian real estate industry. In Accounting Research Journal, [online]. Yorkshire: Emerald Group Publishing LTD, 02.12.2020, roč. 33, č. 6, s. 729-747. ISSN 1030-9616. Retrieved from: <https://doi.org/10.1108/ARJ-11-2019-0222>

KRIŠKOVÁ, Petra. – UŽÍK, Ján. The Nature and Significance of Consolidation Procedures in the Event of the Loss of Control of the Parent Company over the Subsidiary. Účtovníctvo a audítorstvo v procese svetovej harmonizácie: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, 7.-9. septembra 2021, (Skalica, Slovensko). Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2021, , 73- 78. ISBN 978-80-225-4847-2. 11

BECK, Matthew J. – GLENDENING, Matthew – HOGAN, Chris. E. Financial Statement Disaggregation and Auditor Effort. In Auditing – a Journal of Practice & Theory [online]. Sarasota: Amer Accounting Assoc, 23.07.2022, roč. 41, č. 2, s. 27-55. ISSN 0278-0380. Retrieved from: <https://doi.org/10.2308/AJPT-19-019>

BEDFORD, Anna – BUGEJA, Martin – MA, Nelson. The impact of IFRS 10 on consolidated financial reporting. In Accounting and Finance [online]. Hoboken: Wiley, 26.03.2021, roč. 62, č. 1, s. 101-141. ISSN 0810-5391. Retrieved from: <https://doi.org/10.1111/acfi.12782>

CORE, John E. The real effects of financial reporting on pay and incentives. In Accounting and Business Research [online]. Abingon: Routledge Journals, 28.07.2020, roč. 50, č. 5, s. 448- 469. ISSN 0001-4788. Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/00014788.2020.1770931>

FAHAD, Nafiz – SCOTT, Tom. The Effect of Capitalising Operating Leases On Charities. In Australian Accounting Review [online]. Hoboken: Wiley, 03/2022, roč. 32, č. 1, s. 141-148. ISSN 1035-6908. Retrieved from: <https://doi.org/10.1111/auar.12356>

GLUZOVA, T. 2015. Consolidation Exemptions under IFRS. In 16TH ANNUAL CONFERENCE ON FINANCE AND ACCOUNTING, ACFA. Volume 25. PRAGUE, 2015. pp. 32-40. ISSN 2212-5671

BEHN, BK (BEHN, Bruce K.); LIONZO, A (LIONZO, Andrea); ROSSIGNOLI, F (ROSSIGNOLI, Francesca) The influence of management and auditors on consolidation decisions BUSINESS HORIZONS 2020. 22 s.

Changes in the VAT Act effective from 1.7.2024 and from 1.1.2025

Miroslava Vašeková

University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accountancy and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic
E-mail: miroslava.vasekova@euba.sk

Abstract: The article deals with on changes in the field of value added tax that were approved on 24 April 2024 and entered into force from 1 July 2024, and some will enter into force from 1 January 2025. The most significant changes include adjustment for the supply of goods and services at a reduced VAT rate for registered social enterprises from 1 July 2024, changes in the rules for registration as a VAT payer from 1 January 2025 for domestic and foreign taxable persons, special regulation for small businesses from 1 January 2025, modification of the procedure in case of delayed VAT registration from 1 January 2025, new rules for the delivery of goods - financial lease from 1 January 2025, reduction of the value of the document issued by the e-kasa cash register, the so-called filling machine. simplified invoice - reduction in value from 1 January 2025 from 1 600 eur to 400 eur, self-taxation when importing goods from 1 July.2025 and 1 January 2026 through a tax return (payment of tax and deduction of tax without the obligation to pay tax to the customs authority) and some other.

Keywords: value added tax, registration of VAT payers, self taxation

JEL codes: H23, K34

1 Úvod

V apríli 2024 boli prijaté zmeny zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), ktoré budú nadobúdať účinnosť postupne niektoré už od 1. júla 2024 a následne od 1. januára 2025. Novelý majú za cieľ implementovať do právnej úpravy Slovenskej republiky smernicu Rady EÚ 2020/285 z 18. februára 2020, ktorou bola upravená smernica 2006/112/ES o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty a nariadenie EÚ č. 904/2010, ktoré upravuje administratívnu spoluprácu a výmenu informácií za účelom sledovania postupov uplatňovania osobitnej úpravy pre malé podniky. Prijaté opatrenia majú zabezpečiť zníženie administratívnej záťaže malých podnikov ako aj zabezpečiť rovnaké pravidlá v oblasti DPH, ktoré sa týkajú oslobodenia výkonu ekonomickej činnosti nie len pre malé podniky usadené v danom členskom štáte, ale aj pre zdaniteľné osoby, ktoré v danom členskom štáte usadené nie sú. K ďalším významným zmenám patria úprava dodávok tovarov a služieb v zníženej sadzbe DPH pre registrované sociálne podniky, zmeny v pravidlách registrácie za platiteľa DPH od 1. januára 2025 pre tuzemské aj zahraničné zdaniteľné osoby, odpočítanie dane pri registrácii platiteľa a pri oneskorenej registrácii pre DPH, nové pravidlá pre dodanie tovaru obstaraného formou finančného prenájmu, zníženie hodnoty dokladu vystaveného registračnou pokladnicou (systém e-kasa) z 1600 eur na 400 eur, samozdanenie pri dovoze tovaru od 1. júla 2025 a 1. januára 2026 prostredníctvom daňového priznania, t. z. priznanie dane a odpočítanie dane bez povinnosti colnému orgánu daň zaplatiť.

2 Metodológia a údaje

Cieľom príspevku je rozbor zmien v pravidlách a podmienkach vo vybraných oblastiach dane z pridanej hodnoty, ktoré nadobudli účinnosť v roku 2024 a ešte nadobudnú

účinnosť v priebehu rokov 2025 a 2026. Pri spracovaní príspevku sme vychádzali z platnej legislatívy v oblasti dane z pridanej hodnoty v skúmaných obdobiach. Rozborom jednotlivých ustanovení novely zákona 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov v kontexte zmien smernice 2006/112/ES, ktoré boli pomocou novely implementované do právnej úpravy platnej v Slovenskej republike.

Primárnym zdrojom informácií, ktoré bolo potrebné preštudovať, bol zákon o dani z pridanej hodnoty a jeho novely. Pracovali sme aj s informáciami z odborných webov. Hlavnou výskumnou metódou, ktorú sme použili na dosiahnutie nášho cieľa, bola analýza. Pri sledovaní zmien v čase t. j. v nami zvolených obdobiach sme použili metódu porovnania.

3 Výsledky a diskusia

Dodávky tovarov a služieb v zníženej sadzbe DPH pre registrované sociálne podniky

S účinnosťou od 1. júla 2024 nadobudlo účinnosť ustanovenie zákona o DPH, na základe ktorého sú stanovené pravidlá použitia zníženej sadzby dane 10 %. Úprava spočíva v zjednodušení podmienok a tým zároveň umožní rozšírenie možnosti uplatniť zníženú sadzbu na dodávky tovarov a služieb uskutočňovaných v rámci aktivít sociálnej ekonomiky, ak ich dodáva registrovaný sociálny podnik, ktorý 100 % svojho zisku po zdanení používa na dosiahnutie svojho hlavného cieľa.

Osobitná úprava pre malý podnik zahraničnej osoby

Za malý podnik sa považuje zdaniteľná osoba, ktorá za najviac 12 predchádzajúcich po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov nedosiahla obrat 49 790 eur (pozn. obrat platný v podmienkach Slovenskej republiky do 31. decembra 2024, v inom členskom štáte EÚ môžu byť stanové iné národné limity). Aktuálne takáto zdaniteľná osoba nemá povinnosť sa registrovať len za podmienky, že je usadená v Slovenskej republike. S účinnosťou od 1. januára 2025 nadobudne účinnosť ustanovenie o osobitnej úprave pre malé podniky. V ňom sa zavádzajú nové pojmy a to ročný obrat v tuzemsku, ročný obrat v Únii a členský štát usadenia, ktoré sú potrebné na správne posúdenie splnenia podmienok, pri dodržaní ktorých budú dodania tovarov a služieb uskutočnené v tuzemsku malým podnikom zahraničnej osoby oslobodené od dane. Zhodné podmienky sa zavádzajú aj ako osobitná úprava uplatňovania oslobodenia od dane v inom členskom štáte pre malý podnik tuzemskej osoby. V tejto súvislosti sa zavádza aj nová povinnosť pre zdaniteľné a to vopred oznámiť daňovému úradu, v ktorých štátoch chce uplatňovať túto osobitnú úpravu a následne jej daňový úrad prideliť individuálne identifikačné číslo s príponou EX. Ďalšou novou povinnosťou bude podávanie štvrťročných výkazov o dodaných tovaroch a službách, ktoré boli do všetkých krajín EÚ.

Nové pravidlá registrácie za platiteľa DPH

V súvislosti s novým režimom osobitnej úpravy pre malé podniky, ktorý sme analyzovali v predchádzajúcom odstavci, museli byť upravené aj pravidlá týkajúce sa registrácie zdaniteľných osôb za platiteľov dane z pridanej hodnoty, ktoré budú účinné od 1. januára 2025. Aj nové pravidlo povinnosti registrovať sa je založené na dosiahnutí obratu resp. obratov dosiahnutých za stanovené obdobie. Zavádzajú sa dve verzie sledovania dosiahnutého obratu, ktoré sa líšia jednak vo výške obratu a jednak v období, za ktoré sa výška resp. presiahnutie obratu sleduje. V prvej verzii sa hranica obratu stanovila na 50 000 eur a sleduje sa za kalendárny rok, pričom zdaniteľná osoba sa stáva platiteľom dane prvým dňom kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý hodnota bez dane dodaných tovarov alebo služieb presiahla uvedenú hodnotu. Druhá verzia stanovuje sledovanie obratu počas (v priebehu) kalendárneho roka pričom zdaniteľná osoba sa stáva platiteľom dane dodaním tovaru alebo služby, z ktorých sa dosiahne obrat 62 500 eur. Pre úplnosť je potrebné uviesť, že zo zákona vzniká povinnosť registrácie aj z ďalších dôvodov ako napr. ak sa zdaniteľná osoba stane právnym nástupcom platiteľa dane, ktorý zanikol bez likvidácie, alebo pri nadobudnutí podniku

alebo jeho časti, ak zdaniteľná osoba dodá stavbu, časť stavby alebo stavebný pozemok, ak sa z dodania má presiahnuť obrat 62 500 eur a pod.) Novelou je stanovená aj nová – kratšia lehota na podanie žiadosti o registráciu pre daň a to 5 dní. Nové pravidlá registrácie sa nepoužijú v prípade ak zdaniteľná osoba dosiahla obrat 49 790 eur do 31. decembra 2024, v takom prípade sa v zmysle prechodného ustanovenia postupuje podľa pravidiel platných k 31. decembru 2024.

Odpočítanie dane pri registrácii platiteľa a pri oneskorenej registrácii platiteľa

S účinnosťou od 1. januára 2025 bude možné uplatniť si právo na odpočítanie dane, ktorá sa viaže k dodávkam tovarov a služieb, ktoré boli nadobudnuté alebo prijaté pred dňom, keď sa zdaniteľná osoba stala platiteľom výlučne v prvom zdaniteľnom období. V prípade, že ide o platiteľa, ktorý si nesplnil registračnú povinnosť t. z. splnil ju oneskorene vzniká povinnosť podať daňové priznanie za každé zdaňovacie, za ktoré v dôsledku nesplnenia registračnej povinnosti nepodal daňové priznanie v stanovenej lehote a to v chronologickom poradí počnúc prvým zdaňovacím obdobím keď mal byť registrovaný. Rovnaké pravidlo bude platiť aj pre podanie všetkých kontrolných výkazov.

Dodanie tovaru obstaraného formou finančného prenájmu

S účinnosťou od 1. januára 2025 sa upresní aj vymedzenie momentu dodania tovaru pri zmluvách, ktoré neobsahovali jednoznačnú informáciu o dátume dodania, a obsahovali napr. informáciu, že k nadobudnutiu vlastníctva dôjde najneskôr zaplatením poslednej splátky. Nadobudnutím účinnosti príslušnej novely sa za dodanie tovaru bude považovať aj odovzdanie tovaru na základe nájomnej zmluvy s dohodnutou opciou kúpy príslušného tovaru. Toto nové pravidlo sa bude týkať až zmlúv uzatvorených po nadobudnutí účinnosti tohto ustanovenia, čo znamená že sa nebude aplikovať na zmluvy uzatvorené do 31. decembra 2024.

Zníženie hodnoty zjednodušenej faktúry

S účinnosťou od 1. januára 2025 dôjde k zníženiu hodnoty, na ktorú môžu byť vystavené doklady pokladnicou e-kasa klient a to na 400 eur (pozn.: ide o cenu tovaru alebo služby vrátane dane). Rovnaká hranica hodnoty bude platiť aj pre doklad vyhotovený tankovacím automatom pre bezobslužné čerpanie pohonných látok, ak je cena uhradená elektronickým platobným prostriedkom.

Samozdanenie pri dovoze tovaru

S účinnosťou od 1. júla 2025 sa do legislatívy Slovenskej republiky zavádza pojem centralizované colné konania, ide o mechanizmus spúšťaný v celej EÚ. Samozdanenie pri dovoze tovaru bude predstavovať mechanizmus uplatnenia DPH, kedy daň už nebude vyrubovať colný orgán, ale len v prípade, že platiteľ, na účet ktorého sa podáva colné vyhlásenie, má v čase vzniku daňovej povinnosti účinné povolenie, ktorým sa mu udelí status schváleného hospodárskeho subjektu podľa colných predpisov. Režim vyrubenia dane pri dovoze tovaru colným úradom zostane zachovaný aj po 1. júly 2025 a to v prípade, že nebude splnená niektorá zo zákonných požiadaviek na uplatnenie samozdanenia pri dovoze tovaru.

Záver

V príspevku sme sa zaoberali aktuálnymi zmenami v oblasti dane z pridanej hodnoty. Daň z pridanej hodnoty je upravená zákonom č. 222/2004 Z.z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, ktorý je potrebné neustále novelizovať, keďže ide o daň harmonizovanú na úrovni EÚ a je povinnosťou Slovenskej republiky ako člena EÚ implementovať do národnej legislatívy smernicu Rady 2006/112/ES o spoločnom systéme DPH, ktorou sú stanovené mechanizmy fungovania systému DPH. Nakoľko daň z pridanej hodnoty predstavuje jeden z najväčších príjmov štátneho rozpočtu ale zároveň aj oblasť, v ktorej dochádza k značným daňovým únikom, venuje sa práve tejto nepriamej dani nazývanej aj univerzálna daň zo spotreby veľká pozornosť, čo sa týka správneho

nastavenia legislatívy, o čom svedčí veľký počet noviel, ktoré už boli prijaté od roku 2004, kedy zákon o DPH nadobudol účinnosť.

Všetky tieto zmeny vo väčšej či menšej miere ovplyvnia zdaniteľné osoby v tuzemsku ako aj zahraničné osoby, ktoré sa nejakým spôsobom podieľajú na zdaniteľných obchodov upravených zákonom o DPH v podmienkach Slovenskej republiky. Z tohto hľadiska je dôležité už schválené zmeny poznať, zanalyzovať ich dopady na konkrétne zdaniteľné osoby a pripraviť sa na ich aplikáciu v každodennej praxi.

Literárne zdroje a iné odkazy

Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov

Smernica Rady 2006/112/ES z 28.11.2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (Ú.v. EÚ L 347, 11.12.2006) v znení smernice Rady 2006/138/ES z 19.12.2006 (Ú.v. EÚ L 384, 29.12.2006)

Vykonávacie nariadenie Rady (EÚ) č. 282/2011 z 15. marca 2011, ktorým sa ustanovujú vykonávacie opatrenia smernice 2006/112/ES o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty

Vykonávacie nariadenie komisie (EÚ) 2020/194 z 12. februára 2020, ktorým sa stanovujú podrobné pravidlá uplatňovania nariadenia Rady (EÚ) č. 904/2010, pokiaľ ide o osobitné úpravy pre zdaniteľné osoby, ktoré poskytujú služby nezdaneľným osobám, uskutočňujú predaj tovaru na diaľku a určité domáce dodania tovaru

Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. MF/2989/2005-73 zo 17. januára 2005, ktorým sa ustanovujú podrobnosti uplatnenia oslobodenia od dane z pridanej hodnoty a vrátenia dane z pridanej hodnoty

<https://www.mfsr.sk/sk/financie/institut-financnej-politiky/ekonomicke-prognozy/danove-prognozy/danove-prognozy.html>

<https://www.mfsr.sk/sk/financie/institut-financnej-politiky/o-institute/o-institute.html>